

UNIwersytet Marii Curie- Skłodowskiej
Wydział Pedagogiki i Psychologii

Agnieszka Szpryngiel

Nr albumu: 1633855

**FORMY I FUNKCJE AKTYWNOŚCI TWÓRCZEJ DZIECI I
MŁODZIEŻY W KLUBIE OSIEDLOWYM „BŁONIE” W
LUBLINIE**

Praca magisterska
napisana w Zakładzie Pedagogiki Kultury
pod kierunkiem
Prof. nadzw. dr hab. Dariusza Kubinowskiego

Lublin 2007

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	5
Rozdział I. Twórcza aktywność dzieci i młodzieży.....	7
1. Podstawowe pojęcia – twórczość, aktywność, twórcza aktywność.....	7
2. Aktywność i twórczość w poszczególnych stadiach rozwoju dziecka.....	12
3. Wyniki badań nad twórczą aktywnością dzieci i młodzieży.....	19
4. Pedagogika twórczości – Podstawowe założenia i metody.....	23
Rozdział II. Rola ośrodków kultury w kształtowaniu twórczej aktywności dzieci i młodzieży.....	26
1. Funkcje ośrodków kultury	26
2. Działalność kulturalna w perspektywie pedagogicznej.....	28
3. Formy działalności kulturalnej z dziećmi i młodzieżą.....	33
4. Klub jako typ ośrodka kultury.....	35
Rozdział III. Podstawy metodologiczne badań własnych.....	39
1. Cel i problematyka badań.....	39
2. Metoda i techniki badawcze.....	40
3. Organizacja i przebieg badań.....	42
Rozdział IV. Dotychczasowa działalność Klubu Osiedlowego „Błonie” w Lublinie.....	44
Rozdział V. Charakterystyka form twórczej aktywności dzieci i młodzieży w badanym klubie.....	59

Rozdział VI. Funkcje twórczej aktywności dzieci i młodzieży w badanym klubie.....	72
Zakończenie	79
Bibliografia	82
Aneks.....	85

WSTĘP

Kształtowanie twórczej aktywności dzieci i młodzieży jest niezbędnym elementem w rozwoju jednostki. Poprzez aktywność intelektualnego i emocjonalnego wyrażania siebie dochodzi do zaspokojenia potrzeby ekspresji, a dzięki temu do samokształcenia i kreowania postawy twórczej.

Tematem pracy są formy i funkcje aktywności twórczej dzieci i młodzieży w Klubie Osiedlowym „Błonie” w Lublinie. Wybrałam ten temat dlatego, że od dziecka sama uczęszczałam na zajęcia różnych kół zainteresowań i zawsze pasjonował mnie ten rodzaj aktywności. Drugim motywem podjęcia takiego tematu badań było to, iż wiąże z tą lub podobną instytucją swoje zawodowe plany. Pragnę pracować w swoim zawodzie, bo wiem, że to pozwoli mi na rozwój umiejętności w tej dziedzinie. Jestem matką dwuletniego syna i jak wiadomo, dziecko w tym wieku wymaga nieustannej opieki. Dlatego kolejnym motywem do wybrania tego tematu badań była dogodna lokalizacja klubu. Placówka ta znajduje się niedaleko mojego miejsca zamieszkania, dzięki czemu zaoszczędzony czas na dojazdy, można było przeznaczyć na badania.

Pracę otwiera część teoretyczna, w której zawarte są dwa rozdziały. W pierwszym rozdziale dokonano charakterystyki twórczej aktywności dzieci i młodzieży. Wyjaśniono podstawowe pojęcia z tego zakresu. Scharakteryzowano aktywność i twórczość w poszczególnych stadiach rozwoju dziecka. Przedstawiono wyniki badań nad twórczą aktywnością dzieci i młodzieży oraz podstawowe założenia i metody pedagogiki twórczości. W drugim rozdziale części teoretycznej przedstawiono rolę ośrodków kultury w kształtowaniu twórczej aktywności dzieci i młodzieży. W rozdziale tym opisano funkcje ośrodków kultury. Przedstawiona została działalność kulturalna w perspektywie pedagogicznej. Opisano formy działalności kulturalnej z dziećmi i młodzieżą oraz scharakteryzowano typ ośrodka kultury, jakim jest klub.

Część metodologiczna zawiera opis metody, technik i narzędzi badawczych, jakimi posługiwał się badacz, a także opisany jest dobór próby badawczej i organizacja przebiegu badań.

Natomiast część empiryczna, w której zawarte są trzy rozdziały jest próbą odpowiedzi na postawione problemy badawcze oraz zaprezentowania wyników badań

przeprowadzonych w Klubie Osiedlowym „Błonie”. Przedstawiono tu dotychczasową działalność Klubu Osiedlowego „Błonie”, scharakteryzowano formy twórczej aktywności dzieci i młodzieży w badanym klubie oraz wynikające z tych procesów funkcje twórczej aktywności.

Pragnę serdecznie podziękować mojemu Mężowi i moim obu Mamom za opiekę nad synem i wnuczką podczas pisania pracy.

Oprócz tego chciałabym serdecznie podziękować mojemu promotorowi profesorowi Dariuszowi Kubinowskiemu za cenne wskazówki i okazaną cierpliwość podczas pisania niniejszej pracy.

Rozdział I

Twórcza aktywność dzieci i młodzieży

1. Podstawowe pojęcia – twórczość, aktywność, twórcza aktywność

Twórczość – według S. Popka – to tworzenie wartości autonomicznych, żyjących poza momentem powstania własnym życiem, niezależnych od twórcy, może być również autokreacją, stwarzaniem swojej istoty składającej się na niepowtarzalną osobowość człowieka, dla tego typu twórczości materializowanie się idei jest następstwem autokreacji¹.

Na gruncie pedagogiki J. Kujawiński określa twórczość jako aktywność, która nie opiera się na żadnych znanych regułach działania, jej celem i istotą jest wychodzenie poza posiadane informacje i tworzenie lub odkrywanie nowych².

Zdaniem M. Tyszkowej- przez pojęcie aktywności rozumie się wszelkie funkcjonowanie organizmu zarówno fizjologiczne jak i psychiczne³.

Według J. Strelau'a, przez aktywność rozumie się cechę temperamentu, która przejawia się w ilości i zakresie podejmowanych działań o określonej wartości stymulacyjnej. U podłoża aktywności leży zawsze określona chęć działania, którą uruchamiają czynniki wewnętrzne (potrzeby) jak i zewnętrzne (zadania)⁴.

Analizując aktywność pod względem kryterium źródła aktywności możemy wyróżnić aktywność spontaniczną, czyli wewnętrznie motywowaną, bądź aktywność własną. Aktywność kierowaną inaczej zwana aktywnością motywowaną wewnętrznie oraz aktywność inspirowaną. Pod względem celu podjętej aktywności możemy wyróżnić takie jej podstawowe rodzaje: zabawę, która jest celem i sensem aktywności, naukę jako doskonalenie, czy też wzbogacanie siebie i pracę polegającą w szczególności, na ulepszaniu naszej rzeczywistości w każdej dziedzinie życia. Patrząc na kryterium liczby

¹ S. Popek, Wstęp- Twórczość jako strategia rozwoju, [w:] Twórczość w procesie rozwoju i wychowania dzieci i młodzieży, (red.) S. Popek, Lublin 1982, s.6.

² Za: J. Uszyńska – Jarmoc, Twórcza aktywność dziecka, teoria - rzeczywistość-perspektywy rozwoju, Białystok 2003, s.17.

³ M. Tyszkowa, Aktywność i działalność dzieci i młodzieży. Warszawa 1990 s. 13.

⁴ Za: J. Uszyńska –Jarmoc, Twórcza aktywność...,dz. cyt., s. 29.

uczestników możemy mówić o aktywności indywidualnej, aktywności zespołowej, bądź aktywności grupowej. Patrząc na kryterium dominacji sfery osobowości dziecka, możemy mówić o aktywności intelektualnej, czyli poznawczej, aktywności emocjonalnej, czyli uczuciowej i aktywności praktycznej (fizycznej). Według kryterium rodzaju dziedziny działalności możemy wyróżnić aktywność werbalną (językową), aktywność ruchową, aktywność plastyczną i aktywność muzyczną⁵.

Wszystkie wymienione wyżej aktywności, rozpatrywane pod względem różnych kryteriów, mogą mieć charakter odtwórczy, czyli odwzorowanie i powielanie własnych zachowań lub twórczy to kreowanie świata i samego siebie. Każdą aktywność dziecka można rozpatrywać jednocześnie na wszystkie wymienione kryteria⁶.

Kluczowym pojęciem jest tu twórcza aktywność, którą – według A. Dąbka – można rozumieć jako wszelką aktywność poznawczą, emocjonalno-motywacyjną prowadzącą do subiektywnie lub też jednocześnie obiektywnie nowych i wartościowych wytworów u jednej lub kilku równorzędnych dziedzinach życia⁷.

Twórcza aktywność dziecka jest spontaniczną, samodzielną, wynikającą z immanentnych motywów ciekawości, poznania, eksploatacji, która przynosi nowe odkrycia dla dziecka i jednocześnie przyczynia się do jego poznawczego i emocjonalnego rozwoju⁸.

Twórczą aktywność rozumie się najogólniej jako zaprzeczenie rozpoznawczo – reprodukcyjnego zachowania przystosowawczego człowieka⁹.

Warunkiem twórczej aktywności jest zdolność myślenia twórczego. Grupę zdolności myślenia twórczego stanowią płynność, giętkość, oryginalność myślenia oraz wrażliwość na problemy. Bardzo ważnym źródłem twórczej aktywności dziecka w wieku przedszkolnym jest bogata wyobraźnia twórcza¹⁰.

W pedagogice i psychologii terminy wyobraźnia, imaginacja, fantazja są stosowane zamiennie. Wyobraźnia jako określona dyspozycja psychiczna była uznana za podstawowe źródło tworzenia obrazów umysłowych i kojarzono ją ze zmysłem wzroku. Dlatego wyobraźnia, jako zdolność do kreowania wyobrażeń bliska jest zjawisku

⁵ J. Uszyńska – Jarmoc, Twórcza aktywność ...,dz. cyt., s. 29 -32.

⁶ Tamże, s. 31.

⁷ A. Dąbek, Psychologiczne podstawy twórczej aktywności dziecka, Zielona Góra 1988, s. 9.

⁸ Tamże, s. 5.

⁹ J. Uszyńska- Jarmoc, Twórcza aktywność...,dz. cyt., s. 32.

¹⁰ Tamże, s. 34-35.

twórczości. Wyobraźnia nie jest procesem jednorodnym i można wyodrębnić pewne jej rodzaje: odtwórczą i twórczą. Kolejny podział wyobraźni można wyróżnić, ze względu na rodzaj działalności człowieka. Należy do niej: wyobraźnia artystyczna, którą dzielimy na wyobraźnię poetycką, muzyczną i plastyczną, wyobraźnia naukowa, wyobraźnia konstrukcyjna oraz wyobraźnia społeczna. Wyobraźnia pełni różne funkcje w życiu dziecka m.in. funkcję stymulującą (pobudza je do działania w realnym świecie) oraz funkcję kompensującą (wyłącza jednostkę z tego właśnie świata, tworząc jego idealny obraz). Obie te funkcje wzajemnie się przenikają w rzeczywistości. Poprzez twórczość dziecko dowiaduje się, że życie jest zmienianiem samego siebie, że warto w sobie coś poprawić, a wyobraźnia jego kieruje się ku odpowiedzialnemu życiu. Wyobraźnia dziecka ujawnia się w kilku momentach jego życia. Obecna jest w co najmniej czterech dziedzinach życia: zabawa, zajęcia artystyczne w szkole, w działalności realizowanej na zajęciach pozalekcyjnych i poza zabawowych oraz stosunki dziecka z rówieśnikami i dorosłymi nie stanowiące jakiegoś fragmentu poprzednich dziedzin jego aktywności. Obok wyobraźni i myślenia twórczego ważnym elementem aktywności twórczej dziecka jest wiedza, czyli informacja. Według R. Głotona i C. Clero, te dwa czynniki nie dają się od siebie oddzielić. Uważają i podkreślają, że dziecko powinno dysponować odpowiednimi materiałami ciekawymi i różnorodnymi, które dostarczałyby mu wiedzy, z której będzie można później skorzystać. Jest to warunek potrzebny dziecku do zaangażowania się w rozwiązywanie różnorodnych i twórczych problemów¹¹.

Rozwój osobowości i uzdolnień twórczych dziecka przedszkolnego wymaga stymulowania jego samodzielności w działaniu i poznawaniu, wbrew sądom o uczeniu się przez naśladowanie. Eksploracja świata przez dziecko odbywa się poprzez coraz szersze kontakty społeczne i coraz pełniejsze penetrowanie środowiska przyrodniczego i przedmiotowego. Dzięki temu rodzi się potrzeba poznawania, ale także wyrażania siebie, informowania otoczenia o własnych przeżyciach i sądach. Tym dialogiem między dzieckiem a światem ludzi i rzeczy staje się ekspresja twórcza, gdzie można wyróżnić takie jej rodzaje jak: ekspresję ruchowo-mimiczną, ekspresję ruchowo-muzyczną, ekspresję słowną, słowno- muzyczną, konstrukcyjno- techniczną, oraz ekspresję muzyczną, zabawową i plastyczną¹².

¹¹ J. Uszyńska - Jarmoc, *Twórcza aktywność...*, dz. cyt., s. 36 – 39.

¹² S. Popek, *Człowiek jako jednostka twórcza*, Lublin 2001, s. 167.

Naturalna potrzeba ekspresji jest obok naturalnej potrzeby działania jednym z podstawowych czynników uruchamiających twórczą aktywność, której rezultatem są nowe dla dziecka np. materialne efekty działalności obserwowalne przez innych ludzi, a także bardzo osobiste przeżycia samego twórcy, które wzbogacają jego doświadczenia. Ze względu na formę komunikatu i charakter komunikatu możemy wyróżnić twórczą aktywność werbalną (językową i literacką). Do podstawowych form twórczości werbalnej dzieci należą pytania, zagadki, opowiadania, historyjki, rymowanki, bajki, wierszyki. Aktywność werbalna jest nierozłączną dziedziną życia dziecka, które tworzy swój język, w miarę jak słyszy, co do niego mówią inni. W naturalnych sytuacjach twórczość werbalną (językową) dziecka rozpatrywać można dwojako, jako twórcze uczenie się języka, oraz jako jego twórcze używanie. W pierwszym przypadku podkreśla się, iż dziecko nie opanowuje języka przez samo tylko naśladowanie. W procesie uczenia się języka dziecko tworzy go zarazem, a więc nakładają się tu dwa sposoby przyswajania go: kreacja i naśladowanie. Opanowanie języka i używanie go w sytuacjach społecznych i poznawczych łączy się nierozzerwalnie z aktywnością twórczą. Język jest dla dziecka narzędziem porozumiewania się z otoczeniem, tworzywem dla działalności artystycznej oraz obiektem poznania¹³.

Im więcej różnorodnych sytuacji wymagających używania języka napotyka dziecko, tym więcej ma okazji do ukształtowania w sobie przekonania, iż język to „twór” bardzo zmienny, elastyczny, dający wiele możliwości wyrażania tej samej treści w odmienny sposób. Zatem, im bogatsze są doświadczenia językowe dziecka, tym częstsza, bardziej różnorodna i twórcza staje się jego własna, samodzielnie podejmowana aktywność. Twórczość plastyczna dziecka jest czynnością psychiczną uzewnętrzniającą się w działaniu zmierzającą do nadania określonej postaci jej wytworom. Najistotniejsze jest to, że rezultatem tak pojmowanej twórczej aktywności plastycznej są nie tylko materialne efekty, rysunki, malunki, ale również odczuwanie przez dziecko pozytywnych emocji, wzruszenia, radości, satysfakcji czy dumy. Podstawowymi formami wypowiedzi plastycznej są: rysunek, rzeźba, malarstwo, grafika. Twórczość rysunkowa dziecka przechodzi przez różne stadia, okresy czy fazy rozwojowe¹⁴.

¹³ J. Uszyńska – Jarmoc, *Twórcza aktywność...*, dz. cyt., s. 40-41.

¹⁴ J. Uszyńska – Jarmoc, *Twórcza aktywność...*, dz. cyt., s. 47-48.

S. Szuman wyróżnia stadium bazgrania (rysunku schematycznego), studium ideoplastyki (studium schematu udoskonalonego) i studium fizjoplastyki (kopiowanie natury i modeli zewnętrznych)¹⁵.

Rozpatrując rozwojowe znaczenie twórczej aktywności plastycznej dziecka, należałoby podkreślić wieloaspektowość tego zagadnienia. S. Popek stwierdza, że uzyskuje ona wartość ogólnorozwojową i samoregulującą w relacji „ja-świat”. Dzięki niej zachodzi proces kształtowania się postaw estetycznych i moralno-społecznych, dynamizuje się rozwój uzdolnień, a przez to krystalizuje się w jakimś stopniu kierunek dążeń. Ukierunkowaniu i rozszerzeniu podlegają zainteresowania poznawcze dziecka. Twórczość muzyczną określa się zwykle, jako świadomą, celową, zamierzoną działalność kompozytorską lub choreograficzną, której końcowym efektem jest utwór muzyczny lub taniec, układ taneczny, ruch. Istotą twórczości muzycznej jest tworzenie w muzyce czegoś nowego i oryginalnego ze znanych wcześniej elementów. Jednym z podstawowych celów stymulowania twórczej aktywności muzycznej jest rozbudzanie i podtrzymywanie kształtujących się trwałych zainteresowań i nawyków obcowania ze sztuką muzyczną, rozbudzanie chęci nowych kontaktów z dźwiękiem, umożliwienie dziecku odnajdowania w tych kontaktach przyjemności, radości i satysfakcji. Wśród podstawowych celów tej dziedziny wychowania jest też rozwijanie twórczej wyobraźni muzycznej, czyli wykorzystanie zdobytych doświadczeń muzycznych do tworzenia własnych, nowych pomysłów. Dlatego też organizacja zajęć muzycznych powinna sprzyjać twórczym poszukiwaniom i odkryciom, a przede wszystkim kształtowaniu twórczej postawy. Formami wychowania muzycznego, które pobudzają wyobraźnię i inwencję są improwizacje: melodyczne, ruchowe, własne interpretacje słuchanych utworów. Aktywność ruchowa jest naturalną potrzebą każdego dziecka, które podejmuje je spontanicznie, w każdym momencie dnia. Można ją rozwijać przez prowadzenie zajęć ruchowych metodami twórczymi, które pobudzają kreatywność. Twórcza aktywność ruchowa dziecka może być inspirowana nie tylko przez słowo, gest, rytm, muzykę, ale także przez udostępnienie wielu przyborów, zwłaszcza nietypowych. Środki te zapraszają do twórczości, inspirują różne pomysły, a rola nauczyciela staje coraz mniej nakazująca, a coraz bardziej inspirująca. Wszystkie wymienione formy ekspresyjnej twórczości dziecka mają ogromny wpływ na kształtowanie się twórczej postawy dzieci wobec rzeczywistości,

¹⁵ Tamże, s. 50.

a następnie twórczego stylu życia, dojrzałej już jednostki. Kreatywna postawa w wyżej wymienionych sferach pozwala dziecku na zdobycie wielorakich doświadczeń, rozwija praktyczne umiejętności w różnych nowych dziedzinach życia¹⁶.

2. Aktywność i twórczość w poszczególnych stadiach rozwoju dziecka

Pierwsze 3 lata życia dziecka, to okres szczególnie intensywnego kształtowania się aktywności. Osiągnięcia tego wieku mają ogromne znaczenie dla dalszego rozwoju. Wiek ten obejmuje dwa okresy rozwoju, a mianowicie: niemowlęstwo (pierwszy rok życia) z fazą noworodka i wiek poniemowlęcy (lata 1-3)¹⁷.

U małego dziecka w pierwszych 3 latach życia dokonują się podstawowe procesy organizowania się i różnicowania aktywności. Od prymitywnej odruchowej aktywności noworodka i cechującej go impulsywnej motoryki przechodzi dziecko do działań, w których zaznacza się planowanie i porządkowanie czynności celowi oraz kontrola ich przebiegu. Występuje posługiwanie się narzędziami. Pojawiają się główne formy działań, kształtują proste czynności życia codziennego i zabawa. Rozwijają się czynności symboliczne – mowa i zabawa tematyczna, które zmieniają sytuację psychiczną dziecka wobec przedmiotów świata otaczającego. Jest to ogromny skok rozwojowy, zarówno w motoryczno-sensorycznych składnikach działania, jak i w sferze psychicznych mechanizmów sterujących. J. Piaget przyrównuje go do rewolucji Kopernikańskiej, a okres wczesnego dzieciństwa uważa za niezwykle ważny dla całego dalszego rozwoju człowieka. W genezie i rozwoju małego dziecka ogromną rolę odgrywa naśladowanie czynności człowieka dorosłego i uczenie się oparte na wytwarzaniu polisensorycznych związków warunkowych oraz ich koordynacji. Wiąże się z tym ważna rola wczesnych doświadczeń w rozwoju psychicznym dziecka, a zatem i konieczność odpowiedniego ich kształtowania w środowisku. Małemu dziecku dla prawidłowego rozwoju aktywności potrzebne są właściwe warunki umożliwiające jej organizowanie się. Przedmioty, które by przyciągały jego uwagę, dały się chwytać i poznawać wieloma zmysłami. Odpowiednie warunki do rozwoju manipulacji oraz doświadczenie w działaniu na przedmiotach i

¹⁶ J. Uszyńska – Jarmoc, Twórcza aktywność..., dz. cyt., s. 52-53.

¹⁷ M. Tyszkowa, Aktywność i działalność..., dz. cyt., s. 37.

kontakty społeczne, dostarczające wzorów działania i tematów do odtwarzania w zabawach. Wychowanie małych dzieci, poprzez stworzenie im prawidłowych warunków rozwoju aktywności, jest zadaniem o ogromnej społecznej doniosłości – kładzie podwaliny pod kształtowanie działalności człowieka oraz jego ludzkich zdolności i cech¹⁸.

Małe dziecko nie tylko odtwarza w swym działaniu rozmaite składniki przedmiotowe i społeczne otaczającej rzeczywistości, lecz także po dziecięcemu je przekształca zgodnie z własnym doświadczeniem i możliwościami rozwojowymi. Wytwory dziecka powstające w toku takich czynności zabawowych: jak rysowanie, lepienie lub wycinanie, tj. czynności o charakterze manipulacyjno-konstrukcyjnym, mają często walory estetyczne i stanowią ekspresję przeżyć ich autorów i twórców. Dlatego ten typ działalności dziecka nazywany jest twórczością, mimo że nie wszystkie wytwory dziecięce są oryginalne i ładne¹⁹.

Rozwój rysunku przechodzi trzy fazy. Pierwszy z nich, to okres bazgrania. Jest to najwcześniejszy okres twórczości rysunkowej dziecka. Wytwory tych czynności to różnorodne zygzaki, kreski, chaotyczne linie nazywane ogólnie bazgrotami. Dziecko w tym okresie koncentruje się na samej czynności rysowania, która sprawia mu zadowolenie. Czynności związane z lepieniem są doskonałym ćwiczeniem sprawności ruchowej dziecka rozwijają jego spostrzeżenia, wyobraźnię i wiedzę o świecie. Stwarzają jednocześnie okazję do rozwijania takich cech woli i charakteru, jak: wytrwałość, systematyczność, umiejętność pokonywania przeszkód. Chociaż z punktu widzenia „wytworzonego dzieła” wycinanki okresu poniemowlęcego przedstawiają się bardzo skromnie. Jednak z punktu widzenia zdobytej sprawności ruchowej są niezwykle cenną formą działalności. Z tych wszystkich względów wycinanie w wieku poniemowlęcym, nie tylko przygotowuje dziecko do tego rodzaju twórczości artystycznej w wieku przedszkolnym i szkolnym, ale stanowi również okazję do usprawnienia ruchowego w szerszym zakresie²⁰.

Wiek przedszkolny obejmuje lata 3-7 i charakteryzuje się dalszym intensywnym rozwojem aktywności dziecka i kształtowaniem coraz bardziej złożonych i wyżej

¹⁸ M. Tyszkowa, Aktywność i działalność..., dz. cyt., s. 74-75.

¹⁹ M. Przetacznikowa., H. Spionek, Wiek poniemowlęcy, [w:] Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży, (red.) M. Żebrowska, Warszawa 1979, s. 373.

²⁰ M. Przetacznikowa., H. Spionek, Wiek poniemowlęcy, [w:] Psychologia rozwojowa..., dz. cyt., s. 375-380.

zorganizowanych form działalności. W wieku przedszkolnym dokonują się dalsze niezmiernie ważne rozwojowe zmiany aktywności dziecka. Przede wszystkim dzięki opanowaniu mowy i zdolności do wyobraźniowego przekształcenia rzeczywistości zmienia się ogólna psychologiczna sytuacja jego aktywności. Dziecko wyodrębnia już „własne ja” i odczuwa siebie jako podmiot działań i przeżyć ludzi dorosłych. Staje się dla nich ogromnie atrakcyjny. Dzięki dużej ruchliwości, spostrzegawczości i żywości wyobrażeń dziecko zdobywa przeważający zasób wiedzy o świecie. Wiele informacji zdobywa poprzez rozmowy z dorosłymi i ich odpowiedzi na zadawane przez nie pytania. Poziom aktywności własnej nie pozwala jeszcze dziecku uczestniczyć realnie w działalności ludzi dorosłych. Dąży ono jednak do włączenia się poprzez własną aktywność w przekształcenie otaczającej rzeczywistości, która jest treścią działalności dorosłych. Te dążenia stanowią główne psychologiczne źródło zabawy²¹.

Zabawa jest podstawową formą aktywności dzieci w wieku przedszkolnym. Zasadnicze formy zabaw dziecięcych to zabawy konstrukcyjne, tematyczne, ruchowe oraz gry umysłowe i zabawy dydaktyczne. W toku zabaw z rolami (tematycznych i ruchowych) oraz gier dydaktycznych dzieci stają się w coraz większym stopniu zdolne do podporządkowania się правилам zabawy, co ma istotne znaczenie w rozwoju psychicznej regulacji działania. Inną ważną formę aktywności dzieci stanowi twórczość artystyczno-techniczna, do której zalicza się: rysowanie, malowanie, lepienie, wycinanie itp., ma charakter zabawowy i nie można jej wyraźnie oddzielić od zabawy. W działalności tej efektem działań dziecka jest określony wytwór, na który stopniowo zaczyna ono zwracać uwagę i traktować go jako cel czynności²².

Najbardziej rozpowszechnioną formą twórczości artystycznej dzieci jest rysowanie. Dzieci rysują najwięcej między 3 a 8-9 rokiem życia. W tym okresie wyróżnia się dwie kolejne fazy twórczości rysunkowej. Po pewnym okresie chaotycznego bazgrania zaczynają się w wytworach wyodrębniać podstawowe elementy języka graficznego: punkty i kreski, za pomocą których można przedstawić w rysunku wiele przedmiotów, m.in. schematyczną postać ludzką. Stopniowo z bazgrot wyłaniają się formy przedstawiające, a dziecko zaczyna już je celowo kształtować. Ta faza w rozwoju rysunku

²¹ M. Tyszkowa, *Aktywność i działalność...*, dz. cyt., s. 76.

²² Tamże, s. 110.

to już rysunek schematyczny. Drugi okres to okres rysunku schematycznego (ideoplastyki). Rysunki dzieci mają charakter schematyczny²³.

Swoistą odmianą twórczości plastycznej dzieci są malowanki, do których używają barw jaskrawych, ostrych, lecz zestawiają kolory harmonijnie. Dobierając je kierują się względami estetycznymi. Dzieci w wieku 3-7 lat chętnie wykonują z gliny, plasteliny i innych tworzyw, różnorodne ulepianki. W wytworach swoich przedstawiają postacie zwierząt, ludzi i różne znane sobie przedmioty. Zaś wycinanki bywają trudniejsze ze względu na technikę powstawania wytworu, dlatego początkowo spotykamy się raczej z wydzierankami, ze względu na bezpieczeństwo dzieci. Twórczość artystyczno-techniczna dzieci w wieku przedszkolnym to specyficzna działalność, w której dziecko przeżywając i przekształcając świat we własnej aktywności uzyskuje określone wytwory własnej wyobraźni. Samo formuje i modeluje ten materiał, dlatego określamy go często mianem „sztuki dziecka”, także ze względu na ich walory artystyczne. Stanowi ona również ważny etap w rozwoju działania. W zabawach i twórczości dziecko zdobywa i pogłębia świadomość przedmiotowego świata i samego siebie, jako przedmiotu działania. Poznaje swoje możliwości w uprzedmiotowianiu własnych wyobrażeń i sposobach działania²⁴.

Pod koniec wieku przedszkolnego z zabawowych form aktywności wyłaniają się początki świadomego uczenia się i działań o charakterze pracy. Dziecko opanowuje podstawowe sprawności z zakresu samoobsługi i zdobywa elementarną niezależność od dorosłego. Czynności samoobsługowe stają się pierwszym obowiązkiem dziecka, do którego dołączają się stopniowo inne wykonywane przez nie (np. sprzątanie zabawek, podlewanie kwiatów, zmywanie, nakrywanie do stołu). Dziecko zaczyna również z czasem uczyć się i koncentruje na tym swoje wysiłki. W dążeniu do podejmowania i wykonywania zadań społecznie ważnych dziecko pragnie upodobnić się do dorosłych i do starszych dzieci uczących się w szkole. We wszystkich rodzajach działalności dziecka kształtuje się intencjonalność, wzrasta organizacja, rozwija się planowość i systematyczność działania. Zaczyna się ponadto wzrost wytrwałości w dążeniu do celu oraz zdolność do podejmowania zadań i wykonywania ich zespołowo. Wszystko to

²³ M. Tyszkowa, Aktywność i działalność..., dz. cyt., s. 109-110.

²⁴ Tamże, s. 98-100, 102-104.

podnosi aktywność dziecka na wyższy poziom i stanowi niezwykle ważne psychologiczne warunki dojrzałości do nowej formy działalności, jaką jest nauka szkolna²⁵.

Młodszy wiek szkolny obejmuje lata od 7 do 11-12 roku życia. W okresie tym zachodzą istotne zmiany we wszystkich rodzajach czynności dziecka. Główną formą działalności dzieci w młodszym wieku szkolnym jest zorganizowane, obowiązkowe uczenie się. W okresie tym intensywnie przekształcają się zarówno formy uczenia się osiągając wyższy poziom planowości działania, jak i motywy przyswajania wiedzy, które ulegają wzbogaceniu i zróżnicowaniu. Obok uczenia się w działalności dzieci wiele miejsca zajmują nadal zabawy, których formy i poziom organizacji oraz wewnętrznej struktury ulegają dalszemu rozwojowi. Zabawy tematyczne osiągają postać dramatyzacji zbliżając je do działalności artystycznej typu aktorskiego. W zabawach ruchowych dominują zabawy z regułami, których przestrzeganie staje się dla dzieci rzeczą bardzo ważną oraz zabawy wyczynowe²⁶.

Twórczość artystyczno-techniczna przejawia się w różnych formach: rysowaniu, malowaniu, modelowaniu, majsterkowaniu i konstruowaniu oraz różnej formie artystycznej ekspresji (śpiew, taniec, próby twórczości literackiej). W działalności tej coraz bardziej zaznaczają się dwie tendencje. Pierwsza to autoekspresyjna i recepcyjna. Czynności ekspresyjne specjalizują się i indywidualizują. Czynności recepcyjne rozwijają się i doskonalą wzbogacając świat przeżyć i świat wewnętrzny jednostki. Druga tendencja to czynności techniczno-konstrukcyjne. Zaczątki pracy tkwią w działalności techniczno-konstrukcyjnej i w czynnościach samoobsługowych tj. pomoc w gospodarstwie domowym oraz prac społecznie użytecznych. Stają się one pracą, gdy zaczynają być wykonywane z myślą o użyteczności osiągniętych dzięki nim wyników. Jest to kierunek techniczny z przewagą działań manipulacyjno-praktycznych, do których zaliczymy rysowanie, malowanie²⁷.

Inną formą twórczości artystycznej jest modelowanie w różnorodnym materiale plastycznym: glinie, plastelinie, gipsie. Modelowanie to zupełnie inna forma działalności niż rysowanie czy malowanie. W wyniku działań dziecka powstaje trójwymiarowy przedmiot przedstawiający coś lub kogoś zgodnie z zamiarem dziecka twórcy. Ta forma ekspresji może mieć duże znaczenie wychowawcze i terapeutyczne. Kolejną formą

²⁵ M. Tyszkowa, Aktywność i działalność..., dz. cyt., s. 110.

²⁶ Tamże.

²⁷ Tamże, s. 154.

twórczości jest majsterkowanie, które wyrasta z zabaw konstrukcyjnych i jest ich przedłużeniem. Wiąże się ono z zainteresowaniem budową i funkcjonowaniem oraz zastosowaniami różnych przedmiotów i konstrukcji technicznych²⁸.

W młodszym wieku szkolnym obserwuje się już wyraźny zanik spontaniczności w rysunku i jego schematyzację. Można mówić o opanowaniu przez dzieci techniki czytania i pisania, co stwarza nowe możliwości wyrazu, oddziałując hamująco na rozwój ekspresji plastycznej²⁹.

Udział dziecka w społecznie użytecznych działaniach zmienia jego autopercepcję, podnosi samoocenę i poczucie własnej wartości. Dziecko zaczyna ujmować siebie jako sprawcę pożądaných i cenionych wyników działania i uczestnika społecznie ważnej działalności. Dzięki temu, a także dlatego iż własna działalność kształtuje neuropsychiczne struktury regulacji zachowania, praca ma istotne znaczenie wychowawcze, może działać jako ważny i świadomie organizowany czynnik rozwoju dziecka³⁰.

Wiek dorastania obejmuje lata życia od 12-13 do 17-18. W wieku dorastania obserwujemy znaczne postępy w rozwoju aktywności i działalności młodzieży zarówno, co do form czynności działań, jak i kształtowania się psychologicznych mechanizmów sterujących. Ogólne rozwojowe zmiany aktywności wiążą się z rozwojem fizycznym i motorycznym dorastających. Zmiany w czynnościach psychicznych i formach działalności dokonujące się w tym okresie, inicjują ciąg przemian prowadzących do osiągnięcia dojrzałości. Istotne zmiany zachodzą w czynnościach umysłowych. Polegają one na przejściu od myślenia konkretnego właściwego dzieciom do lat 11-12, do myślenia formalnologicznego, hipotetyczno- dedukcyjnego. Dzięki temu młodzież staje się zdolna ujmować i rozumieć złożone formy stosunków między zjawiskami przyswajając skomplikowane prawa naukowe, z jakimi zapoznaje się w toku nauki w szkole. Myślenie młodzieży staje się myśleniem problemowym. Aktywność intelektualno- poznawcza dorastających jest znaczna. Młodzież poddaje krytycznej weryfikacji wiele tez, które dotychczas przyjmowała bezrefleksyjnie. Pojawia się też u niej dążenie do działania, do wywoływania zmian w celu udoskonalenia świata i siebie. W motywacji działalności

²⁸ M. Tyszkowa, Aktywność i działalność..., dz. cyt., s.148-151.

²⁹ L. Wołoszynowa, Młodszy wiek szkolny, [w:] Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży, (red.) M. Żebrowska, Warszawa 1979, s. 554-555.

³⁰ M. Tyszkowa, Aktywność i działalność..., dz. cyt., s.154-195.

wzrasta w tym okresie rozwoju rola samooceny. Podstawową formą działalności większości dorastających jest nadal uczenie się. Rozwojowe zmiany zaznaczają się we wszystkich formach nauki szkolnej przenikając procesy recepcji, zapamiętywania i opracowywania materiału. Młodzież bywa w coraz większym stopniu zdolna do przyswajania wiadomości i tworzenia systemu wiedzy i własnych poglądów. Dla uczenia się dorastających coraz większego znaczenia nabiera również świadomość celów nauki i znajomość metod pracy umysłowej. Wiele miejsca w aktywności młodzieży zajmuje działalność społeczna w spontanicznie powstających grupach koleżeńskich oraz w organizacjach młodzieżowych. Działalność ta, jej cele i formy mają bardzo duże znaczenie dla stopniowego włączania się dorastających w realizację zadań ogólnospołecznych. W okresie tym pojawia się i rozwija działalność samowychowawcza mająca na celu wywołanie zmian w zachowaniu się i cechach osobowości jednostki zgodnie z przyjętymi przez nią ideałami i wzorami osobowymi. Działalność ta odbywa się częściowo w ramach organizacji młodzieżowych³¹.

Znamiennym dla tego okresu dorastania jest żywy rozwój uczuć estetycznych. Wyraża się on w stale zwiększającej się wrażliwości na piękno przyrody, a także we wzrastającym upodobaniu do literatury pięknej, sztuki i poezji. Młodzież zaczyna żywo interesować się książką, muzyką, filmem, malarstwem, rzeźbą, piękną architekturą itp. Rozwój w tym okresie uwidacznia się m.in. w odrywaniu się od treściowej strony doznań estetycznych do coraz głębszego rozumienia wartości formalnych. Estetyczne upodobania młodzieży znajdują również wyraz w próbach własnej indywidualnej twórczości artystycznej (pamiętniki, wiersze, nowele), bądź też w formie udziału w zespołach dramatycznych, muzycznych, wokalnych, choreograficznych itp³².

W szkołach i pozaszkolnych kołach zainteresowań, klubach, ogniskach i sekcjach specjalistycznych znajdują możliwość działania młodzieży plastycy, modelarze, fotograficy, sportowcy, dziewczęta i chłopcy interesujący się głębiej sprawami teatru, muzyki, literatury, filmu, techniki i różnych dziedzin nauki. Celem tej twórczej działalności jest rozwiązanie jakiegoś problemu, zrobienie czegoś nowego, zrealizowanie własnego pomysłu w pracy indywidualnej lub zespołowej, osobiste ujęcie i przeżycie świata. Z wiekiem te formy ulegają zmianom w kierunku większej selektywności i uporządkowania

³¹ M. Tyszkowa, Aktywność i działalność..., dz. cyt., s. 195-196.

³² R. Łapińska., M. Żebrowska, Wiek dorastania, [w:] Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży, (red.) M. Żebrowska, Warszawa 1979, s. 713, 722.

działań. Z form aktywności poświęconej zaspakajaniu indywidualnych zainteresowań młodocianych nierzadko wyrastają prawdziwe życiowe pasje jednostek, a czasami również znaczne osiągnięcia (np. na polu nauki, techniki, sztuki, sportu)³³.

3. Wyniki badań nad aktywnością twórczą dzieci i młodzieży

Wychodząc z założenia, że aktywność twórcza jest ważnym mechanizmem rozwoju poznawczego i emocjonalnego dziecka, a zdolności mają duże znaczenie dla całości jego funkcjonowania oraz że oddziaływania otoczenia społecznego mogą powodować pozytywne zmiany w rozwoju twórczości podjęto próbę rozpoznania: poziomu twórczych zdolności potencjalnych określonych na podstawie wyobraźni oraz myślenia, ujawniających się poprzez twórczą aktywność graficzną i werbalną dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym (od 3 do 9 lat). Przedmiotem badań był tu poziom poszczególnych cech myślenia twórczego: płynności i oryginalności. Uchwycenie podstawowych tendencji rozwojowych odnoszących się do zdolności twórczych ujawnianych poprzez aktywność plastyczną jak i werbalną. Tu wskaźnikiem będzie wyobraźnia dziecka. Poszukiwano też związków między wyobraźnią a poziomem myślenia twórczego. W drugim etapie cel badań dotyczył ustalenia związków pomiędzy poziomem zdolności potencjalnych ujawnianych poprzez aktywność graficzną i poziomem zdolności potencjalnych określanych poprzez aktywność werbalną dzieci w wieku od 3 do 9 lat. Poziomem kreatywności dziecka ujawnionej w dziedzinie plastycznej i werbalnej, a poziomem twórczych zdolności potencjalnych i uzdolnień rzeczywistych. Tu szukano odpowiedzi na pytanie, czy poziom dyspozycji dzieci wyznacza ich osiągnięcia w zakresie wybranych dziedzin działalności twórczej. Pomiaru myślenia twórczego dokonano na podstawie testu graficznego (rysunkowego). Test kółek Torrance służy do pomiaru zdolności twórczych rozumianych jako zdolności potencjalne, pozwala on określić płynność figuralną oraz oryginalność myślenia. Wyniki uzyskane w teście świadczyły o poziomie myślenia kreatywnego, czyli potencjale twórczym. Czas wykonania testu 10 minut, można było uzyskać łącznie 60 punktów (30 za płynność, 30 za oryginalność myślenia). Do pomiaru zdolności twórczych ujawnianych przez aktywność werbalną wykorzystano Test PPMT (Pomiar Poziomu Myślenia Twórczego),

³³ M. Tyszkowa, Aktywność i działalność..., dz. cyt., s. 189.

opracowany na podstawie pomysłów Guilforda, Wallacha i Kogana. Zdolności twórcze ujawniane przez dziecko w aktywności werbalnej rozpatrywano w aspekcie dwóch cech myślenia: płynność i oryginalność. Czas odpowiedzi nie był ograniczony. Każda ze skal zawierała po trzy pytania (przykłady, konsekwencje, różne zastosowania i podobieństwa). Poziom wyobraźni twórczej dzieci określano na podstawie Testu Cate Franck. Jest to graficzny, podobny do testu kółek z założenia, ale mierzy on wyobraźnię twórczą. Na podstawie narysowanych 12 różnych znaków geometrycznych umieszczonych w 12 oddzielnych okienkach dziecko dorysowywało różne formy tak, aby powstały „ciekawe rysunki”. W teście tym można było uzyskać maksymalnie 24 punkty³⁴.

W drugim etapie do pomiaru wyników badań uzdolnień twórczych rzeczywistych posługiwano się zarówno techniką testu, jak też analizą dokumentów. Test Uzdolnień Twórczych- „Niedokończony rysunek” (TCT-DP) Urban, Hellen jest narzędziem do badania uzdolnień twórczych ujawniających się w wyniku aktywności plastycznej. Zadaniem dziecka było do kilku narysowanych znaków stanowiących rozpoczęty rysunek dorysować właśnie tak, aby dokończyć go w ciekawy sposób. Oceniało to trzech sędziów kompetentnych (niezależnie od siebie). Łącznie od trzech sędziów dziecko mogło otrzymać od 0 do 12 punktów. Analizę rysunków i testów narracyjnych stanowiły prace plastyczne dzieci wykonane w sytuacji naturalnej: w przedszkolu, w klasie szkolnej, w ramach prowadzenia zajęć zintegrowanych . Każde dziecko zainspirowane przez nauczyciela wykonało po sześć prac, każdą w innym tygodniu. Wyniki obserwacji procesu działania rejestrowane były na specjalnie skonstruowanym do tego celu arkuszu. Prace poddano niezależnej ocenie trzem sędziom kompetentnym. Opinie sędziów były podstawą kwalifikacji wytworów do jednej z pięciu grup, od najmniej do najbardziej twórczych. W sytuacji pomiaru uzdolnień werbalnych często czytano dziecku fragment opowiadania. Przerywając proszono o dokończenie opowiadania. Oczekiwano różnorodnych rozwiązań przedstawionego opowiadania różniących się stopniem poziomu twórczości, to znaczy nowości i oryginalności, zarówno formy jak i treści wypowiedzi. Badania przeprowadzano indywidualnie. Oddzielnie oceniano nowość i oryginalność treści wypowiedzi plastycznej, a oddzielnie werbalnej. Uzupełnieniem metody analizy wytworów była wielokrotna obserwacja dziecka, podczas tworzenia dzieła. Badania miały charakter ilościowy. Badaniami objęto losowo dobraną 815 - osobową grupę dzieci, w

³⁴ J. Uszyńska- Jarmoc, Twórcza aktywność...,dz. cyt. s.102-104.

tym 270 - osobową grupę przedszkolaków od 3. do 6. roku życia oraz 545- osobową grupę dzieci z klas I-III. Badania prowadzono w czterech przedszkolach i pięciu wybranych szkołach podstawowych. Porównanie i zestawienie ogólnych wyników zdolności potencjalnych dzieci, w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym na podstawie myślenia twórczego ujawnianego w dwóch różnych dziedzinach aktywności twórczej dziecka (plastycznej i werbalnej) oraz badania wyobraźni twórczej dzieci ujawniająca się poprzez aktywność graficzną, (łączych wyników wszystkich testów-Test Kółek, Test PPMT i testu Cate Franck) prowadzi do następujących stwierdzeń: ogólny poziom zdolności potencjalnych jest dość niski, choć systematycznie wzrasta w kolejnych grupach wiekowych. Poziom zdolności potencjalnych dzieci na podstawie aktywności werbalnej jest znacznie wyższy, niż poziom zdolności określony na podstawie aktywności graficznej. Zróżnicowanie międzygrupowe wyników jest wyraźniejsze w zakresie myślenia twórczego ujawnianego przez aktywność werbalną dzieci³⁵.

Ogólny wskaźnik myślenia twórczego ustalony na podstawie obydwu dziedzin aktywności twórczej dzieci wskazuje na dość duży wzrost poziomu zdolności w grupie dzieci czteroletnich i utrzymujący się na tym samym poziomie w grupie dzieci pięcioletnich, a następnie obniżający się w grupie sześciolatek. Grupy dzieci szkolnych są w znacznie większym stopniu zróżnicowane, pod względem poziomu zdolności potencjalnych w porównaniu z grupami przedszkolnymi. Największe różnice grupowe występują u dzieci dziewięcioletnich. Wyniki dowiodły, że nie wszystkie dzieci ujawniające wysoki poziom zdolności potencjalnych w jednej dziedzinie aktywności uzyskuje równe wysoki poziom zdolności w innej dziedzinie. Wyniki pomiaru twórczych uzdolnień realizacyjnych dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym w świetle wyników Testu Urbana-Jellena ujawniły niezbyt wysoki poziom osiągnięć twórczych w tych grupach wiekowych. Poziom uzdolnień twórczych realizacyjnych nieznacznie rośnie w kolejnych grupach wiekowych. Bardzo duże zróżnicowanie wyników w grupach najmłodszych zmniejsza się aż do szóstego roku życia. W okresie szkolnym w klasach początkowych różnice znowu pogłębiają się. Występuje niezbyt duże zróżnicowanie międzygrupowe osiągnięć twórczych. Twórcze uzdolnienia realizacyjne w świetle wyników analizy prac plastycznych wykazały niezbyt wysoki poziom osiągnięć twórczych wszystkich badanych grup dzieci. Poziom twórczości jest wyrównany w

³⁵ J. Uszyńska- Jarmoc, *Twórcza aktywność ...*, dz. cyt., s. 105-108.

poszczególnych grupach wiekowych. Najniższy wynik uzyskała grupa siedmiolatków, najwyższy ogólny grupowy wynik uzyskały sześciolatki. Twórcze uzdolnienia realizacyjne w świetle wyników analizy i oceny testów narracyjnych dzieci wykazały niski poziom twórczych uzdolnień realizacyjnych, ujawniany przez dzieci poprzez wytwory aktywności językowej, najwyższy i dość wyrównany poziom osiągnięć twórczych u dzieci pięcioletnich. Zaskakująco niskie wyniki osiągnięć twórczych werbalnych siedmiolatków w porównaniu z wynikami sześciolatków. Duże zróżnicowanie indywidualnych osiągnięć dzieci w grupie siedmiolatków. Twórcze uzdolnienia realizacyjne w świetle wyników analizy wypowiedzi plastycznej i werbalnej uzdolnień twórczych dzieci nie jest zbyt wysoki we wszystkich grupach wiekowych. Najwyższy poziom uzyskały dzieci sześciolatki, a najniższy siedmiolatki. W klasach II i III szkoły podstawowej następuje powolny wzrost poziomu twórczości dziecięcej we wszystkich grupach wiekowych. Zaznaczają się niezbyt duże różnice wewnątrz grupowe, najwyższe w grupie dziewięciolatków³⁶.

Wyniki globalne określające twórczość dzieci zebrane na podstawie oceny osiągnięć we wszystkich testach: myślenia twórczego, wyobraźni twórczej i oceny naturalnej aktywności twórczej w codziennych sytuacjach upoważniają do stwierdzenia, że poziom twórczości dzieci nie jest wysoki, a różnice wewnątrz grupowe są podobne, a różnice międzygrupowe są wyraźne. Poziom twórczości systematycznie wzrasta począwszy od grupy trzylatków. Największy wzrost poziomu twórczości dzieci odnotować można w grupie dzieci dziewięcioletnich w porównaniu z grupą ośmiolatków. Grupa dziewięciolatków jest też w największym stopniu zróżnicowana pod względem indywidualnych wyników pomiaru twórczości. Reasumując można sądzić, iż wraz z wiekiem dzieci, coraz ważniejszy wpływ na ogólny poziom osiągnięć twórczych ma wiedza, doświadczenie i umiejętności związane z dziedziną aktywności, która jest przedmiotem twórczego działania³⁷.

4. Pedagogika twórczości - podstawowe założenia i metody

³⁶ J. Uszyńska- Jarmoc, *Twórcza aktywność...*, dz. cyt., s. 115-116.

³⁷ J. Uszyńska- Jarmoc, *Twórcza aktywność...*, dz. cyt., s. 120-123.

Termin pedagogika twórczości jest zamiennie stosowany z innymi terminami: pedagogika twórcza lub pedagogika kreatywności. Pedagogika twórczości rozumiana jest przez K. J. Szmidta, jako swoista dyscyplina wiedzy teoretycznej i praktycznej. Według autora, jest zarówno dyscypliną akademicką, jak i dziedziną umiejętności edukacyjnych. Najbardziej odpowiednim terminem stosowanym na gruncie edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej byłby termin pedagogika kreatywności. W tym znaczeniu rozumiana jako sposób rozwijania postaw kreatywnych dzieci. Wyznacza cele, treści, zadania, odnosząc się do nauczyciela i dziecka w związku z rozwijaniem twórczej aktywności jako podstawowego czynnika rozwoju, pielęgnowania i wzmacniania osobowości twórczej, czyli jest to dziedzina praktyczna, zajmująca się bezpośrednio zmianą rzeczywistości. Natomiast termin pedagogika twórczości, jako dyscyplina szersza i nadrzędna byłaby używana w znaczeniu dyscypliny. Tworzeniem teorii pedagogicznej związanej z twórczym dystansem emocjonalnym i intelektualnym do tego, co oczywiste i pewne. Umiejętność szybkiego i adekwatnego dostosowania, z funkcjonowaniem człowieka w ciągu całego życia. Zajmująca się diagnozą, opracowaniem optymalnych programów, stymulowania twórczości, ich weryfikowaniem i oceną³⁸.

Podstawowe założenia pedagogiki twórczości, według A. Góralskiego, to umiejętność przełamywania nawykowych sposobów spostrzegania sytuacji zadaniowych. Zdolność dostrzegania zróżnicowanych właściwości i funkcji obiektów, zdarzeń, zjawisk i procesów oraz ich wzajemnych związków i uwarunkowań. Zdolność do poddawania w wątpliwość, do dostosowania się do nowych sytuacji, do abstrahowania, do przechodzenia od szczegółowego do ogólnego oraz wprowadzenia ładu i jasności w spostrzeganie i interpretację rzeczy złożonych. Umiejętność próbowania „inaczej”, wybierania nieoczekiwanych i trudnych do spostrzegania możliwości. Dostosowanie się do zadania, odnajdywanie tego, co w danym przypadku może prowadzić do rozwiązania. Umiejętność sięgania po analogię, dostrzegania zbieżności i podobieństw między obiektami, zjawiskami, zdarzeniami i procesami pozornie odległymi i nie mającymi punktów wspólnych. Rozumienie i umiejętne wykorzystywanie tych podobieństw w rozwiązywaniu zadań. Umiejętność rozwijania intuicji, zdolność do eksplorowania nieświadomości, do zgłaszania idei i pomysłów, nawet kiedy wydadzą się niejasne i słabo

³⁸ Za: Tamże, s. 126-128.

uzasadnione. Umiejętność w przewyższaniu niedostatku środków, realizowania założonego celu wbrew naturalnemu i niezbędnemu oporowi rzeczywistości³⁹.

Podstawowe metody rozbudzania oraz rozwijania potencjału twórczego w pedagogice twórczości polegają na pobudzaniu ciekawości poznawczej, motywacji protwórczych. Kształtowaniem praktycznych sprawności związanych z działaniami twórczymi w różnych dziedzinach aktywności⁴⁰.

Według Teresy Amabile, pedagodzy za pomocą odpowiednich metod mogą pomóc w rozwoju określonych, ważnych w twórczości cech stylu myślenia charakterystycznego dla osób twórczych. Do tych cech należą: pokonywanie schematów myślowych, wychodzenie poza stosowane nawyki myślenia. Rozumienie złożoności rzeczy: aprobatą dla faktu, że większość rzeczy nie jest prosta. Bycie otwartym, tak długo jak to jest możliwe. Powstrzymywanie się od osądzania, wytwarzanie tak dużo idei jak to jest możliwe bez ich oceny. Myślenie szerokie, postrzeganie wielu relacji między różnymi ideami. Świeżość spostrzeżeń, postrzeganie rzeczy w różnorodny sposób inny niż patrzy większość osób. Używanie trików i heurystyki pomagających myśleć w nowy sposób i generować wartościowe rozwiązania. Nie jest to proste, nauczyciele stymulując te sprawności poznawcze powinni wspierać autonomię dzieci, unikać represyjnej kontroli ich aktywności twórczej i respektować indywidualność każdego dziecka. Do podstawowych metod pedagogiki twórczości należy oprócz metody stymulującej jest wspieranie autonomii dzieci, unikanie represyjnej kontroli ich aktywności twórczej, respektowanie indywidualności każdego dziecka⁴¹.

Kreatywne Rozwiązywanie Problemów (KRP) to metoda stymulowania twórczości w pracy pedagogicznej. Można ją stosować w trakcie przygotowania studentów do pracy nauczycielskiej, w pracy z nauczycielami i w pracy nauczycieli z uczniami. Model Kreatywnego Rozwiązywania Problemów uświadamia praktyczną użyteczność twórczego myślenia. Stopniowego dochodzenia do poprawnego sformułowania problemu. Istotę poszukiwania wielu rozwiązań, starannego doboru kryteriów ich oceny. Konieczności tworzenia konkretnego planu wdrożenia przyjętego rozwiązania. Poprzez naukę tej

³⁹ J. Uszyńska- Jarmoc, *Twórcza aktywność...*, dz. cyt., s. 192-194.

⁴⁰ K. J. Szmidt, *Twórczość i pomoc w tworzeniu w perspektywie pedagogiki społecznej*, Łódź 2001, s. 236.

⁴¹ K. J. Szmidt, *Systemowe teorie twórczości i ich pedagogiczne implikacje*, [w:] *Twórczość w teorii i praktyce*, (red.) S. Poppek i in., Lublin 2004, s. 284.

metody stymulowania twórczości, nabywa się umiejętności rozwiązywania problemów, jest to kluczowa kompetencja we współczesnym świecie⁴².

Rozdział II

Rola ośrodków kultury w kształtowaniu twórczej aktywności dzieci i młodzieży

1. Funkcje ośrodków kultury

Koncepcja funkcjonowania instytucji kultury jako środowiska twórczego za nadrzędną przyjmuje funkcję kreatywną i stanowi jeden z wielu teoretycznych modeli działalności domów i klubów kultury, jakie powstały w teorii działalności kulturalno-oświatowej i animacji. Funkcja kreatywna rozumiana jest, według D. Jankowskiego, jako wytwarzanie nowych, oryginalnych obiektów kultury (zmaterializowanych dzieł,

⁴² D. Ekiert-Oldroyd, Twórcze rozwiązywanie problemów- model i jego zastosowanie w praktyce edukacyjnej, [w] Twórczość w teorii i praktyce, (red.) S. Popek i in., Lublin 2004 s. 286-290.

wystandaryzowanych zachowań, struktur organizacyjnych), co odpowiada przedmiotowemu rozumieniu twórczości. Uruchamianie swobodnego procesu myślenia i działania o charakterze twórczym, potencjalnie zdolnego do powstania wytworów o pewnym znaczeniu dla jednostki, grupy czy społeczeństwa, jako stymulowanie i ułatwianie autokreacji⁴³.

Działania realizujące funkcję kreatywną J. Kargul dzieli na trzy rodzaje. Pierwszy rodzaj to działania organizatorskie mające na celu stworzenia szans kreacji artystycznej i szans ekspresji kulturowej w dziedzinie twórczości artystycznej i twórczości naukowej (nakłada to na placówkę obowiązek wyposażenia w atrakcyjne urządzenia i sprzęt służący twórczości tj. atelier plastyczne, pracownie ceramiczne, rzeźbiarskie, graficzne, tkactwa, laboratoria fotograficzne itp.). Drugi rodzaj działań wiąże się z pozyskaniem do współpracy odpowiedniej kadry, wyszkolonych pracowników posiadających wysokie kwalifikacje w danej dziedzinie twórczości, w której zawierają się trzy funkcje. Działania realizujące funkcję doradczą, czyli „instruktora twórczości” polegają na udzielaniu porad i wskazówek dotyczących procesu tworzenia określonego dzieła. W zależności od uczestnika, poziomu jego kompetencji twórczych i talentu, wskazówki te mogą mieć charakter bądź instrukcji, bądź poradnictwa imperatywnego. Funkcję edukacyjną instruktor spełnia w stosunku do dzieci i młodzieży, a także w stosunku do dorosłych, przyczyniając się do systematycznego rozwijania ujawnionych talentów. Animacyjna funkcja związana jest z ożywianiem środowiska kulturalnego przez uruchamianie różnorodnych form wymiany myśli między poszczególnymi grupami twórczymi działającymi w placówce, uczestnikami domu kultury, profesjonalistami itd. Celem uruchamiania różnego rodzaju warsztatów twórczych, zespołów twórczych, byłoby doskonalenie wypowiedzi artystycznej w poszczególnych dziedzinach oraz stwarzanie warunków do pełniejszej realizacji twórczych ambicji uczestników. Trzeci rodzaj działalności instytucji kultury zorientowanej na realizację funkcji kulturotwórczej polega na organizacji różnorodnych prezentacji dorobku twórczego w środowisku lokalnym i ponadlokalnym⁴⁴.

Zdaniem J. Kargula, oceny i opinie o tych wytworach formułowane wyłącznie wewnątrz danej grupy są niewystarczające ze względu na inne kryteria niż te, wedle

⁴³ D. Jankowski, *Wychowawcze perspektywy działalności kulturalno-oświatowej*, Poznań 1988, s. 86.

⁴⁴ J. Kargul, *Rozważania nad kryterium...*, dz. cyt., s. 47-48.

których dzieło jest oceniane w szerszej społeczności. Dlatego też postuluje, by podejmować działania w zakresie udostępniania wytworów kultury, dokonywać selekcji lub wstępnej oceny poszczególnych wytworów. Skutków podejmowanych przez dom kultury i klub działań wspierających twórczość, autor upatruje w określonych zmianach osobowościowych uczestników oraz w środowisku społecznym. Ważnym efektem tych działań, może być upowszechnienie się wizji placówki jako miejsca edukacji i ekspresji artystycznej dla utalentowanych dzieci i młodzieży⁴⁵.

Do podstawowych funkcji modelu domu kultury, według D. Jankowskiego, można zaliczyć funkcję kreatywną, którą dom kultury realizuje poprzez organizowanie określonych sytuacji twórczych i odtwórczych. Kolejną funkcją jest funkcja upowszechniania twórczości lub upowszechniania aktywności twórczej. Strategia ta różni się od propagowanego po II wojnie światowej paradygmatu upowszechniania uczestnictwa w kulturze, tym, że upowszechnianie twórczości, w jej możliwie najszerszej skali społecznej, animuje twórczą naturę człowieka, może być wskaźnikiem rzeczywistego uspołecznienia kultury oraz czynnikiem realnego upodmiotowienia jednostki w świecie kultury⁴⁶.

Aleksander W. Nocuń podjął próbę opisu domu kultury. Podstawową tezę tego autora jest stwierdzenie, że nadrzędnym celem w stosunku do wszystkich realizowanych celów w domu kultury, powinno być kształtowanie aktywności twórczej. Podstawowa funkcja to: nadrzędna funkcja doradcza, polegająca na istnieniu instruktorów pedagogów, którzy swą bogatą osobowością i umiejętnościami są w stanie pobudzić uczestników. Rola instruktora potrzebna jest na pierwszym poziomie znajomości pracownik kultury-uczestnik. Drugi poziom pomocy wymaga roli przodownika, który wraz z uczestnikiem podejmie próby rozwiązania problemu, poszukiwań i odkryć. Kolejnym i ostatnim poziomem jest rola współtowarzyszy podróży, (tu chodzi o zdobycie zaufania, poprzez wspólne doświadczenia). Warunkiem pełnienia tych ról jest wiedza z zakresu twórczości, znajomości określonych metod w danej dziedzinie, umiejętność wspomaganie rozwoju innych ludzi itd. Kolejną funkcją jest funkcja integracyjna: rozumiana poprzez ćwiczenia pobudzające indywidualne i zespołowe możliwości twórcze w procesie grupowego rozwiązywania problemów na terenie placówek kultury. Funkcja edukacyjna to: zdobywanie wiedzy z zakresu twórczości, treningi twórcze, stwarzanie warunków

⁴⁵ Tamże, s. 48.

⁴⁶ D. Jankowski, *Wychowawcze perspektyw...*, dz. cyt., s. 119-122.

stymulujących, ćwiczenie dyspozycji osobowościowych (wrażliwość na problemy, motywacja, otwartość umysłu)⁴⁷.

2. Działalność kulturalna w perspektywie pedagogicznej

Działalność kulturalno- oświatowa (stosowane są bliskoznaczne terminy „praca kulturalna”, „praca kulturalno- oświatowa”, „działalność kulturalna”), przyjmując za D. Jankowskim, jest planowym tworzeniem takich sytuacji czasu wolnego, opartych na bezpośrednich interakcjach społecznych, w trakcie których zachodzi co najmniej jeden z pożądanych procesów głównych jak: refleksyjna recepcja treści kulturowych, ekspresja kulturalna, twórczość kulturalna. Jednocześnie następuje zaspokojenie i sublimacja potrzeb wypoczynku i rozrywki, jak również rozwinięcie kompetencji kulturowych ich uczestników. Uzasadniając taki punkt widzenia, autor stwierdza, że działalność kulturalno-oświatowa jest takim fragmentem zinstytucjonalizowanej praktyki społecznej, której istotą jest stymulowanie, wspomaganie i organizowanie szczególnego rodzaju aktywności kulturalnej ludzi w ich czasie wolnym, a mianowicie aktywności charakteryzującej się dużym udziałem pierwiastków twórczych, przeżyciowych i samokształceniowych⁴⁸.

Tak rozumiana działalność kulturalno-oświatowa, zaliczona do paradygmatu upowszechniania kultury, obok paradygmatu animacji kulturalnej i paradygmatu edukacji kulturalnej nawiązuje do typu wychowania innowacyjnego, kreacyjnego, określanego przez autora jako „wychowanie do twórczego życia”⁴⁹.

W „Ustawie o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej” wymieniono podstawowe instytucje i organizacje oraz inne podmioty, które zajmują się prowadzeniem działalności kulturalnej są to przede wszystkim: opery, operetki, filharmonie, teatry, kina, orkiestry, biblioteki, muzea, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice, galerie sztuki, biura wystaw artystycznych, ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury. Ponadto działalność kulturalna może być prowadzona przez wszelkie jednostki

⁴⁷ A.W. Nocuń, Dom kultury jako środowisko twórcze,[w:] Integracyjna funkcja domu kultury. Poszukiwanie perspektyw, (red.) A.W. Nocuń, Warszawa 1986,s. 123-125.

⁴⁸ D. Jankowski, Wychowawcze perspektywy...,dz. cyt., s. 7.

⁴⁹ Tamże, s. 10.

organizacyjne posiadające osobowość prawną, ale także grupy nieformalne i osoby prywatne⁵⁰.

Pedagogów w szczególności interesują te podmioty, które statutowo są do niej powołane oraz te, które koncentrują się na aktywności nieprofesjonalistów (podmioty zajmujące się działalnością amatorską) oraz na działaniach niekomercyjnych, chociaż teoria działalności kulturalnej obejmuje wszystkie podmioty. W ustawie tej niektórym instytucjom działalności kulturalnej nakazano wykonywanie obowiązkowych zadań edukacyjnych, wychowawczych i animacyjnych. Zaliczono do nich przede wszystkim: muzea, ośrodki badań i dokumentacji, centra sztuki, samorządowe placówki kulturalne, biblioteki, biura wystaw artystycznych. Do ich podstawowych zadań zaliczono: edukację kulturalną i wychowanie przez sztukę, dokumentowanie, ochronę i udostępnianie dóbr kultury, organizowanie warunków do rozwoju nieprofesjonalnego ruchu artystycznego, w tym w szczególności folkloru i sztuki ludowej oraz rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych⁵¹.

Podstawy teoretyczne pracy działalności kulturalnej starano się sformułować w Polsce już w okresie międzywojennym, PRL-u i latach 90. w ramach pedagogiki społecznej i pedagogiki kultury. Wśród twórców pedagogiki społecznej głównie H. Radliska, K. Karniłowicz, A. Kamiński, R. Wroczyński. Następnie w latach 90. D. Jankowski i J. Kargul⁵².

Pedagodzy społeczni podejmujący badania w tej dziedzinie kontynuują i twórczo rozbudzają idee budzenia, wspierania i rozwijania postaw twórczych dzieci, młodzieży i dorosłych⁵³.

Na zawartość twierdzeń teoretyków upowszechniania kultury największy wpływ, poza wymienionymi już wcześniej twórcami wywarły koncepcje pedagogów kultury głównie B. Suchodolskiego, potem w latach 90. głównie J. Gajdy. Pedagogika społeczna koncentruje się na badaniu procesów wychowawczych zachodzących w konkretnych środowiskach społeczno- kulturowych. Zadaniem pedagogiki kultury jest analiza kształtowania się osobowości ludzkiej w oparciu o dobra i wartości kultury. W odniesieniu do działalności kulturalnej dla społeczności lokalnej obie perspektywy wydają się istotne. Zatem w tym przypadku nie są sobie te dyscypliny przeciwstawne, lecz

⁵⁰ Dz. U.1991 nr 114, poz.2,3.1.

⁵¹ D. Kubinowski, Etnopedagogia taneczna w okresie transformacji, Lublin 2002, s. 74-75.

⁵² D. Kubinowski, Etnopedagogia taneczna ...,dz. cyt., s. 73.

⁵³ K. J. Szmidt, Twórczość i pomoc...,dz. cyt., s. 158.

odwrotnie mogą się twórczo dopełniać. D. Kubinowski próbuje zarysować model komplementarnego ujęcia teorii współczesnej działalności kulturalnej eksponując te elementy, które nawiązują do pedagogiki o orientacji humanistycznej⁵⁴.

W literaturze pedagogicznej dotyczącej działalności pracy kulturalnej, wielokrotnie podkreślano potrzebę podejść komplementarnych. I tak, K. Korniłowicz jako jeden z pierwszych podkreślił potrzebę dopełnienia ekstensywnego kierunku pracy kulturalnej, polegającej na szerzeniu już istniejących wartości, działaniami zmierzającymi w kierunku kreatywnym, to znaczy polegającymi na udzieleniu różnorodnej pomocy w tworzeniu nowych wartości kulturowych. B. Suchodolski postulując w latach 30. XX wieku akcję upowszechniania kultury eksponował dwa podstawowe jej komponenty. Pierwszy to intencjonalne rozwijanie twórczości i różnorodności kulturalnej oraz drugi ugruntowywanie spójności kultury danej wspólnoty. H. Radlińska wyróżnia dwa główne zadania pracy działalności kulturalnej. Po pierwsze udostępnienie dorobku kultury i upowszechnianie uczestnictwa w twórczości kulturalnej. R. Wroczyński pisał o funkcji ekstensywnej i intensywnej pracy kulturalno- oświatowej. Aktualnie natomiast w różnych koncepcjach m.in. D. Jankowski zastanawiając się nad „modelem” metodyki działalności kulturalnej jednoznacznie opowiedział się za potrzebą uznania wielości paradygmatów (upowszechniania kultury, animacji kulturalnej i edukacji kulturalnej), a jednocześnie wyraźnie wskazał na ścisłe powiązania pomiędzy nimi, na gruncie praktycznym. J. Gajda również opowiedział się za zasadą komplementarności, ale uznał za niewłaściwe nadmierne lansowanie animacji we współczesnej polityce kulturalnej w naszym kraju i sztuczne przeciwstawianie jej działalności upowszechnieniowej. J. Kargul zauważył, iż na gruncie teoretycznym animację kulturalną, szerzej animację społeczno- kulturalną przeważnie rozumie się trojako. Jako jeden z kierunków lub jedna z metod działalności kulturalnej nastawiona na wyzwalanie możliwości twórczych w jednostkach i grupach. Pedagogiczna metoda pobudzania do aktywnego zachowania i działania w celu ulepszenia życia społecznego oraz, jako proces zachodzący w osobowości człowieka polegający na odkrywaniu w sobie sił twórczych i wzmożeniu własnej aktywności. Animacja kulturalna jest szczególną metodą działania podstawowej z punktu widzenia pedagogiki o orientacji humanistycznej i w wielu przypadkach

⁵⁴ D. Kubinowski: Etnopedagogia taneczna..., dz. cyt., s.73.

niezastąpionej. Na takie rozumienie wskazywała O. Czerniawska traktując ją, jako bardzo ważną metodę pracy kulturalno- oświatowej⁵⁵.

Według B. Jedlewskiej, animacja społeczno- kulturalna traktowana jest jako metoda edukacyjna „polega na stosowaniu zabiegów wyzwalaających twórcze potencjały, pobudzających i motywujących do kreatywnych działań, integrujących ludzi między sobą, a także z otaczającym światem (...), wspomagających rozwój duchowy, autokreację, pobudzających ciekawość poznania i potrzebę tworzenia kultury (...), wspierających i promujących aktywność kulturalną i społeczną”⁵⁶.

Animacja jako metoda polega przede wszystkim na pobudzaniu, stymulowaniu, aktywizowaniu społeczności lokalnych, małych grup społecznych i jednostek do działania, na wywołaniu pozytywnych postaw, społecznie pożądanym zmian. Rezultatem konstruktywnej, społecznie pożądanej, owocnej działalności kulturalnej jest zainicjowanie i pogłębianie procesu edukacji kulturalnej. Szczególnie interesująca jest koncepcja z punktu widzenia pedagogiki o orientacji humanistycznej zaproponowana przez B. Suchodolskiego. Autor wyróżnia trzy zasadnicze kręgi edukacji kulturalnej to: kształcenie osobowości w oparciu o dobra kultury, w rezultacie kształcenie kultury osobistej, wzmocnienie poczucia tożsamości narodowej, a także kształtowanie poczucia przynależności do wspólnoty globalnej, do całej ludzkości, treścią są uniwersalne wartości humanistyczne. B. Suchodolski podkreślił, że edukacja kulturalna winna obejmować różne zakresy oraz poziomy działania m.in. wzbogacanie świadomości kulturalnej, kształcenie wrażliwości na wartości, rozwijanie osobistej kreatywności. Koncepcja edukacji kulturalnej związana jest z dwoma dziedzinami edukacji (rozwijającymi się w Polsce po roku 1989) edukacją regionalną i międzykulturową. Edukacja regionalna koncentruje się na kulturze danej społeczności regionalnej, opiera się na rekonstruowaniu tradycji regionalnych. Podstawą edukacji międzykulturowej jest edukacja wielokulturowa, akcent położony jest na elementy wspólne różnym kulturom. Centralne kategorie to pogranicze, tolerancja, pluralizm, szacunek dla odmienności kulturowych. K. Olbrycht opracowała inną konstruktywną propozycję, w zakresie tworzenia warunków do właściwej edukacji kulturalnej to m.in. wspieranie działań edukacyjnych szkoły oraz działań pozaszkolnych, związanych z kulturą. Rozwijanie współpracy między

⁵⁵ Tamże, s. 73-74, 78,81.

⁵⁶ B. Jedlewska, Animatoryzy kultury wobec wyzwań edukacyjnych, Lublin 1999,s. 137.

instytucjami działalności kulturalnej, tych instytucji ze szkołami (w obrębie gminy lub powiatu). Podnoszenie poziomu świadomości kulturowej społeczności lokalnych. Inicjowanie i promowanie form działalności kulturalnej nawiązującej do kultury własnej, lokalnej umożliwiając też kontakt z innymi kulturami. Wspieranie lokalnych animatorów kultury lokalnej i pedagogów zajmujących się kulturą ze środowiskami mogącymi sponsorować działania kulturalno-edukacyjne. Zestawienie tych zadań wyraźnie wskazuje na potrzebę współpracy różnych instytucji lokalnych oraz osób wpływowych w danym środowisku w zakresie działalności kulturalnej i edukacyjnej na rzecz własnej społeczności ⁵⁷.

⁵⁷ Za: D. Kubinowski, *Etnopedagogia taneczna...*, dz. cyt., s. 81, 83-84.

3. Formy działalności kulturalnej z dziećmi i młodzieżą

Formy pracy kulturalno-oświatowej są określonymi strukturami organizacyjnymi w ramach których zachodzą sytuacje o bardzo różnym charakterze. Jednym z typów tych sytuacji są sytuacje samokształceniowe⁵⁸.

Uczestnictwo w formach pracy instytucji jest oparte o zasadę dobrowolności, umożliwia ono uwzględnienie indywidualnych potrzeb, zainteresowań i aspiracji⁵⁹.

Uczestnikami stałych form pracy w klubach, kołach miłośnictwa, sekcjach i zespołach amatorskich są głównie jednostki zainteresowane twórczością, aktywnością i pragnące kreować własne postawy twórcze, czyli głównie dzieci i młodzież. Według D. Jankowskiego, formy pracy kulturalno-oświatowej to zajęcia, które stanowią świadomie skonstruowane sytuacje społeczno-wychowawcze, podczas których dochodzi do oddziaływania na psychikę uczestnika, zgodnie z intencjami ich organizatorów⁶⁰.

Cechą różnicującą formy pracy kulturalno-oświatowej powinna być ich struktura organizacyjna. Autor rozróżnia dwadzieścia jeden form szczegółowych, a są to: imprezy, widowiska, odczyty, seanse, zabawy, wystawy, itp. Zajęcia klubowe: czytelnictwo, dyskusje, gry itp.. Zajęcia zespołów: próby, twórczość itp. Poradnictwo, instruktaż, szkolenie, wyposażenie zasobów (pomieszczeń, sprzętu, środków kultury itp.)⁶¹.

Podstawowym kryterium różnicowania form jest uczestnictwo, czyli inaczej aktywność uczestników, a więc aktywność charakterystyczna dla życia kulturalno-oświatowego, a więc aktywności dobrowolnej, a ponadto autotelicznej i kreatywnej. Dopiero tak zawężoną aktywność można zróżnicować na aktywność intelektualnego i emocjonalnego odbioru świata, zwłaszcza świata kultury (nauki, techniki, sztuki, ideologii, relacji społecznych itp.). Satysfakcja płynie stąd, że jednostka zaspokaja potrzeby ciekawości i przeżywania świata (wzbogaca swą wiedzę o świecie i poszerza skalę przeżywania), to formy impresywne. Aktywność intelektualnego i emocjonalnego wyrażania siebie (swej osobowości, swego obrazu świata, swych możliwości, swych ocen i wartościowań, swych wizji). Satysfakcja płynie stąd, że jednostka zaspokaja potrzebę

⁵⁸ D. Jankowski, *Wychowawcze perspektywy...*, dz. cyt., s. 89.

⁵⁹ F. Kowalewski, *Zasady pracy kulturalno-oświatowej*, [w:] D. Jankowski i in., *Podstawy działalności kulturalno-oświatowej*, Warszawa 1985, s. 112.

⁶⁰ D. Jankowski, *Dom kultury: studium socjologiczno-pedagogiczne*, Warszawa 1977, s. 154.

⁶¹ F. Kowalewski, *Formy i metody pracy kulturalno-oświatowej*, [w:] D. Jankowski i in., *Podstawy działalności...*, dz. cyt., s. 138.

ekspresji, daje to formy ekspresywne. Aktywności rzeczowego przekształcania (zmieniania, wzbogacania) otaczającej rzeczywistości. Satysfakcja płynie stąd, że jednostka zaspokaja potrzebę wpływania na stan otaczającej go rzeczywistości, potrzebę wnoszenia wkładu do kultury, tworzenie historii, pozostawiania po sobie śladu, to formy produktywne. Za podstawę zróżnicowania form pracy przyjęto niektóre dziedziny kultury, której elementy wchodzi z jednej strony w skład środków stosowanych w sytuacjach kulturalno-oświatowych, z drugiej strony zaś stanowią przedmiot ku któremu skierowana jest ta aktywność, a więc nauka i technika- formy oświatowe i politechniczne, sztuka, formy artystyczne, gry i zabawy towarzyskie- formy zabawowe⁶².

Występującą w literaturze różnorodność klasyfikacji rodzajów form zajęć świetlicowych, można uporządkować ze względu na typy świetlic. R. Wroczyński dokonał klasyfikacji pracy świetlic dla młodzieży i dorosłych, zakładanych przez zakłady pracy, spółdzielnie mieszkaniowe czy organizacje społeczne. Klasyfikacja ta przedstawia się następująco. Kształcenie systematyczne, to głównie kursy i szkoły dla dorosłych. Czytelnictwo i samokształcenie, to różne formy upowszechniania książki i budzenie zainteresowań czytelniczych. Upowszechnianie nauki są to formy słowa mówionego, wydawnictw popularnych oraz poprzez media film, radio i telewizję. Upowszechnianie kultury wyraża się poprzez różne formy pracy kulturalno- artystycznej jak: zajęcia świetlicowe, zespoły teatru ochotniczego, muzyki, śpiewu, plastyki⁶³.

Aby bliżej przyjrzeć się tym klasyfikacjom J. Trempała i R. Wroczyński podali wspólny podział zajęć, na zajęcia rozrywkowe, artystyczne i oświatowe. Do zajęć rozrywkowych należą: gry, wieczorki, spotkania towarzyskie, koła zainteresowań o przewadze zajęć praktycznych nad teoretycznymi, zabawowe konkursy, quizy i zgadywanki, niektóre programy estradowe. Do zajęć artystycznych zaliczyli: występy i koncerty zespołów amatorskich i zawodowych, imprezy okolicznościowe (np. konkursy recytatorskie, piosenkarskie) zajęcia kół recytatorskich, plastycznych, muzycznych, fotograficznych, projekcje filmu fabularnego, filmów o sztuce, odtwarzanie nagrań muzyki, recytacje itp. Natomiast do zajęć oświatowych należą: pogadanki, odczyty, wykłady, spotkania z interesującymi ludźmi, wieczory dyskusyjne, projekcje filmu oświatowego, słuchanie radia, czytelnictwo gazet i czasopism, oglądanie programów

⁶² F. Kowalewski, *Formy i metody pracy kulturalno –oświatowej*, [w:] D. Jankowski i in., *Podstawy działalności...*, dz. cyt., s.162-166.

⁶³ K. Przyszczypkowski, *Rodzaje zajęć świetlicowych*, [w:] D. Jankowski i in., *Podstawy działalności...*, dz. cyt., s. 182.

oświatowych telewizji, wycieczki oświatowe, wystawy, zespoły samokształceniowe, kursy języków obcych, konsultacje zbiorowe dla uczących się, konkursy i quizy o różnej tematyce, konkursy wiedzy praktycznej, np. fryzjerskiej, kulinarnej⁶⁴.

4. Klub jako typ ośrodka kultury

Pojęcie „klub” we współczesnych czasach jest używane w co najmniej w trzech znaczeniach. W pierwszym znaczeniu klub jest to stowarzyszenie osób o wspólnych zainteresowaniach, spotykających się w celu wymiany poglądów, doskonalenia się, podejmowania wspólnych prac. Drugie znaczenie klubu to pomieszczenie lub zespół pomieszczeń wyposażonych w odpowiednie urządzenia, z których skorzystać może określona grupa osób, realizująca swoje cele. W trzecim znaczeniu klub to instytucja kulturalna organizująca dla homogenicznej, pod jakimś względem grupy społecznej, odpoczynek, rozrywkę oraz realizując zespół funkcji kulturalno - oświatowych⁶⁵.

W pierwszym znaczeniu klub ten narodził się przed wiekami w Anglii. Były to kluby zrzeszające kupców, myśliwych, alpinistów, czyli ludzi o podobnych zainteresowaniach, o określonych zawodach. Dzięki długiemu funkcjonowaniu tych klubów wykształcił się pewien model jako instytucji społecznej. Grupa osób spotykała się w pomieszczeniu zwanym także klubem realizując określone wzory zachowań. Charakter wczasowania regulowany był przez odpowiednie normy grupowe: sprzyjał mu odpowiedni wystrój wnętrza, wyposażenie pomieszczeń, dobre kontakty między członkami klubu, połączony zwykle z posiłkami serwowanymi przez klubową restaurację, bufet i kawiarnię. Na czele klubu był zarząd wybierany wśród członków klubu, a realizatorem zadań był gospodarz klubu, który realizował swoje funkcje i zadania przy pomocy służby. Angielski model klubu rozszerzył się na cały świat, przybierając najróżniejsze odmiany⁶⁶.

W Polsce kluby znane były pod nazwą resurs, wśród których wyróżniła się Warszawska Resursa Kupiecka i Resursa Obywatelska w Radomiu (działała w latach 1829-1848). Członkami tejsze resursy byli wyłącznie mężczyźni dobrze sytuowani, którzy spędzali czas w wynajętym lokalu: czytając książki, czasopisma, słuchali muzyki, brali

⁶⁴ F. Kowalewski, *Formy i metody ...*, dz. cyt., s.183-184.

⁶⁵ J. Kargul, *Główne instytucje...*, dz. cyt., s. 185.

⁶⁶ J. Kargul, *Główne instytucje...*, dz. cyt., s. 185-186.

udział w grach zespołowych. Oprócz tego powstały w Anglii (przeszło sto lat temu) kluby robotnicze, ich celem było realizacja funkcji rekreacyjnej i towarzyskiej (korzystanie z artystycznej rozrywki o określonym charakterze, uprawiania samokształcenia) oraz funkcji oświatowej, dlatego ich elementem składowym często są biblioteki i czytelnie, oraz takie formy pracy jak wykłady, zebrania, dyskusje, odczyty, nad tym ma swoją pieczę zarząd klubu. Członkowie klubu mieli swoje przywileje m.in. zniżki konsumpcyjne, korzystania z koncertów, gier towarzyskich. Na początku do klubu uczęszczali wyłącznie mężczyźni potem szczególnie w weekendy na koncertach gościły żony robotników. W pierwszej połowie XIX wieku powstały kluby młodzieżowe grupujące młodzież akademicką (m.in. Gospoda Akademicka Uniwersytetu Warszawskiego 1919-1920) lub licealną (Klub Piśmienniczy Krzemieniecki z lat 1815-1816)⁶⁷.

W późniejszych latach kluby angielskie na ogół przestały funkcjonować, narodziły się i zaczęły funkcjonować świetlice. Odrodzenie klubów w Polsce nastąpiło dopiero po roku 1956. Znaczne ożywienie tym spowodowało aktywizację, głównie młodzieży, która zakładała różnorodne kluby. Były to różnorodne instytucje młodzieży akademickiej (kluby „Żak” studentów wybrzeża, „Stodoła” w Warszawie), młodzieży pracującej („Piwnica Świdnicka” we Wrocławiu, Miejski klub Mł. ZMS „Iskra” w Toruniu) i wiele innych, w których młodzież rozwijała swoje pasje, zainteresowania, inicjatywy, upowszechniając formy aktywności kulturalnej. Pod koniec lat 50. powstały również kluby w klasycznym tego znaczeniu, kluby dyskusyjne, filmowe, dobrej książki, jazzowe itp. zrzeszające ludzi o wspólnych zainteresowaniach w jakiejś dziedzinie. Niezależnie od tego powstały instytucje pod nazwą klub, adresowane do poszczególnych kategorii zawodowych (lekarzy, prawników, nauczycieli), bądź do członków określonych stowarzyszeń (tj. PAX, Klub NOT), lub też do pracowników określonego zakładu pracy. Zarządy klubów wysuwały propozycje aktywności kulturalnej, charakteryzowały się dużą atrakcyjnością m.in. dysponowały czytelnią, biblioteką, kawiarnią i innymi urządzeniami. Korzystanie z nich uzależnione było z posiadania karty członkowskiej klubu. Te kluby istnieją do dziś (łowieckie, myśliwskie, strzeleckie)⁶⁸.

Równolegle powstały na wsi kluby rolnika Centralnego Związku Spółdzielni, „Samopomoc Chłopska” oraz Kluby RSW „Prasa- Książka - Ruch”, były to najbardziej

⁶⁷ Tamże, s. 187.

⁶⁸ Tamże, s. 187-188.

modne w latach 60. w tym popularne klubo-kawiarnie, klubo-czytelnie, kluby inteligencji wiejskiej i wcześniej przytoczone kluby rolnika⁶⁹.

Pierwsze kluby powstały w roku 1958 w Ślemieniu, w byłym powiecie żywieckim, z inicjatywy miejscowego koła ZMW i działaczy spółdzielczych. We wrześniu 1963 roku było w kraju już 86 klubów, w dwa miesiące później już ponad 1250, a w kwietniu 1964 roku ponad 2,5 tysiąca⁷⁰.

Kluby wiejskie z lat sześćdziesiątych, to pomieszczenia względnie obficie wyposażone w sprzęt i urządzenia. Dlatego klub nie jest pusty nawet bez ludzi. Żyje, gdy jest w nim tylko gospodarz klubu i działa telewizor, bowiem atrakcyjność do tego klubu przychodzi z zewnątrz jest to atrakcyjność programu. W klubie liczy się intymność. Jeśli gości w klubie aktualnie dwie osoby zajęte sobą, telewizor gra sobie, a gospodarz klubu drzemie, klub działa także. Oczywiście klub nie wyklucza grupowego spędzania czasu. Niekiedy przekształca się w świetlicę, ale się do tego nie przyznaje, dumny jest z racji swego bufetu i sprzedaży artykułów pierwszej potrzeby, jest przydatny zawsze. W klubie występuje indywidualizacja uczestnictwa oraz zwrot ku kameralnym formom działania, co w środowisku wiejskim jest zresztą naturalne, bowiem placówka kulturalna, jest placówką dla znajomych (jest to kierunek dominujący). Uczestnikami była cała społeczność wiejska, od tych najmłodszych do ludzi starszych⁷¹.

Wymienione wyżej kategorie klubów przekształciły się z czasem w dwie odmiany instytucji. Pierwsza z nich to instytucje kulturalne, realizujące w swojej działalności podobne funkcje jak domy kultury, z tą różnicą, że mają określonego jednego adresata (kluby zawodowe) i różnią się szczupłością pomieszczeń. Formy pracy są identyczne jak w domach kultury, dlatego też nazwa klubu dla takiej instytucji jest nieadekwatna, utrzymywana zwyczajowo. Druga odmiana funkcjonuje jako miejsce wczasowania określonych kategorii uczestników, bez realizacji określonego programu. Udostępnia swoim członkom urządzenia i sporadycznie organizuje imprezy kulturalne, oświatowe i rozrywkowe. Do tej odmiany należą kluby profesjonalne inteligenckich zawodów (dziennikarzy, prawników, lekarzy, ekonomistów), kluby związków twórczych i stowarzyszeń społeczno-kulturalnych (Stowarzyszenia Polskich Artystów Teatru i Filmu,

⁶⁹ F. W. Mleczo, Kluby- placówki najbardziej modne w latach sześćdziesiątych, [w:] Placówki wielokierunkowej działalności kulturalnej i ich funkcje i dynamika rozwoju, (red.) F.W. Mleczo, Warszawa 1982, s. 48.

⁷⁰ H. Jaworowska, Klub ośrodkiem życia kulturalnego, Warszawa 1983, s. 6.

⁷¹ F.W. Mleczo, ...,dz. cyt., s. 53.

Klub Naczelnej Organizacji Technicznej itp.). Kluby te istnieją dzięki swym członkom, występuje swoboda na program i formy zajęć, m.in. zbudowanie kręgielni we wrocławskim „Klubie Prawnika”, kurs języków obcych przed sezonem urlopowym, zainicjowany przez członków klubu⁷².

Niezależnie od placówek działających pod nazwą klubu, określa się grupę osób zrzeszonych i zjednoczonych określonymi zainteresowaniami np. klub dyskusyjny, klub tańca towarzyskiego, klub filmowy, które nie mają własnych pomieszczeń i działają często w lokalach domów kultury. Tego typu kluby stanowią istotną formę aktywności kulturalnej, formę twórczej ekspresji ich członków. W zasadniczych funkcjach, nie różnią się od klubów wyżej opisanych, jednakże stanowią dynamiczny element w działalności instytucji kulturalnej. W tak pojętym klubie następuje samokształcenie, twórczy wysiłek, dzięki, który powstają nowe wartości kultury, dynamizuje się kreatywna postawa twórcza członków. Dlatego ich funkcjonowanie jest bardzo ważne⁷³.

⁷² J. Kargul, Główne instytucje ..., dz. cyt., s. 189.

⁷³ Tamże, s. 189- 191.

Rozdział III

Podstawy metodologiczne badań własnych

1. Cel i problematyka badań

Przedmiotem badań były formy i funkcje twórczej aktywności dzieci i młodzieży w klubie osiedlowym „Błonie” w Lublinie.

W. Zaczyński twierdzi, że cel jest określeniem tego, do czego zmierza badacz, co pragnie osiągnąć w swoim działaniu⁷⁴.

W. Dutkiewicz przyjmuje, że celem badań jest dążenie do wzbogacenia wiedzy o osobach, rzeczach lub zjawiskach będących przedmiotem badań⁷⁵.

Celem badań własnych pracy było przedstawienie na podstawie zebranej dokumentacji i przeprowadzonych badań dotychczasowej działalności Klubu Osiedlowego „Błonie”, opisu form aktywności twórczej dzieci i młodzieży, oraz ukazanie i scharakteryzowanie funkcji aktywności twórczej dzieci i młodzieży w badanym klubie.

Na podstawie celów badawczych zostały sformułowane problemy badawcze.

W myśl definicji S. Nowaka, problem badawczy to tyle, co pewne pytanie, czy zespół pytań, na które odpowiedzi ma dostarczyć badanie⁷⁶.

W prezentowanej pracy zostały sformułowane trzy problemy badawcze:

1. Jak przedstawia się dotychczasowa działalność Klubu Osiedlowego „Błonie” w Lublinie?
2. Jakie są i czym się charakteryzują formy aktywności twórczej dzieci i młodzieży w badanym klubie?
3. Jakie są i czym się charakteryzują funkcje aktywności twórczej dzieci i młodzieży w badanym klubie?

2. Metoda i techniki badawcze

⁷⁴ W. Zaczyński, Praca badawcza nauczyciela, Warszawa 1976, s. 44.

⁷⁵ W. Dutkiewicz, Etapy postępowania badawczego, [w:] W. Dutkiewicz, Podstawy metodologii badań do pracy magisterskiej i licencjackiej, Kielce 2000, s. 50.

⁷⁶ Za: W. Dutkiewicz, Etapy postępowania..., dz. cyt., s. 50.

Metoda badań to pewien system reguł dotyczących organizowania określonej działalności badawczej tj. szeregu operacji poznawczych i praktycznych, kolejności ich zastosowania jak również specjalnych środków i działań skierowanych z góry na założony cel badawczy⁷⁷.

W pedagogice metodę najczęściej definiuje się jako zespół teoretycznie uzasadnionych zabiegów koncepcyjnych i instrumentalnych obejmujący całość postępowania badacza, zmierzających do rozważenia określonego problemu badawczego⁷⁸.

W niniejszej pracy została zastosowana metoda badań monograficznych, której przedmiotem badań są instytucje wychowawcze w rozumieniu placówki lub instytucjonalne formy działalności wychowawczej lub jednorodne zjawiska społeczne, prowadząca do gruntownego rozpoznania struktury instytucji, zasad i efektywności działań wychowawczych oraz opracowania koncepcji ulepszeń prognoz rozwojowych⁷⁹.

Kolejnym etapem badań było wybranie odpowiednich technik badawczych. Techniki badawcze- według A. Kamińskiego- są sposobami zbierania materiału opartym na starannie opracowanych dyrektywach dokładnych, jasnych, ścisłych weryfikowanych w badaniach⁸⁰.

W pracy zastosowano następujące techniki badawcze: badanie dokumentów, obserwacja, wywiad i ankieta.

Badanie dokumentów polega na uporządkowaniu i interpretacji zawartych treści w badaniach dokumentalnych pod kątem problemu badawczego⁸¹.

Badanie dokumentów polegało na przeglądaniu i analizie dokumentacji placówki, rysu historycznego, kronik, dyplomów, podziękowań i oglądaniu fotografii z dotychczasowej działalności klubu.

Według M. Łobockiego, obserwacja jest osobliwym sposobem postrzegania, gromadzenia i interpretowania poznawanych danych w naturalnym ich przebiegu i

⁷⁷ M. Łobocki, Metody badań pedagogicznych, Warszawa 1984 s. 115.

⁷⁸ W. Dutkiewicz, Etapy postępowania badawczego, [w:] Podstawy metodologii badań do pracy magisterskiej i licencjackiej, Kielce 2000, s. 69.

⁷⁹ T. Pilch, T. Bauman, Zasady badań pedagogicznych: strategie ilościowe i jakościowe, Warszawa 2001, s.71.

⁸⁰ A. Kamiński, metoda, technika procedura badawcza w pedagogice empirycznej [w:] Metodologia pedagogiki społecznej, red. R. Wroczyński., T. Pilch, Wrocław 1974, s. 54.

⁸¹ M. Łobocki, Wprowadzenie do metodologii badań pedagogicznych, Kraków 2001, s.241.

pozostając w bezpośrednim zasięgu widzenia i słyszenia obserwatora. Obserwacja polega na spostrzeganiu określonych faktów czy zdarzeń, bez przyporządkowania ich określonym celom poznawczym⁸².

W pracy zastosowano obserwację, podczas której zostały wykonane fotografie w czasie odbywających się zajęć i pokazów, a także przeprowadzono obserwację aktywności i twórczości dzieci i młodzieży, podczas trwania zajęć, kół zainteresowań, kiedy była taka możliwość po pół godziny, na każdą formę aktywności twórczej podczas przeprowadzania badań w Klubie Osiedlowym „Błonie”.

Wywiad jest rozmową badającego z respondentem lub respondentami według opracowanych wcześniej dyspozycji lub w oparciu o specjalny kwestionariusz⁸³.

M. Łobocki wywiad definiuje jako jeden ze sposobów gromadzenia potrzebnych informacji. Odbywa się on za pomocą zadawania badanym przygotowanych pytań, na które otrzymuje się odpowiedzi w formie ustnej⁸⁴.

Do potrzeb badań zostały przygotowane odpowiednie dyspozycje do wywiadu z kierownikiem Klubu Osiedlowego „Błonie”⁸⁵.

Oprócz tego zostały przygotowane dyspozycje do wywiadu z instruktorami stałych form działalności Klubu Osiedlowego „Błonie”⁸⁶.

Ankieta nie wymaga kontaktu bezpośredniego, informator jest respondentem, który sam pisemnie odpowiada na pytania kwestionariusza⁸⁷.

Kwestionariusz ankiety powinien zostać starannie opracowany i sprawdzony w badaniach próbnych, jest zbiorem pytań jednoznacznych, precyzyjnych zrozumiałych dla badanego, niekiedy skategoryzowanych lub otwartych⁸⁸.

Przeprowadzono anonimową ankietę jakościową wśród uczestników zajęć. Do potrzeb pracy, opracowano kwestionariusz ankiety dla uczestników stałych form działalności w Klubie Osiedlowym „Błonie”⁸⁹.

Dobór próby badawczej jest to wyselekcjonowanie dla celów badawczych pewnej liczby osób spośród określonej zbiorowości ludzi, którymi badacz jest szczególnie

⁸² M. Łobocki, *Metody badań...*, dz. cyt., s. 206.

⁸³ T. Pilch, T. Bauman, *Zasady badań...*, dz. cyt., s. 91-92.

⁸⁴ M. Łobocki *Wprowadzenie do metodologii...*, dz. cyt., s. 238.

⁸⁵ Zob. Aneks, s. 87-88.

⁸⁶ Zob. Aneks, s. 89-90.

⁸⁷ A. Kamiński, *Metoda, technika procedura badawcza w pedagogice empirycznej*, [w:] *Metodologia pedagogiki społecznej*, (red.) R. Wroczyński., T. Pilch, Wrocław, s. 57.

⁸⁸ A. Kamiński, *Metoda, technika...*, dz. cyt., s. 64.

⁸⁹ Zob. Aneks, s. 91-92.

zainteresowany. W metodologii używane jest określenie zbiorowości generalnej albo populacji generalnej, a osoby wyselekcjonowane określane są mianem próby lub próbki⁹⁰.

W prezentowanej pracy próbę badawczą stanowili wszyscy uczestnicy stałych form aktywności twórczej działalności Klubu Osiedlowego „Błonie” w Lublinie. Uczestnikami form były dzieci i młodzież w wieku od 7 do 18 lat.

3.Organizacja i przebieg badań

Badania w Klubie Osiedlowym ”Błonie” zostały rozpoczęte 12 marca 2007 roku, wtedy wówczas przeprowadzono pierwsze badanie dokumentacji placówki z lat 1992-1995. Badania trwały do 2 czerwca 2007 roku. Obserwacja uczestników stałych form odbywała się między poniedziałkiem a piątkiem po pół godziny, na każde zajęcia. Zostały wykonane zdjęcia podczas zajęć oraz podczas występów, pokazów, każdej z form aktywności twórczej.

Wywiad z kierownikiem Klubu Osiedlowego „Błonie” Marzeną Pieńkosz -Sapiehą został przeprowadzony 14 marca 2007 roku w biurze klubu, mieszczącym się w Klubie Osiedlowym ”Błonie”. Wywiad został zarejestrowany na dyktafonie, podczas wywiadów nie wystąpiły żadne trudności. Wywiady z instruktorami stałych form przeprowadzono między 14 marca a 7 maja 2007 roku. Wywiady zostały zarejestrowane na dyktafonie. Wywiad z Anną Krzyżanowską opiekunką ogniska przedszkolnego, odbył się 14 marca 2007 roku w biurze klubu. Wywiad z instruktorem nauki gry na gitarze Tomaszem Brogowskim odbył się 14 marca 2007 roku, w sali klubowej, Klubu Osiedlowego „Błonie”. 16 marca 2007 roku w sali tanecznej odbył się wywiad z Marzeną Jakubowską instruktorką zespołu tańca „Fantastic” i zespołu tańca nowoczesnego „Animacja”. Dnia 20 marca 2007 roku został przeprowadzony wywiad z Agnieszką Wosięło prowadzącą kółko teatralne. Wywiad odbył się w biurze Klubu Osiedlowego „Błonie”. Wywiad z instruktorką zespołu tańca nowoczesnego Mileną Murat odbył się 30 marca 2007 roku, na korytarzu klubu po wieczornych zajęciach.

23 kwietnia przeprowadzono wywiad z Marcinem Fidelskim instruktorem nauki gry na fortepianie, w sali klubowej. Wywiad z instruktorką warsztatów origami Alicją Wierzyńską odbył się dnia 27 kwietnia w sali tanecznej Klubu „Błonie”. Ostatni wywiad

⁹⁰ M. Łobocki, Metody badań...,dz. cyt., s. 40.

został przeprowadzony dnia 7 maja 2007 roku z Małgorzatą Kiełbińską prowadzącą kółko plastyczne w Klubie Osiedlowym „Błonie” i został przeprowadzony w biurze Klubu Osiedlowego „Między Nami” w Lublinie.

Rozdano 45 ankiet, wśród uczestników zajęć. Rozdanie ankiet odbyło się 19 marca i trwało do 23 marca 2007 roku, przed zajęciami lub podczas zajęć. Ankietowani mieli dwa tygodnie na udzielenie odpowiedzi na postawione pytania i tu zaczęły się problemy. Po dwóch tygodniach, zostało dostarczonych jedynie 9 ankiet. Przerwa świąteczna też wydłużyła czas oczekiwania. Kolejne 10 ankiet zostało dostarczonych między 16-21 kwietnia, resztę ankiet zebrano ostatecznie 11 maja 2007 roku, przez co czas badań przedłużono. Z 45 badanych odpowiedzi udzieliło 44 osób.

Na zbadanie i analizę dokumentów poświęcono około dwóch tygodni od 12 marca 2007 roku i odbywało się to w biurze Klubu Osiedlowego „Błonie”. Były to m.in.: kroniki, sprawozdania z działalności klubu, dyplomy, wyróżnienia, podziękowania dla zespołów, kół zainteresowań, podziękowania dla kierownika klubu, instruktorów, zdjęcia z dotychczasowej działalności klubu, (z występów, pokazów, imprez okolicznościowych).

Rozdział IV

Dotychczasowa działalność Klubu Osiedlowego „Błonie” w Lublinie

Klub Osiedlowy „Błonie” powstał w roku 1991. Był to początek formalnej działalności klubu, gdyż pierwsze zakupy i organizacja nastąpiła pod koniec 1991 na początku 1992 roku. Klub został utworzony w siedzibie administracji osiedla „Błonie” w budynku na ulicy Dragonów 2 w Lublinie. Administracja osiedla udostępniła swoją powierzchnię na rzecz powstania klubu z dawnej sali posiedzeń partyjnych.

Założycielem klubu była Marzena Pieńkosz -Sapieha, która dowiedziała się, że władze osiedla „Błonie” chcą utworzyć załączek klubu osiedlowego, dlatego skontaktowała się z kierownikiem administracji, który pomógł jej w utworzeniu klubu.

Klub „Błonie” jest placówką podlegającą kierownikowi administracji spółdzielni działającą na zasadach „Ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej” oraz Statutu klubu ⁹¹.

Na początku działalności, głównym problemem była mała powierzchnia klubu. Klub Osiedlowy „Błonie” zajmował powierzchnię 36 m², czyli jedną salę. Dlatego też początkowo, klub miał być tylko świetlicą. Oprócz tego członkowie Rady Osiedla mieli wysokie wymagania i połowa radnych sprzeciwiała się w utworzeniu klubu uznając, że jest to „zbędny luksus”.

Aby sprostać wymogom radnych spółdzielni i mieszkańcom osiedla, została przeprowadzona ankieta wśród mieszkańców osiedla. Ankieta miała na celu określenie, czy propozycje pani kierownik, dotyczące form działalności w klubie, pokrywają się z zainteresowaniem ludzi mieszkających na osiedlu, a tym samym frekwencją na zajęciach⁹².

Dzięki dużej chęci i zapałowi pani kierownik, problemy lokalowe były przewyciężane organizowaniem turniejów i imprez na zewnątrz, początkowo przed klubem, potem na osiedlu, a trudności eliminowane poprzez organizowane, np. kursów komputerowych w weekendy⁹³.

⁹¹ Zob. Płyta CD pliki od statut1.jpg do statut5.jpg

⁹² Zob. Płyta CD plik ankieta2.jpg i ankieta3.jpg

⁹³ Zob. Płyta CD plik fot1.jpg

Powierzchnia klubu zmieniała się z czasem. Na potrzeby klubu zostały dodane jeszcze dwie sale, by Klub Osiedlowy "Błonie" mógł sprawnie funkcjonować. Także formy działalności, jakie tworzył klub ulegały zmianie, chcąc być atrakcyjnym i sprostać wymogom uczestników i modzie.

Na początku istnienia Klubu „Błonie” utworzono kursy komputerowe, zajęcia taneczne, plastyczne, karate Shotokan, naukę języków obcych, naukę gry na organach, wprowadzono czytelnice czasopism, co spotkało się z bardzo dużym zainteresowaniem ze strony mieszkańców osiedla. Z czasem pojawiły się kolejne formy oraz liczne propozycje ze strony mieszkańców. Organizowane były wycieczki, festyny, imprezy wewnątrz klubowe, dyskoteki andrzejkowe, mikołajki, kiermasze świąteczne, pokazy psów rasowych, turnieje, możliwość atrakcyjnego spędzenia czasu, podczas ferii zimowych i letnich. Na koniec karnawału zawsze był organizowany bal maskowy.

Z tych bardziej interesujących można wymienić to, że w roku 1995 i 1996 zostały zorganizowane na osiedlu „Błonie” wystawy „Psich Piękności”, za co Klub „Błonie” otrzymał dyplomy uznania⁹⁴.

W roku 1995 podczas zajęć wakacyjnych w klubie powstał „Kurierek Dziecięcy”. Była to jednostronicowa gazetka, redagowana przez uczestników zajęć. Później w roku 1997 podczas ferii zimowych, narodził się pomysł zorganizowania warsztatów dziennikarskich i publikowania tekstów napisanych przez dzieci, dzięki pomocy lubelskiego poety Zbigniewa Dmitrocy. Już same teksty stworzone przez dzieci, zainteresowały redaktora „Dziennika Wschodniego”, który zaraził nimi redaktora naczelnego i dzięki temu warsztaty odbywały się w budynku „Dziennika Wschodniego”. Opracowano też formułę jednostronicowej gazetki, opatrzonej logiem Klubu „Błonie”⁹⁵.

Dzięki zapalowi młodych dziennikarzy powstało pięć stron gazety dziecięcej, zaś szóstą stronę przejęła gazeta dzielnicowa „Czuby”. W czasie wakacji w 1998 roku, znowu udało się zaprosić grupę młodzieży do udziału w warsztatach i pod kierunkiem Beaty Olszewskiej powstało kilka kolejnych stron gazetki „Niecodziennik,” tym razem drukowanej w „Dzienniku Wschodnim”⁹⁶.

⁹⁴ Zob. Płyta CD plik dyplom1.jpg i dyplom2.jpg

⁹⁵ Zob. Płyta CD plik gazetka1.jpg

⁹⁶ Zob. Płyta CD plik gazetka2.jpg

Podczas warsztatów w „Dzienniku Wschodnim”, został wykonany rysunek składu „Niecodziennika” przez Małgorzatę Gnyś – Wysocką⁹⁷.

W roku 1999 zostając przy nazwie „Niecodziennik” młodzi mieszkańcy osiedla uczynili pierwszy, samodzielny krok w kierunku tworzenia gazetki osiedlowej, stworzonej przez uczestników warsztatów, pod opieką Jolanty Baran. Obecnie gazetka „Niecodziennik” stała się gazetką osiedlową, a redagowaniem gazetki zajęło się Stowarzyszenie Przyjaciół i Sympatyków Osiedla „Błonie”⁹⁸.

Oprócz tego od niepamiętnych lat, dokładnie od początku istnienia klubu, organizowane są cykle spotkań zatytułowane „Poznajmy naszych sąsiadów”, podczas których prezentowana jest twórczość artystów – amatorów malarzy, rzeźbiarzy, fotografików i in. mieszkających na osiedlu „Błonie”. Organizowane są wystawy, wernisaże, które cieszą się od zawsze, dużym zainteresowaniem ze strony mieszkańców osiedla, zarówno tych młodszych i starszych. Podczas tych spotkań, prezentowali swoją twórczość: Alina Hładyniuk, Krystyna Wójcik, Bogusław Huzarka, Tomasz Ćwikła, czy Andrzej Turski. Odbył się także wernisaż sztuki medytacyjnej Gerarda Głuchowiaka, a także wystawa Piotra Wróbla.

Należałoby wspomnieć, że Klub Osiedlowy „Błonie” posiada swój herb, który wykonali w roku 1996 Tomasz Ćwikła i Andrzej Turski. Oprócz tego Tomasz Ćwikła jest także autorem logo „Niecodziennika”⁹⁹.

Na zaproszenie klubu swoją obecnością odpowiedzieli znani artyści polskiej sceny. W Klubie „Błonie” goszczono Krzysztofa Cugowskiego, Agnieszkę Krókwonę, Krystynę Szydłowską.

W Klubie Osiedlowym „Błonie” od 1996 roku działa „Letnia szkoła ekologiczno-turystyczna”. Dzieci i młodzież biorąca udział w akcji wakacyjnej w klubie pt., „Lato w mieście” poznają regiony geograficzne Lubelszczyzny. Dzięki tym wyprawom poznają świat roślinny i zwierzęcy naszego regionu. Poznają kulturę ludową wsi, a także obiekty współczesne. Dzięki tym wędrownym dzieci poznały style w architekturze. Zaznajomiły się z sposobami ochrony przyrody i zabytków.

⁹⁷ Zob. Płyta CD plik gazetka3.jpg

⁹⁸ Zob. Płyta CD plik gazetka4.jpg

⁹⁹ Zob. Płyta CD plik herb.jpg

W ramach cyklu edukacyjnego na temat historii Lublina i kultury ludowej naszego regionu, dzieci brały udział w wycieczkach na Starówkę, zwiedzały kaplicę katedralną oraz Zamek Lubelski, kilkakrotnie gościli w Muzeum Wsi Lubelskiej.

Jedną z większych imprez, zorganizowanych przez Klub „Błonie” było pożegnanie lata z Mix-Marketem i Klubem Osiedlowym „Błonie”. Impreza w całości sponsorowana była przez Browary Lubelskie i TEHAND Sp. z o.o. Podczas festynu odbył się blok zabaw z dziećmi, przygotowany przez Stowarzyszenie Pedagogów Zabawy „Klanza” m.in. chodzenie na szczudłach, makijaż teatralny, gry sprawnościowe. Były też popisy taneczne w wykonaniu uczniów ze Szkoły Tańca Jacka Jelinka, którzy przygotowali różne konkursy taneczne. Kolejną atrakcją były popisy cyrkowe, tj. ekwilibrystka, żonglerka, klouniada, jazda na monocyklu, oraz człowiek-guma. Impreza zakończyła się pokazem sztucznych ogni.

Choć Klub Osiedlowy „Błonie” jest najmniejszym klubem w mieście to jako jedyny otwierał korowód na święto 680-lecia przyznania Praw Miejskich Lublinowi w 2007 roku. Połączony był z przemarszem przez osiedle „Błonie” dzieci, młodzieży i dorosłych w strojach historycznych, a potem prezentację na rynku Lublina widowiska historycznego¹⁰⁰.

Po części oficjalnej odbył się festyn rodzinny na osiedlu „Błonie” przygotowany przez Klub Osiedlowy „Błonie” z okazji 5 urodzin klubu.

Klub „Błonie” ma na swoim koncie zorganizowanie podczas swojej działalności trzech Pikników Country, finansowanych przez Urząd Miasta oraz Stowarzyszenie Przyjaciół i Sympatyków Osiedla „Błonie”, trwających od rana do wieczora. Podczas pikników wystąpiły zespoły country takie jak: „Coach”, „Grupa Furmana”, „Helkopters Brass Orchestra”, Centrum Country and Western „Północ- Południe” z Lubonia wraz z zespołem tanecznym „Arizona Dream”, który przedstawił popisy taneczne, sceny westernowe oraz pokazy zręcznościowe. Były też konkursy i zabawy. Podczas pikników, prezentowane były formy aktywności twórczej dzieci i młodzieży uczęszczającej do klubu, pokazy karate, oraz turnieje sportowe. Były to Country Piknik „Złota podkowa” organizowany w 1998 roku, Piknik Country „Złota podkowa” w 2000 roku i Eko- Piknik Country „Błonie 2001”.

¹⁰⁰ Zob. Płyta CD plik fot2.jpg

Z okazji 10- lecia Klubu „Błonie” w 2002 roku, odbyły się w dniach 6-7 grudnia „Dni Otwarte” Klubu Osiedlowego „Błonie”, podczas których można było zapoznać się z aktualnymi propozycjami klubu. Podczas tych spotkań odbył się turniej Taneczny „Disco Solo”, zajęcia otwarte zespołu „Błonie Dance”, pokazy karate, a także popisy muzyczne uczniów zapisanych na gitarę czy pianino. Zaprezentowały swoją twórczość Ilona Gosk i Anna Skrzyńska-Głowala. Po części oficjalnej przybyłe osoby zostały zaproszone na poczęstunek przygotowany przez Koło Seniorów. Ponadto odbył się wernisaż prac uczniów z Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci i Młodzieży Słabowidzącej z Lublina.

Do ważniejszych imprez można zaliczyć imprezę cykliczną, której początek był w maju 2003 roku z cyklu „Dźwiękiem malowane”. Polega ona na pokazie wystawy, wernisażu prac plastycznych, połączony z koncertem uczniów szkół muzycznych, studiów artystycznych.

Należałoby tu zaprezentować sylwetkę pani kierownik Marzeny Pieńkosz – Sapięhy. Pani Marzena urodziła się w 1965 roku w Siedlcach, stamtąd też pochodzi. Posiada wykształcenie wyższe, ukończyła studia polonistyczne na KUL-u. Zameżna, ma jedno dziecko 8 letniego syna Maksymiliana, od ponad 15 lat jest kierownikiem Klubu Osiedlowego „Błonie”¹⁰¹.

W roku 1996 wraz z radnym osiedla Jackiem Sobczakiem założyła Stowarzyszenie Przyjaciół i Sympatyków Osiedla „Błonie”, którego jest prezesem. Dzięki istnieniu stowarzyszenia otrzymuje dotacje z różnych instytucji, które przeznacza w większości na działalność w Klubie „Błonie”. Ponadto pani Marzena jest dyrektorem Lubelskiego Banku Żywności.

W roku 2000 Marzena Pieńkosz- Sapięha otrzymała pozytywną opinię z Urzędu Miejskiego w Lublinie (Wydział Kultury i Sztuki) na temat ośmioletniej pracy w Klubie „Błonie”¹⁰².

Dzięki zorganizowaniu trzech balów sylwestrowych w klubie, w latach 2000-2003 na których odbyła się loteria fantowa i licytacja, zebrano fundusze na dokończenie budowy kompleksu sportowego na ulicy Husarskiej, należącej do osiedla „Błonie”. Dzięki temu, kierownik klubu otrzymała Nagrodę od Fundacji Batorego „Porządnie poza

¹⁰¹ Zob. Płyta CD plik fot3.jpg

¹⁰² Zob. Płyta CD plik opinia.jpg

rzędem”, tzw. złoty ząb, oraz nagrodę w wysokości 12 tysięcy złotych, dzięki którym, Marzena Pieńkosz- Sapiaha, wykupiła plany na budowę Skate Parku przy ul. Dragonów na terenie Klubu Osiedlowego „Błonie”¹⁰³.

W roku 2004 w plebiscycie „Kurier Lubelski” na Lubliniankę Roku, pani kierownik zajęła I miejsce¹⁰⁴.

Pani Marzena to osoba bardzo ambitna, która potrafi wykorzystać swój potencjał we właściwym kierunku. Jeżeli coś robi to wie, że zawsze musi to doprowadzić do końca. Swoją pasją i chęcią działania zaraża innych.

Na dzień dzisiejszy klub dysponuje biurem klubu, dwoma salami i pracownią plastyczną, powierzchnia klubu wynosi 217 m²¹⁰⁵.

Działalność Klubu Osiedlowego „Błonie” finansowana jest z funduszu społeczno-wychowawczego osiedla „Błonie”, czyli 4 zł od mieszkania. Budżet na 2006 rok wyniósł 74 tysiące złotych, na cały rok działalności. Oprócz tego środki są uzyskiwane z Urzędu Miasta i Stowarzyszenia Przyjaciół i Sympatyków Osiedla „Błonie”.

Spółdzielnia mieszkaniowa osiedla „Błonie” posiada własną stronę internetową, na której znajdują się strony klubów osiedlowych m.in. Klubu Osiedlowego „Błonie”. Na pod-stronie Klubu „Błonie”, znajdują się ogólne informacje z historii osiedla „Błonie”. Zamieszczone są aktualności z działalności klubu, jak również formy organizowanych zajęć w klubie, skierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych. Ponadto na stronach znajduje się elektroniczna wersja gazetki „Niecodziennik”. Adres strony to <http://www.sm.czuby.lublin.pl/kluby/blonie.htm>

Do klubu uczęszcza ok. 110 osób. W klubie prowadzone są zajęcia, w poszczególnych grupach, których celem jest rozwój zainteresowań i hobby, oraz możliwość uzupełnienia przez dzieci i młodzież swoich braków edukacyjnych. W okresie całego roku szkolnego odbywają się zajęcia muzyczne, warsztaty plastyczne, zajęcia teatralne. Oprócz tego działa ognisko przedszkolne i świetlica „Dragonek”.

Organizowane są ponadto w klubie zajęcia szachowe i zajęcia sekcji karate Shotokan. Klub prowadzi aerobik dla pań, spotkania brydżowe, czytelnię czasopism i spotkania seniorów. Uczestnictwo w zajęciach w czasie roku szkolnego jest odpłatne, ale podczas ferii zimowych i przerwy wakacyjnej, klub nie pobiera opłat chyba, że jakieś

¹⁰³ Zob. Płyta CD plik fot4.jpg

¹⁰⁴ Zob. Płyta CD plik fot5.jpg

¹⁰⁵ Zob. Płyta CD pliki od fot6.jpg do fot12.jpg

symboliczne kwoty. Dzieci i młodzież uczęszczająca na zajęcia do klubu, pochodzi z osiedla i okolic. W Klubie „Błonie” przeważającą grupą wiekową są dzieci w wieku od 6 do 11 lat, ale nie są to jakieś znaczne różnice, w porównaniu do starszej grupy wiekowej 12-18 lat, która także chętnie uczęszcza do klubu.

Do form stałej działalności w Klubie Osiedlowym „Błonie” należą: zajęcia nauki gry na instrumentach muzycznych, prowadzone są zajęcia nauki gry na gitarze i pianinie. Zajęcia plastyczne, podczas których, dzieci uczą się rysunku, malarstwa, sztuki użytkowej. Zajęcia teatralne kształcące wymowę, dykcję, kulturę słowa. Na zajęciach tanecznych dzieci i młodzież pracuje nad układami choreograficznymi. Oprócz tego działa ognisko przedszkolne, w ramach tych zajęć, dzieci poznają rytmikę, tańce, plastykę, origami. Działa także świetlica „Dragonek”, mająca na celu pomoc dzieciom w odrabianiu lekcji, oferowaniu ciekawych i twórczych form spędzania czasu min. gry i zabawy. Oprócz tego odbywają się zajęcia sekcji karate, podczas której dzieci i młodzież, uczy się treningów samoobrony. Prowadzone są zajęcia szkoły szachowej, które kształtują „umysł i duszę”.

Do form cyklicznych możemy zaliczyć ferie zimowe i letnie organizowane przez klub. Dzieci i młodzież jeździ na wycieczki, poznaje nowe ciekawe miejsca. Zwiedza muzea, zamki, uczęszcza do teatrów, kin. Organizowane są w zależności od pory roku wyjścia na basen, lodowisko. Podczas pobytu w klubie w czasie ferii zimowych i letnich organizowane są turnieje, zawody sportowe. Ponadto odbywają się warsztaty origami.

Instruktorem origami w Klubie „Błonie” jest Alicja Wierzyńska, która opowiedziała o japońskiej sztuce składania papieru. Pani Alicja przedstawiła korzyści, jakie daje uczestnictwo w warsztatach origami: kształtuje wyobraźnię przestrzenną i poczucie estetyki. Origami wpływa korzystnie na procesy rozwojowe mózgu, dzięki aktywnemu udziałowi obu rąk przy składaniu papieru. Uczy dokładności i cierpliwości, oprócz tego rozwija koncentrację. Ponadto daje nieograniczone możliwości rozwoju twórczego myślenia, a także bawi, uczy i wychowuje. Pani Alicja oprócz warsztatów wprowadza elementy origami podczas zajęć ogniska przedszkolnego. Alicja Wierzyńska jest nauczycielem – wychowawcą świetlicy w Szkole Podstawowej nr 46 w Lublinie. Od 1995 roku jest członkiem Polskiego Centrum Origami. Od 10 lat współpracuje z Klubem

„Błonie”. W gablocie klubu obok sali klubowej przedstawione są prace dzieci i młodzieży wykonane tą techniką¹⁰⁶.

Ponadto odbywają się warsztaty dziennikarskie, zajęcia taneczne (Country, Break Dance, taniec towarzyski, nowoczesny), zajęcia plastyczne, warsztaty teatralne m.in. teatrzyk pacynek, spotkania z iluzjonistą, zajęcia szachowe, tenis stołowy, zajęcia świetlicowe, a także spotkania edukacyjne z twórcami ludowymi z Muzeum Wsi Lubelskiej.

Podczas akcji „Lato w mieście” w 2000 roku odbył się pokaz mody. Stroje zaprojektowane i wykonane były z papieru przez dzieci, pod kierunkiem Anny Mochnej. Kolekcja strojów wykonanych z papieru urzekła i zadziwiła wszystkich widzów. Od tamtego czasu, co roku dzieci i młodzież urządza pokazy mody wykonane z różnych materiałów¹⁰⁷.

Dzięki temu przedsięwzięciu powstało w Klubie „Błonie” podczas ferii zimowych „Studium ruchu – ABC gracji i elegancji”, dzięki którym dzieci i młodzież uczęszczające na zajęcia, poznawały tajniki sztuki prezentacji, stylizacji i umiejętności poruszania się po wybiegu.

Do form cyklicznych można zaliczyć także coroczne kiermasze świąteczne na których dzieci i młodzież wykonuje ozdoby świąteczne, które można zakupić, a pieniądze z akcji przeznaczone są na mikołajkowe prezenty dla dzieci z rodzin ubogich, mieszkających na terenie osiedla i dzielnicy. Podczas kiermaszów organizowany jest konkurs na najładniejszą ozdobę świąteczną. W roku 1996 został ogłoszony przez Klub „Błonie” konkurs plastyczny na najpiękniejszą kartkę na Święta Bożego Narodzenia. Celem konkursu było poznanie nowych technik plastycznych (collage, wycinanka, grafika) oraz doskonalenie warsztatu artystycznego w zakresie małych form. Konkurs został rozstrzygnięty podczas kiermaszu świątecznego, połączony był z wystawą prac. Nagrodzone prace zostały przekazane mieszkańcom Domów Opieki Społecznej w Lublinie. W roku 2005 został ogłoszony konkurs plastyczny pt.: „Ozdoby witrażowe”, konkurs miał na celu, upowszechnianie tradycji związanych ze Świętami Bożego Narodzenia.

¹⁰⁶ Zob. Płyta CD plik fot13.jpg

¹⁰⁷ Zob. Płyta CD plik fot14.jpg

Formy cykliczne to również, wszelkie imprezy organizowane, co roku, jest to „Osiedlowy Turniej Piłkarski” odbywający się w wakacje. Międzyosiedlowy turniej piłkarski „Wakacje z piłką”. Jest to największa sportowa impreza organizowana przez Klub „Błonie” i Budowlany Klub Sportowy. Zabawa pod chmurką z okazji „Dnia Dziecka”. Coroczne imprezy „Dźwiękiem Malowane”, pokazy gitarowe, turnieje duetów, „Disco-Solo”, konkursy plastyczne.

Do form okazjonalnych zaliczymy główne daty w kalendarzu, to „Dzień Babci i Dziadka”, w tym roku świętowany był hucznie, razem z 20 urodzinami osiedla „Błonie” i 15 rocznicą Klubu Osiedlowego „Błonie”. Podczas imprezy dzieci z ogniska przedszkolnego śpiewały kolędy. Koło teatralne zaprezentowało przedstawienie pt.: „Śpiąca Królowa”, a dzieci z zespołów tanecznych wykonały układy taneczne. Na koniec wszyscy zdegustowali tort zakupiony na tą okazję¹⁰⁸.

Inne formy okazjonalne to „Dzień Mamy”, „Dzień Kobiet”, „Dzień Dziecka”, który zawsze, co roku jest hucznie świętowany podczas festynów. Od zawsze są dmuchańce, występują na scenie zaproszeni artyści profesjonalni i amatorzy. Zapraszane są różne zespoły taneczne. Jest zawsze wiele atrakcji, organizowane są różne konkursy sportowe, taneczne. Co roku odbywają się zawody rowerowe tzw. „Cyklotrial”. Dzieci uczęszczające na zajęcia do klubu prezentują swoje zdobyte umiejętności, a impreza uwieńczona jest wspólnym ogniskiem, na którym pieczone są kiełbaski.

Dzieci i młodzież chętnie uczestniczy w tych formach spędzania czasu, rozwijania twórczości, bierze udział w organizacji imprez w klubie i na jego terenie, oraz przyłącza się do akcji, związanych z działalnością w mieście, jakie organizuje Klub „Błonie”. Zespoły i grupy działające w klubie jeżdżą na turnieje, pokazy, biorą udział w licznych konkursach, a także prezentują swoją twórczość podczas imprez w klubie. Zespół tańca nowoczesnego „Animacja” działający w Klubie „Błonie” ma na swoim koncie liczne sukcesy. W roku 2004 zajął II miejsce w Trzecim Przeglądzie Zespołów Tanecznych o puchar starosty chełmskiego w Siedliszczach w formacji disco freestyle¹⁰⁹.

W tym samym roku otrzymał podziękowania za udział w V Wojewódzkim Festiwalu Współczesnych Form Tanecznych organizowanym w Puławach¹¹⁰.

¹⁰⁸ Zob. Płyta CD plik fot15.jpg

¹⁰⁹ Zob. Płyta CD plik dyplom3.jpg

¹¹⁰ Zob. Płyta CD plik podziek1.jpg

W turnieju Grand Prix Szczebrzeszyna w roku 2005 w tańcach dyskotekowych, zdobył III miejsce w kategorii formacji freestyle juniorzy¹¹¹.

Oprócz tego w 2006 roku, w organizowanym turnieju Grand Prix Łabuńki w tańcach dyskotekowych zajęł II miejsce w formacji freestyle juniorzy¹¹².

Tego samego roku Zespół Tańca „Animacja” otrzymał I miejsce, w kategorii formacje freestyle juniorzy, były to eliminacje do Mistrzostw Wojewódzkich Lublina zorganizowane w Puławach¹¹³.

A także w VI Finale Mistrzostw Województwa Lubelskiego w tańcach dyskotekowych organizowanym w Kraśniku 2006 zdobył IV miejsce, w kategorii formacje freestyle juniorzy¹¹⁴.

Uczestniczki zespołu „Animacja” Magdalena Borowska i Patrycja Mazurek otrzymały VII miejsce w kategorii „Duety Disco Dance” juniorzy, w IV finale Województwa Lubelskiego w tańcach dyskotekowych, w 2006 rok w Kraśniku¹¹⁵.

Oprócz Zespołu Tańca „Animacja” istnieje w Klubie Osiedlowym „Błonie” Grupa Taneczna „Błonie Dance”, która w roku 2007 przekształciła swoją nazwę w „Rabsted”. Otrzymała ona wiele nagród i wyróżnień. W 2000 roku zespół „Błonie Dance” otrzymał dyplom od dzielnicowego Domu Kultury S. M. „Czechów” w Lublinie, za udział w turnieju tańca „Sezon1999-2000”¹¹⁶.

W 2005 roku zdobył II miejsce, w IV Przeglądzie Zespołów Tanecznych „Tęcza 2005” w Siedliszczach w kategorii inscenizacja taneczna szkół ponadgimnazjalnych¹¹⁷.

Organizowane są, co roku „Turnieje Duetów”, „Disco-Solo”, w których biorą udział zespoły tańca utworzone w klubie, oraz zespoły, które powstały w pobliskich szkołach.

Ponadto dzieci z koła plastycznego biorą udział w licznych konkursach plastycznych m.in.: „Ulica Szeroka”, za które Klub Osiedlowy „Błonie” otrzymał w 1998 roku podziękowanie, za przygotowanie dzieci i młodzież do tego konkursu graficznego¹¹⁸.

¹¹¹ Zob. Płyta CD plik dyplom4.jpg

¹¹² Zob. Płyta CD plik dyplom5.jpg

¹¹³ Zob. Płyta CD plik dyplom6.jpg

¹¹⁴ Zob. Płyta CD plik dyplom7.jpg

¹¹⁵ Zob. Płyta CD plik dyplom8.jpg i dyplom9.jpg

¹¹⁶ Zob. Płyta CD plik dyplom10.jpg

¹¹⁷ Zob. Płyta CD plik dyplom11.jpg

¹¹⁸ Zob. Płyta CD plik podziek2.jpg

„Mój świat – Żywioty”, konkurs organizowany przez dzielnicowy Dom Kultury „Bronowice” z Lublina. Dyplom otrzymała uczestniczka zajęć plastycznych Beata Grzybowska z Klubu Osiedlowego „Błonie” w Lublinie¹¹⁹.

Beata Grzybowska otrzymała także dyplom za udział w zajęciach plastycznych organizowanych przez klub¹²⁰.

Co roku w Klubie „Błonie” organizowane są wystawy plastyczne pt. „Barwy Muzyki”, skierowane do dzieci z klubu i dzieci ze szkół lubelskich w klasach I- III.

Monika Hunek uczestniczka warsztatów plastycznych w klubie, otrzymała dyplom za udział w tym konkursie¹²¹.

Ponadto, oprócz dyplomów i nagród dzieci i młodzież uczęszczające do klubu otrzymały liczne puchary w kategoriach tanecznych i szachowych¹²².

Klub „Błonie” wraz z mieszkańcami osiedla włączył się w akcje charytatywne „Pomóż dzieciom przetrwać zimę”, organizowano zbiórki odzieży dla dzieci potrzebujących pomocy z osiedla „Błonie”.

W roku 2006 odbył się w Klubie Osiedlowym „Błonie” we współpracy z Bankiem Żywności w Lublinie, konkurs plastyczny p.t. „Dzielimy się chlebem, dzielimy się niebem...”. Konkurs adresowany był do dzieci i młodzieży szkół podstawowych, zespołów plastycznych działających w klubach i domach kultury regionu lubelskiego. Celem konkursu było zwrócenie uwagi, dzieciom i młodzieży, na problemy niedożywienia i niedostatku, jak również wskazania pomocy wzajemnej. Konkurs był częścią programu „Podziel się posiłkiem” realizowanej przez Danon, Fundację Polsat i Federację Polskich Banków Żywności. Konkurs został rozstrzygnięty 10 grudnia 2006 roku. Jedną z laureatek konkursu okazała się Joanna Piasecka z Klubu Osiedlowego „Błonie”. Jej praca zajęła II miejsce w kategorii 6 - 7 lat. Każdy uczestnik konkursu otrzymał dyplom i słodkie upominki.

Kierownik klubu ma zamiar, co roku wprowadzać jakieś innowacje. Podczas tych 15 lat pracy, Klub Osiedlowy „Błonie” wciąż się zmieniał i nadal będzie poszukiwał czegoś nowego, by być wciąż atrakcyjnym dla mieszkańców osiedla i osób, które uczestniczą lub chciałyby w przyszłości uczestniczyć w zajęciach w klubie.

¹¹⁹ Zob. Płyta CD plik dyplom12.jpg

¹²⁰ Zob. Płyta CD plik dyplom13.jpg

¹²¹ Zob. Płyta CD plik dyplom14.jpg

¹²² Zob. Płyta CD plik fot16.jpg

Działalność klubu została przedstawiona na podstawie analizy dokumentacji placówki, przeprowadzonemu wywiadowi z kierownikiem klubu oraz wynikom badań przeprowadzonej ankiety wśród uczestników stałych form działalności Klubu Osiedlowego „Błonie”, które zawarte są w pytaniu 1 i 8 kwestionariusza ankiety.

Pytanie pierwsze ankiety brzmiało: *Od jak dawna uczęszczasz na zajęcia do klubu "Błonie"? Opisz okoliczności rozpoczęcia tej działalności.*

Wśród 44 ankietowanych 26 osób uczęszcza na zajęcia od roku. 7 respondentów udzieliło odpowiedzi, że od dwóch lat, czyli ci respondenci nadal kontynuowali swoją współpracę z klubem. 2 osoby odpowiedziały, że do Klubu Osiedlowego „Błonie” uczęszcza już od trzech lat. 5 ankietowanych wymieniło, że od czterech lat i dłużej. Mamy też rekordzistów, czyli najwierniejsze uczestniczki, które przychodzą na zajęcia do klubu jedna 12 lat, a druga 8 lat. Natomiast 4 osoby uczęszczają na zajęcia od pół roku. Drugi człon pytania dotyczył okoliczności rozpoczęcia danej działalności. 15 ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi na postawione pytanie. 2 respondentów odpowiedziało nie na temat. 15 osób odpowiedziało, że za namową koleżanek, znajomych, rodziny zaczęły uczęszczać na zajęcia do klubu, a 5 ankietowanych odpowiedziało, że dzięki ogłoszeniu zamieszczonemu na osiedlu i przed klubem, rozpoczęły swoją współpracę z klubem. 5 respondentów zostało zaproszonych przez kierownik klubu, instruktorów do uczestnictwa w zajęciach. 2 uczestników zajęć osobiście szukało instytucji, w której mogliby rozwijać swoje zainteresowania i właśnie w Klubie „Błonie” znalazły najlepszą ofertę. Największy nabór uczestników odbywa się na początku roku szkolnego, gdy dzieci zaczynają naukę, wtedy też rozpoczynają zajęcia pozaszkolne.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż głównym motorem napędowym do uczestnictwa w zajęciach są znajomi, koleżanki, koledzy, rodzina, którzy zauważają drzemiący potencjał w dziecku, pragną, aby się rozwijało, odkrywało swoje talenty. Bardzo często zdarza się tak, że dzieci i młodzież wstydzą się, nie wierzą w siebie, w swoje możliwości. Na zajęciach w takich placówkach stają się otwarci, odkrywają w sobie liczne talenty. Oto wypowiedzi kilku ankietowanych:

„W klubie uczę się od września 2006 roku. Chciałem uczyć się gry na gitarze i tutaj

znalazłem najlepszą ofertę”.

[chłopak, 13 lat]

„Na zajęcia do Klubu „Błonie” uczęszczam od 2003 roku. Pani Marzena Jakubowska zachęciła mnie, że warto rozwijać moje zainteresowania i chęć do tańczenia”.

[dziewczynka, 8 lat]

„Na zajęcia Klubu „Błonie” uczęszczam od roku. O działalności klubu dowiedziałam się od sąsiadki”.

[dziewczynka, 9 lat]

„Do Klubu „Błonie” chodzę na tańce od września 2006 r. Chciałam jednak zapisać się wcześniej, ale nie mogłam się ostatecznie zdecydować. Pomogła mi w tym jednak mama. Kiedy oglądałyśmy jakiś turniej tańca w telewizji, mama zapytała mnie czy nie chciałabym z siostrą zapisać się na tańce. Powiedziała, że wykorzystamy swój talent, a może później ktoś by nas docenił. Perspektywa tej świetlanej przyszłości jeszcze bardziej zmotywowała mnie do podjęcia decyzji. Już od marca szukałam kursów i szkół tańca. Na początku jednak chciałam zapisać gdzieś na tańce towarzyskie(...). Mama jednak dowiedziała się od znajomej, że niedaleko organizowane są tańce. Pewnego dnia w wakacje pojechaliśmy na wycieczkę rowerową z mamą i właśnie wtedy pokazała nam, gdzie na błoniach jest ten klub. Po zapoznaniu się z ogłoszeniem, poszliśmy o umówionej porze do klubu „Błonie” i się zapisałyśmy. Odtąd właśnie zaczęła się moja przygoda z tańcem i od tamtej pory przychodzę, co środę i piątek do klubu na zajęcia”.

[dziewczyna, 15 lat]

Pytanie ósme kwestionariusza ankiety brzmiało: *Opisz jakieś wydarzenie, związane z uczestnictwem w zajęciach organizowanych przez Klub, które szczególnie utkwiło Ci w pamięci. Może to być kilka takich wydarzeń.*

Jeśli chodzi o wydarzenia związane z uczestnictwem na zajęciach, to zdania są podzielone, ze względu na formę działalności, w jakiej uczestniczą dzieci i młodzież uczęszczająca na zajęcia do Klubu Osiedlowego „Błonie”. Na pewno jest to uwarunkowane również tym, jak długo respondenci uczęszczają do klubu na zajęcia.

Osoby uczęszczające na naukę gry na gitarze wspominają popis gitarowy na wiosnę 2006 roku, jako miłe spotkanie, gdzie każdy mógł zaprezentować zdobyte umiejętności.

Uczestnicy nauki gry na pianinie wspominają występy i przedstawienia, w których brali udział. Najbardziej utkwił im w pamięci występ na uroczystości „Dnia Babci i Dziadka”, wspólne delektowanie się tortem z tej okazji i śpiewanie kolęd. Jeden z uczestników zajęć samodzielnie zagrał kolędę, za co otrzymał gromkie brawa.

Ankietowani, którzy uczęszczają na zajęcia plastyczne, wspominali wykonywanie pisanek na Święta Wielkanocne, zrobione ciekawą techniką oraz festyn na „Dzień Dziecka”, podczas którego dzieci malowały sobie twarze i uczestniczyły w atrakcyjnych zabawach. Dzieci z tej grupy chętnie wykonywały rysunki i plakaty na różne konkursy plastyczne i bardzo cieszyły się z nagród i dyplomów otrzymywanych za udział w konkursach.

Respondenci, którzy chodzą na zajęcia kółka teatralnego, opisują swój występ w przedstawieniu zorganizowanym z okazji święta „Dnia Babci i Dziadka”, zatytułowanym „Śpiąca Królewna”.

Uczestnicy zajęć zespołu „Fantastic” wspominają występy na festynach i imprezach okolicznościowych, w „Turnieju Duetów” w klubie, a także występ w Sali Kongresowej w 2006 roku.

Ankietowani, którzy uczęszczają na zajęcia zespołu „Animacja” wspominają występ w przeglądzie zespołów tanecznych w Łabuniach, w którym zespół „Animacja” zajął I miejsce, to ogromny sukces i satysfakcja dla członków zespołu i instruktorki.

Uczestniczki zespołu tańca nowoczesnego „Rabstet” twierdzą, że na razie nie mogą się pochwalić żadnym osiągnięciem, ale wkrótce szykuje im się turniej tańca i tam mają zamiar pokazać, na co ich stać.

Osoby uczestniczące w zajęciach nabyte umiejętności mają okazję zaprezentować na różnego rodzaju imprezach organizowanych przez klub w jego siedzibie lub w plenerze dla większej publiczności. Wysiłek i trud włożony w przygotowanie występów jest doceniany przez kierownictwo klubu, które nagradza dzieci i młodzież dyplomami i słodkimi upominkami, a publiczność oklaskami. Młodzi artyści czują radość i satysfakcję z odnoszonych sukcesów. A teraz przytoczę kilka wypowiedzi ankietowanych:

„Popis gitarowy na wiosnę 2006 roku. Miłe spotkanie gdzie każdy zagrał coś na gitarze”.

[chłopak, 13 lat]

„Najbardziej utkwiły mi w pamięci następujące wydarzenia: występ naszej grupy na festiwalu „Rytm i Melodia” w roku 2006, występ na festynie z okazji „Dnia Dziecka” w roku 2006, na osiedlu „Błonie”, udział w konkursie „Disco Solo” w klubie, pokaz w szkole nr 42 na ul. Rycerskiej 9 i występ z okazji „Dnia Babci” w styczniu w Klubie „Błonie”.

[dziewczynka, 8 lat]

„Najbardziej pamiętam występ w turnieju tańca w Sali kongresowej, moje zdjęcie było w gazecie”.

[dziewczynka, 8 lat]

„W „Dzień Dziecka” malowałyśmy sobie twarze, dużo było przy tym zabawy i śmiechu”.

[dziewczynka, 7 lat]

Rozdział V

Charakterystyka form twórczej aktywności dzieci i młodzieży w badanym klubie

Do stałych form aktywności twórczej dzieci i młodzieży działającej w klubie zaliczamy: naukę gry na fortepianie, naukę gry na gitarze, koło plastyczne, koło teatralne, Zespół Tańca „Fantastic”, Zespół Tańca Nowoczesnego ”Animacja”, a także Zespół Tańca Nowoczesnego ”Rabsted”. Zajęcia te skierowane są głównie do dzieci i młodzieży w wieku od 7 do 18 lat. Celem ich jest rozwój zainteresowań, kontynuowania hobby oraz uzupełnieniu braków w szkole. Aby lepiej przyjrzeć się formom działalności w klubie, została przybliżona każda z form aktywności twórczej.

Zajęcia nauki gry na fortepianie polegają na nauce od podstaw wszystkiego, co jest związane z grą. Dzieci poznają na zajęciach zasady muzyki, ćwiczenia kształcenia słuchu i stricte fortepianowe ułożenie palców. Na zajęciach poznają różne techniki gry na fortepianie. Po jakimś czasie, zajęcia zaczynają przekształcać się w zajęcia praktyczne. Dziecko nie tylko patrzy i słucha, ale bardzo dużo ćwiczy już samodzielnie w domu. Prezentuje ćwiczenia zadane do domu na zajęciach, aby wspólnie z instruktorem skorygować błędy. Zajęcia odbywają się raz w tygodniu, w poniedziałki przez 30 minut. Tak sobie zażyczyli rodzice. Zwykle trwają 45 minut. Grupa prowadzona przez instruktora nauki gry na fortepianie liczy razem 3 osoby z tym, że są to zajęcia indywidualne. Dwie osoby są to dwie dziewczynki w wieku 7 lat siostry bliźniaczki, które uczęszczają na zajęcia od początku 2007 roku. Trzecia osoba to chłopiec w wieku 9 lat, który uczęszcza na zajęcia od 2006 roku. Zajęcia prowadzone są w sposób luźny i wesoły, ale także, jest czas na naukę. Dziecko musi spędzić jakiś czas przy instrumencie, poznać go, zaznajomić się z nutami. Sekretem stylu prowadzenia zajęć, są śmieszne kartkówki, o które chętnie proszą dzieci. Mają one na celu zmotywowanie uczniów do nauki z większą pasją i zapałem. Na zajęciach wykorzystuje się literaturę typowo muzyczną autorstwa Anny Marii Klechniowskiej.

Są to rozprawki, ćwiczenia, podstawowe zasady muzyki, tzw. abecadło muzyczne. Następnie ćwiczone są proste utwory na fortepianie ¹²³.

Instruktorem nauki gry na fortepianie jest Marcin Fidelski urodzony w 1979 roku. Pan Marcin jest magistrem edukacji artystycznej w zakresie muzyki (studia w Lublinie), a

¹²³Zob. Płyta CD plik fot17.jpg

także ukończył pedagogiczne studia licencjacie o specjalności animator i menedżer kultury (UMCS). Ponadto ukończył szkołę muzyczną oraz posiada kwalifikacje do nauki gry na pianinie. Współpracuje z klubem "Błonie" od początku 2006 roku. Na koncie prowadzonej przez Marcina Fidelskiego grupy nie ma jeszcze jako takich osiągnięć, ale jest to grupa młoda, w której instruktor widzi duży potencjał. Uważa, że są to dzieci bardzo zdolne.

Umiejętności, jakie osiągają uczniowie prezentują podczas imprez zorganizowanych w klubie. Taką imprezą było święto zorganizowane z okazji „Dnia Babci i Dziadka”. Uczeń występował przed publicznością po półrocznej nauce, zagrał kolędę na fortepianie¹²⁴.

Zajęcia nauki gry na gitarze polegają na rozwinięciu zdolności muzycznych i manualnych. Odbywają się raz w tygodniu przez 45 minut, we wtorek i środę, czasem instruktor musi dostosować się do zaistniałych sytuacji i są zmiany dnia zajęć. Są to zajęcia indywidualne. Zajęcia nauki gry na gitarze prowadzone są odpłatnie i koszt takiego kursu wynosi 25 złotych. Uczestnicy zajęć to młodzież w wieku od 13 do 18 lat, na zajęcia przychodzi razem 4 osoby (trzech chłopców i jedna dziewczyna). Dwie osoby rozpoczęły zajęcia w 2005 roku. Kolejne dwie uczęszczają na naukę gry na gitarze od 2006 roku. Na pierwszych kilku zajęciach wdrażana jest teoria, młodzież czyta, uczy się nut. Przez kolejne zajęcia wprowadzane są elementy pokazowe. Dalsza edukacja to zajęcia praktyczne¹²⁵.

Młodzież uczy się na muzyce klasycznej gitarowej. Instruktor próbuje się dostosować do wymogów uczniów, dlatego wprowadzana jest muzyka rozrywkowa. Z klasycznych wykonawców to utwory Jana Sebastiana Bacha, Fernanda Sora, z współczesnych to Don Duarte. Prowadzony jest dobór utworów nawet z muzyki rozrywkowej takich jak Edi Van Heilen, Perl Jam, Kurt Cobain. Od niedawna są organizowane na zakończenie roku pokazy gitarowe. Każdy z uczestników zajęć prezentuje jakiś kawałek utworu, (jest możliwość wyboru repertuaru, w jakim uczeń czuje się najlepiej).

Na koncie grupy nie ma jakiś wielkich osiągnięć poza występem w klubie z okazji uroczystości w ubiegłym roku. Instruktor za zgodą rodziców chciałby wprowadzić konkurs połączony z pokazem gitarowym, polegający na wytypowaniu osoby, która robi

¹²⁴ Zob. Płyta CD plik fot18.jpg

¹²⁵ Zob. Płyta CD plik fot19.jpg

największe postępy w nauce gry na gitarze i jeśli się to sprawdzi kontynuować konkurs, co roku.

Instruktorem nauki gry na instrumencie jest Tomasz Brogowski urodzony w 1981 roku. Posiada wykształcenie wyższe. Jest absolwentem Wydziału Jazzu i Muzyki Rozrywkowej i studentem Wydziału Artystycznego z zakresu sztuki muzycznej UMCS w Lublinie. Oprócz tego jest uczestnikiem organizowanych, co dwa lata w Tychach konkursu gitarowego i wykładów z lekcji mistrzowskich na gitarze, na „Nieustającym festiwalu muzyki gitarowej” w Lublinie. Ukończył szereg szkoleń z zakresu gry na gitarze. Współpracuje z Klubem „Błonie” około 7 lat.

Podczas majowej imprezy z okazji „Dnia Mamy” odbył się pokaz gitarowy, w wykonaniu uczestników zajęć nauki gry na gitarze. Uczniowie zaprezentowali swoje osiągnięcia wykonując krótkie solówki na gitarze¹²⁶.

Zajęcia plastyczne zwane kołem plastycznym polegają na wdrożeniu podstawowych technik, pojęć z zakresu sztuk plastycznych. Zajęcia odbywają się w klubie raz w tygodniu przez 1,5 godziny. Liczba dzieci uczęszczająca na zajęcia liczy 7 osób, jest to grupa rozwojowa, bo stale dzieci przybywa. Uczestnicy to dzieci w wieku od 7 do 10 lat (grupa składa się z samych dziewczynek). Jedna osoba uczęszcza na zajęcia od 2003 roku. Kolejna osoba od 2005 roku. Pozostałe osoby rozpoczęły zajęcia od 2006 roku. Podczas zajęć instruktor jest bardzo aktywny, uczestniczy bezpośrednio we wszystkich procesach, które przeżywa dziecko. Wdraża je poprzez pokazywanie, rozwiązywanie problemów plastycznych. Bez przerwy rozmawia z dziećmi, jest zawsze z tyłu za plecami dziecka i w każdej chwili dziecko może mieć z nim bezpośredni kontakt w tym zakresie¹²⁷.

Pani Małgorzata uważa, że bezpośrednie obserwowanie pracy dziecka jest podstawą w pracy instruktora plastyki. Pierwsza zajęcia polegają na poznawaniu podstawowych technik plastycznych, wyrównywane są braki początkujących uczestników, aby praca odbywała się na podobnym poziomie wiedzy. Główne tematy i zagadnienia wywoływane są przez różne konkursy plastyczne, w których bardzo często

¹²⁶ Zob. Płyta CD plik fot20.jpg

¹²⁷ Zob. Płyta CD plik fot21.jpg

dzieci biorą udział, organizowane są wystawy prezentowane na forum klubu. Uczestnicy zajęć pokazują swoją twórczość podczas wystaw, konkursów, festynów¹²⁸.

W roku 2006 podczas festynu zorganizowanego na „Dzień Dziecka” dzieci z kółka plastycznego malowały innym dzieciom twarze, wcześniej ćwicząc tę umiejętność z instruktorką na zajęciach.

Jeśli chodzi o osiągnięcia to terazniejsza grupa na swoim koncie nie ma jako takich osiągnięć, ale dwie dziewczynki, które kontynuują zajęcia plastyczne brały udział w konkursie plastycznym w Lublinie i otrzymały nagrody oraz dyplomy.

Instruktorem zajęć plastycznych jest Renata Kiełbińska, urodzona w 1953 roku. Posiada wykształcenie wyższe, jest magistrem wychowania plastycznego oraz wieloletnim nauczycielem plastyki. Pani Renata jest kierownikiem Klubu Osiedlowego „Między Nami”. Posiada kwalifikacje instruktorskie, przyznawane przez Wojewódzki Dom Kultury w zakresie plastyki.

Podczas festynu zorganizowanego z okazji zakończenia roku szkolnego, dzieci uczęszczające na zajęcia koła plastycznego prezentowały swoje umiejętności malując chętnym dzieciom twarze¹²⁹.

Zajęcia koła teatralnego (recytatorskiego) polegają na korygowaniu wad wymowy, poznaniu kultury słowa, ćwiczeniu emisji głosu, ale w taki sposób, aby zajęcia były atrakcyjne. Zajęcia prowadzone są raz w tygodniu przez jedną godzinę zegarową. Uczestnicy to dzieci w wieku od 10 do 13 lat, grupa liczy 5 osób. Trzy osoby uczęszczają na kółko teatralne od 2006 roku. Jedna osoba od 2007 roku. Piąty uczestnik zajęć nie dostarczył kwestionariusza z odpowiedziami, (na zajęcia uczęszczają 4 dziewczynki i 1 chłopiec). Zajęcia prowadzone są w formie zabawy, głównie instruktor skupia się na tekście, ćwiczeniu dykcji. Ćwiczenia oddechowe wprowadzane są, gdy już dzieci dobrze opanują tekst. Repertuar jest różnorodny, obecnie skupiony jest na bajkach. Repertuar uzależniony jest również od dat w kalendarzu¹³⁰.

Instruktorką koła teatralnego jest Agnieszka Wosiełło, urodzona w 1956 roku. Posiada wykształcenie wyższe polonistyczne. Nawiązała współpracę z klubem na początku 2007 roku. Uczestnicy koła teatralnego wystąpili na imprezie zorganizowanej z

¹²⁸ Zob. Płyta CD plik fot22.jpg i fot23.jpg

¹²⁹ Zob. Płyta CD plik fot24.jpg i fot25.jpg

¹³⁰ Zob. Płyta CD plik fot26.jpg

okazji „Dnia Mamy”, zaprezentowana była scenka teatralna oraz wyrecytowano kilka wierszy dla wszystkich mam ¹³¹.

Zajęcia Zespołu Tańca „Fantastic” polegają na nauce tańca oraz na nauce choreografii. Dzieci uczęszczające na zajęcia, poznają różne style taneczne, wprowadzane są elementy tańca towarzyskiego, współczesnego, nowoczesnego i ludowego a nawet styl Country. Zajęcia taneczne odbywają się raz w tygodniu i trwają jedną godzinę zegarową. Grupa „Fantastic” skupia w swoim zespole dzieci w wieku od 7- 12 lat. Grupa to liczy 10 osób, (do zespołu uczęszcza 9 dziewczynek i 1 chłopiec). Jedna osoba uczęszcza na zajęcia od 2003 roku. Kolejna od 2004 roku, a pozostałe 5 osób od 2006 roku. Opłata za zajęcia wynosi 30 zł. Zajęcia prowadzone są w taki sposób, aby dzieci się nie nudziły, muszą być ciekawe i zabawne, aby dzieci chętnie przychodziły na tańce. Zajęcia rozpoczynają się od rozgrzewki, są wprowadzane różne zabawy taneczne polegające na wyklaskiwaniu, a potem przytupywaniu w takt muzyki, aby oswoić się z rytmem. Następnie ćwiczone są układy taneczne¹³².

Bardzo często organizowane są pokazy, turnieje organizowane wewnątrz klubu, występy między szkolne, występy na festynach. Zespół posiada stroje, w których prezentuje się na występach.

30 marca 2007 roku odbył się w Klubie Osiedlowym „Błonie” wiosenny „Turniej Duetów”. Impreza taneczna odbyła się w dwóch kategoriach grupa początkująca i grupa zaawansowana. Udział wzięło 60 dzieci ze Szkoły Podstawowej nr 51, Szkoły Podstawowej nr 42 i z Klubu Osiedlowego „Błonie”. Dodatkową atrakcją turnieju był występ zespołu „Bursztyнки” ze szkoły nr 51, występ zespołu „Stars” ze szkoły nr 42, a także występ zespołu tańca „Animacja” i „Fantastic” z Klubu Osiedlowego „Błonie”¹³³.

Duety z zespołu „Fantastic” zajęły I i IV miejsce. Cały zespół otrzymał dyplom za udział w turnieju i słodkie upominki¹³⁴.

Zajęcia Zespołu Tańca Nowoczesnego „Animacja” polegają na nauce tańca, układów tanecznych oraz tworzeniu choreografii tanecznej. Oprócz tańca nowoczesnego, dodawane są różne style tańca. Zespół liczy dziewięć osób, w wieku od 13-19 lat, (do zespołu uczęszczają same dziewczęta). Jedna osoba uczęszcza na zajęcia od 1995 roku,

¹³¹ Zob. Płyta CD plik fot27.jpg

¹³² Zob. Płyta CD plik fot28.jpg i fot29.jpg

¹³³ Zob. Płyta CD plik od fot30.jpg do fot33.jpg

¹³⁴ Zob. Płyta CD plik dyplom15.jpg

następna od 1999 roku. Kolejna osoba uczęszcza do zespołu od 2001 roku. Jedna z uczestniczek uczestniczy w zajęciach od 2002 roku, kolejna od 2005 roku. Pozostałe 4 osoby uczęszczają na zajęcia od 2006 roku. Zajęcia odbywają się dwa razy w tygodniu we wtorki i piątki po jednej godzinie. Opłata za zajęcia wynosi 35zł. Zajęcia rozpoczynają się od rozgrzewki, następnie są ćwiczone układy taneczne¹³⁵.

Jeżeli chodzi o zespół „Animacja” to ich osiągnięcia są ogromne w porównaniu do innych grup działających w klubie. Od roku 2006 zespół wstąpił do polskiej federacji tańca. Oprócz występów w klubie i na jego terenie grupa wyjeżdża na turnieje i zdobywa I, II i III miejsca. Prezentuje swoje umiejętności w Siedliszczach, Łęcznej, Puławach, Poniatojewej, Piaskach, Łabuniach a także w Lublinie. Zespół posiada swoje stroje, w których występuje podczas występów, turniejów. Ostatnim osiągnięciem było zdobycie I miejsca w Łabuniach, na III turnieju tańca kwalifikacyjnym do VII Mistrzostw Okręgu Lubelskiego w formacji freestyle juniorzy¹³⁶.

Podczas „Turnieju Duetów” zespół „Animacja” zaprezentował swoje umiejętności taneczne wykonując układ taneczny przygotowany na tę okazję¹³⁷.

Instruktorem tańca obu zespołów tanecznych jest Marzena Jakubowska, urodzona 1962 roku. Pani Marzena posiada wykształcenie średnie. Ukończyła liczne kursy tańca współczesnego, towarzyskiego, animacyjnego. Ponadto ukończyła kurs pracy na zajęciach w klasach I-III. Posiada książeczkę trenera polskiej federacji tańca. Pani Marzena współpracuje z Klubem „Błonie” prawie 15 lat, na podstawie umowy zlecenie, jak reszta instruktorów¹³⁸.

Marzena Jakubowska otrzymała podziękowania za przygotowanie dzieci do udziału w pokazie tańca, podczas II Festiwalu Piosenki Dziecięcej „Rytm i Melodia” w Lublinie w 2000 roku¹³⁹.

Zajęcia Zespołu Tańca Nowoczesnego „Rabsted” polegają na nauce tańca nowoczesnego. Na zajęciach dziewczęta uczą się choreografii, wprowadzane są elementy z aerobiku, gimnastyki. Zajęcia odbywają się dwa razy w tygodniu w środy i w piątek po 1 godzinie. Grupa liczy obecnie 11 dziewcząt, w wieku od 13-18 lat. Jedna osoba uczęszcza do zespołu od 2005 roku, pozostałe osoby od 2006 roku. Zajęcia są odpłatne to

¹³⁵ Zob. Płyta CD plik fot34.jpg

¹³⁶ Zob. Płyta CD plik dyplom16.jpg

¹³⁷ Zob. Płyta CD plik fot35.jpg i fot36.jpg

¹³⁸ Zob. Płyta CD plik fot37.jpg

¹³⁹ Zob. Płyta CD plik dyplom17.jpg

jest 30 zł miesięcznie Zajęcia rozpoczynają się zawsze od rozgrzewki, a reszta zajęć poświęcona jest na ćwiczenie choreografii. Podczas nauki układu tanecznego wykorzystywane są elementy hip-hopu, disco, freestyle, muzyka fanki, rap, jazz¹⁴⁰.

Przez cały rok szkolny ćwiczone są układy taneczne, aby potem zaprezentować je na turniejach w Łęcznej, Siedliszczach, gdzie spotykają się różni artyści. Skupiają się zespoły z całego województwa, by walczyć o zwycięstwo. Zawsze na koniec roku szkolnego zespół prezentuje swoje umiejętności zdobyte w klubie podczas imprez zorganizowanych przez Klub Osiedlowy „Błonie”. Dlatego też zespół zaprezentował swoje osiągnięcia podczas festynu z okazji zakończenia roku szkolnego. Dziewczyny wystąpiły w nowych strojach tanecznych zespołu¹⁴¹.

Instruktorem zespołu „Rabsted” jest Milena Murat. Urodziła się w 1988 roku. Posiada wykształcenie średnie. Pani Milena posiada liczne kursy min. Centrum rozwoju, kursy organizowane przez grupę Pedagogów zabawy Klanza. Ponadto posiada książeczkę tancerza federacji tańca. Wciąż kształci swoje umiejętności taneczne w zespole nowoczesnym „Aquila”. Współpracuje z Klubem Osiedlowym „Błonie” od początku 2006 roku. Pani Milena zaprezentowała swoje umiejętności taneczne podczas imprezy plenerowej zorganizowanej przez Klub „Błonie”, na zakończenie roku szkolnego¹⁴².

Oprócz przedstawionych form aktywności twórczej działa w Klubie „Błonie” *Ognisko przedszkolne*. Grupa ta nie została zakwalifikowana do badań ze względu na wiek uczestników.

Zajęcia ogniska przedszkolnego odbywają się trzy razy w tygodniu, w poniedziałek środę i piątek po 3 godziny, od godziny dwunastej do piętnastej. Zajęcia skierowane są do dzieci, które nie chodzą do przedszkola, opiekuje się nim ktoś z rodziny. Do ogniska przedszkolnego uczęszcza 10 dzieci w wieku od 3-5 lat¹⁴³.

Zajęcia rozpoczynają się od powitania, potem są różne gry i zabawy. Po przerwie na posiłek dzieci malują, rysują, poznają tajniki origami. Uczą się tańca, wprowadzane są elementy rytmiki. Tematyka prac wykonywanych przez dzieci, wywołana jest nadchodzącymi świętami, porami roku. Dzieci robią pisanki, stroiki, koszyczki, laurki. Po

¹⁴⁰ Zob. Płyta CD plik fot38.jpg i fot39.jpg

¹⁴¹ Zob. Płyta CD plik fot40.jpg i fot41.jpg

¹⁴² Zob. Płyta CD plik fot42.jpg

¹⁴³ Zob. Płyta CD plik fot43.jpg i fot44.jpg

wykonywanych pracach dzieci bawią się w grupach. Zajęcia kończą się wspólnymi grami i zabawami, po czym jest pożegnanie¹⁴⁴.

Z okazji jakiś świąt dzieci przygotowują piosenki i wierszyki, aby potem zaprezentować je na uroczystościach zorganizowanych przez Klub „Błonie”. W zajęciach ogniska przedszkolnego biorą udział babcie, mamy, które pomagają np. w zaprowadzeniu dzieci do toalety przez korytarz. Mogą na bieżąco obserwować pracę dziecka, uczestniczyć w zajęciach. Osoby te z przyjemnością przyłączają się do pomocy.

Dzieci dzięki tym zajęciom robią duże postępy, zmieniają się, rozwijają, potrafią działać potem w grupie, czymś się podzielić. Są śmielsze, chętnie biorą udział w imprezach organizowanych przez klub. Zajęcia ogniska przedszkolnego są odpłatne i wynoszą 100 zł miesięcznie. Instruktorką zajęć ogniska przedszkolnego jest Anna Krzyżanowska, urodziła się w 1974 roku. Posiada wykształcenie wyższe. Ukończyła studia podyplomowe o specjalności pedagogika przedszkolna, potrzebne do pracy w ognisku przedszkolnym. Pracuje w Klubie Osiedlowym „Błonie” 9 lat.

Dzieci z ogniska przedszkolnego podczas uroczystości z okazji „Dnia Mamy” przygotowały z panią Anią piosenki i wiersze dla mam¹⁴⁵.

W roku 2005 Ognisko przedszkolne otrzymało wyróżnienie na konkursie pt.: „Stroik Bożonarodzeniowy”¹⁴⁶.

Charakterystyka poszczególnych form twórczej aktywności została opracowana przez autora dzięki przeprowadzonym wywiadam z instruktorami stałych form Klubu Osiedlowego „Błonie”, obserwacji na zajęciach, zebranej dokumentacji oraz wynikiem ankiet. Podczas przeprowadzonej obserwacji zostały zrobione fotografie dotyczące stałych form aktywności twórczej dzieci i młodzieży na zajęciach, a także prezentacji zdobytych umiejętności podczas imprez, występów i festynów.

Z przeprowadzonej obserwacji podczas zajęć wynika, że w każdej stałej formie, instruktor, instruktorka danej formy to osoba niezwykle otwarta do uczestników, kreatywna, pełna zapału i pasji, którą potrafi przekazać swoim wychowankom. Ma bardzo dobry kontakt z dziećmi i młodzieżą. Zajęcia odbywają się w miłej, często pogodnej atmosferze. Dzieci i młodzież przychodzą na zajęcia zadowolone, rozwijają swoje zainteresowania, hobby, uważają, że są na właściwym miejscu. Podczas zajęć mają

¹⁴⁴ Zob. Płyta CD plik fot45.jpg i fot46.jpg

¹⁴⁵ Zob. Płyta CD plik fot47.jpg

¹⁴⁶ Zob. Płyta CD plik dyplom18.jpg

możliwość zaprezentowania swoich pomysłów, które jeśli okażą się ciekawe, realizowane są na zajęciach. Nawiązuje się współpraca między instruktorem a grupą. Już teraz można zauważyć kilka, nawet kilkanaście jednostek, które wyróżniają się podczas zajęć. Ich talenty są odkrywane i doceniane podczas licznych występów, turniejów i konkursów.

Wyniki badań zostały zgromadzone na podstawie przeprowadzonej ankiety wśród uczestników stałych form działalności w Klubie Osiedlowym „Błonie”, dotyczącej charakterystyki form aktywności twórczej dzieci i młodzieży uczęszczającej do klubu zawarte są w pytaniu 3, 4, 5, 9 i 10 kwestionariusza ankiety.

Pytanie trzecie ankiety brzmiało: *Co skłoniło Cię do udziału w tych zajęciach? Podaj główny powód i dodatkowe motywy.*

Głównym powodem uczestnictwa w zajęciach okazała się namowa znajomych, rodziny, kolegów tak odpowiedziało 32 ankietowanych. 19 respondentów za główny powód uczestnictwa w zajęciach wymienili rozwój zainteresowań. 15 uczestników stałych form odpowiedziało, że głównym powodem, był motyw poznawczo-kształcący.

Dodatkowe motywy, jakie wymienili ankietowani to motyw interpersonalno-integracyjny tak odpowiedziało 6 respondentów. Pojawił się także motyw rekreacyjno-terapeutyczny w odpowiedzi na pytanie znalazło się 5 takich wypowiedzi uczestników zajęć. 4 respondentów odpowiedziało, że powodem uczestnictwa w zajęciach był motyw relaksacyjny. 3 osoby stwierdziły, że dzięki bliskiej lokalizacji, uczęszczają na zajęcia, bo dalej im by się nie chciało. 2 ankietowanych stwierdziło, że była to czysta ciekawość.

Jak wynika z wypowiedzi ankietowanych na temat podania głównego powodu uczestnictwa na zajęciach, w przeważającej części odpowiadali, że zostali namówieni przez koleżanki, bo te same nie chciały się zapisać, rodzinę, która zauważa drzemiące talenty w swoich dzieciach. Drugim powodem, jaki wymieniają respondenci jest rozwój zainteresowań własnych. To dobrze, że oferta Klubu „Błonie” dostosowana jest do wymogów uczestników. Dzieci i młodzież zdobywają na zajęciach dodatkowa wiedzę, poznają nowe rzeczy, uczą się, rozwijają. Traktują zajęcia w klubie jako odskocznię od nauki, spędzają miło czas nie tracąc go na marne. Rozwijają się fizycznie, psychicznie i emocjonalnie. Na zajęciach rozładowują napięcia, ćwiczą charakter, spotykają się ze swoimi rówieśnikami oraz nawiązują przyjaźnie. Oto wypowiedzi kilku respondentów:

„Skłoniła mnie chęć poznania czegoś nowego oraz dobre wykorzystanie czasu”

[chłopak, 13lat]

„Do udziału w zajęciach plastycznych namówił mnie tato, ponieważ powiedział, że ładnie maluję”.

[dziewczynka, 10 lat]

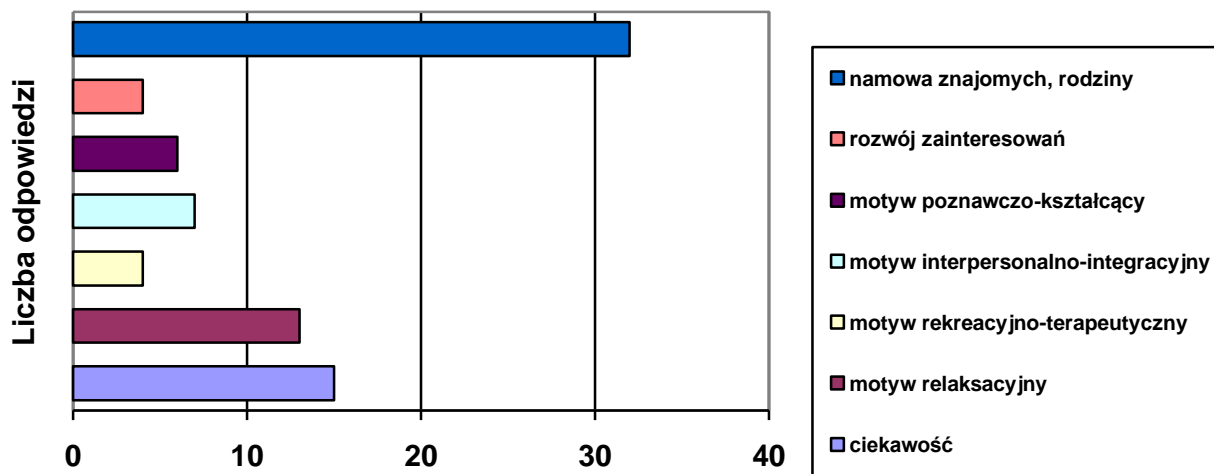
„Do udziału w tych zajęciach skłoniło mnie to, że bardzo lubię tańczyć tak jak każda dziewczynka, na początku było ciężko, ale jest już dobrze, poza tym jest to dobre dla mojej kondycji i jest to dla mnie sport”.

[dziewczynka, 8 lat]

„Koleżanki mnie namówiły a poza tym chciałam uczęszczać na jakieś zajęcia dodatkowe”.

[dziewczyna, 13 lat]

Wykres 1. Motywy uczestnictwa badanych w zajęciach

W pytaniu czwartym zapytano ankietowanych: *Co się szczególnie podoba w zajęciach, w których uczestniczysz? Wymień i uzasadnij.*

Uczestnicy zajęć jednogłośnie odpowiadali, że podoba się miły, cierpliwy instruktor, instruktorka, mający dobry kontakt z dzieckiem i młodzieżą tak odpowiedziało 24 ankietowanych. 11 respondentów wymieniło miłą atmosferę na zajęciach. 10 osób twierdziło, że dzięki zajęciom pogłębiają zainteresowania. Ankietowani odpowiadali w 9 przypadkach, że dzięki uczestnictwu w zajęciach poznają ciekawe rzeczy, o których jeszcze nie słyszeli. 9 odpowiedzi dotyczyła możliwości spotkania się z kolegami i koleżankami poza szkołą i osiedlem, mającymi wspólne zainteresowania. Respondenci odpowiadali także, że dzięki temu, że chodzą na zajęcia zdobywają nowe umiejętności tak odpowiedziało 6 osób. Ankietowani wymienili w trzech przypadkach możliwość występowania przed publicznością i jedna osoba odpowiedziała, że ćwiczenia i rozgrzewka najbardziej podobają się jej w zajęciach.

Uczestnicy zajęć są zdania, że wszystko jest w porządku, nie mają zastrzeżeń do instruktorów, są zadowoleni z toku przeprowadzonych zajęć, pokonują swoje lęki poprzez występy przed publicznością. Rozwijają swoje zainteresowania, kształtują swoją osobowość. A co najważniejsze zajęcia przebiegają w miłej atmosferze. Nauka połączona jest z zabawą. Chciałabym przytoczyć kilka przykładów:

„Atmosfera, możliwość rozwijania się, występy, stroje, możliwość przekazywania tego innym. Robienie tego, co lubię”.

[kobieta, 19 lat]

„Zajęcia, na które chodzę, bardzo mi się podobają. Najbardziej jednak podoba mi się atmosfera, jaka panuje na tańcach. Mamy bardzo sympatyczne instruktorki i fajne koleżanki z zespołu, wszyscy zwracają się do siebie uprzejmie i życzliwie i bardzo często żartują, przez co zajęcia stają się bardziej kolorowe”.

[dziewczyna, 15 lat]

„Mogę się świetnie bawić i uczyć. Jest miła atmosfera, mam dużo koleżanek. Nauczyciele są bardzo mili”.

[dziewczynka, 7 lat]

Piąte pytanie kwestionariusza brzmiało: *Co Ci się nie podoba w zajęciach, w których uczestniczysz i dlaczego? Co byś zmieniła/zmienił?*

15 ankietowanych stwierdziło, że nie ma żadnych zastrzeżeń. 8 osób narzekało na zbyt małą salę i brak luster, które umożliwiłyby pomoc w korygowaniu błędów na zajęciach tanecznych. 2 uczestników zajęć narzekało na brak szatni, w której można byłoby się spokojnie przebrać. 5 respondentów skarżyło się na prezesa spółdzielni, który organizuje w pomieszczeniach Klubu „Błonie” zebrania kosztem zajęć, lub przenoszeniem się podczas zajęć do innych sal. Pojedyncze osoby twierdziły, że są zbyt trudne ćwiczenia na zajęciach, wymagający instruktor, a także zbyt późna godzina zajęć. Zdarzały się propozycje na zajęciach tanecznych, aby skrócić rozgrzewkę, aby więcej czasu poświęcić na ćwiczenie układu, bądź skargi na niesystematyczność koleżanek z grupy, przez co zajęcia są mało zaawansowane.

Ankietowani nie mieli zastrzeżeń do prowadzonych zajęć, bardziej do warunków lokalowych, w jakich prowadzone są zajęcia min. brak szatni, luster, wystrój wnętrza, zebrania prezesa spółdzielni, które przeszkadzają w zajęciach. Nawet, jeśli zdarzają się jakieś problemy w grupie, zespole, są spowodowane zaniedbaniem ze strony uczestników a nie instruktorów. A teraz przytoczę kilka wypowiedzi ankietowanych:

„Zajęcia zapewniają mi wszystkie rzeczy, których od nich oczekuję. Nic bym nie zmienił”.

[chłopak, 13 lat]

„Co do zmian, jakie bym zaproponowała, zaliczyłabym stworzenie bardziej zaawansowanego układu tanecznego. Chodzi mi o to, aby wprowadzić więcej skomplikowanych figur. Oczywiście jest to uwarunkowane możliwościami pozostałych uczestników, tak, więc jest to tylko propozycja z mojej strony. Doskonale rozumiem, że rozgrzewka na zajęciach jest niezmiernie ważnym elementem, ale chętnie bym ją skróciła. W ten sposób zyskałybyśmy czas na ćwiczenie układu tanecznego”.

[kobieta, 18 lat]

„Nie podoba mi się za bardzo strój, w którym występujemy. Jest niewygodny, spada i przeszkadza w tańcu”.

[dziewczyna, 13 lat]

„Na zajęcia, w których uczestniczę, zapisało się też wiele innych dziewczyn. Jednak połowa z nich nie przychodzi na tańce, mimo tego, że się zapisało, bądź przychodzą niesystematycznie. Przez co praca całego zespołu jest opóźniona, a układ, który wymyśla instruktorka, musi być na jakiś czas zatrzymany po to, aby dziewczyny nadrobiły swoje braki. Brakuje mi też szatni, w której mogłybyśmy się spokojnie przebrać, bo w toalecie często wszystkie się nie mieścimy. Wprowadziłabym również lustra, dzięki którym mogłybyśmy poprawić to, co robimy źle”.

[dziewczyna, 15lat]

Rozdział VI

Funkcje twórczej aktywności dzieci i młodzieży w badanym klubie

Charakterystyka poszczególnych funkcji twórczej aktywności została opracowana przez autorkę dzięki przeprowadzonemu wywiadowi z kierownikiem klubu Marzeną Pieńkosz- Sapiechą.

Zdaniem Pani kierownik działalność Klubu Osiedlowego „Błonie” spełnia w życiu i rozwoju ekspresji twórczej dzieci i młodzieży funkcję integracyjną, polegającą na tym, iż dzieci i młodzież uczęszczając na zajęcia spotyka osoby w podobnym wieku, mające wspólne zainteresowania, zawiązuje się głęboka więź między tymi osobami, dzięki czemu nawiązują się liczne przyjaźnie, znajomości. Oprócz tego dzięki organizowanym imprezom w klubie, czy na terenie klubu umacniają się więzi między mieszkańcami osiedla. Kolejną funkcją, jaką spełnia działalność klubu jest funkcja terapeutyczna. Jest to miejsce, gdzie uczestnicy zajęć czują się doceniani, atmosfera w klubie jest miła, osoby czują się swobodnie, bezpiecznie, jest możliwość rozładowania napięcia.

I na pewno można powiedzieć, iż Klub Osiedlowy „Błonie” spełnia funkcję adaptacyjną, która polega na przystosowaniu się dzieci i młodzieży do nowych warunków społecznych, pozwala na wymianę informacji, stwarza możliwość ekspresji, przywraca dawną wiarę w siebie. Czynne uczestniczenie w działalności klubu daje im możliwość rozwoju i zaprezentowania swoich osiągnięć.

Aby pokazać, jakie funkcje spełniają zajęcia prowadzone w klubie, przeprowadzono wywiady z instruktorami stałych form działalności Klubu Osiedlowego „Błonie”.

Zajęcia nauki gry na gitarze spełniają kilka takich funkcji. Jedną z nich jest funkcja poznawcza, która polega na poznawaniu przez dzieci i młodzież literatury gitarowej, od klasycznej po rozrywkową. Kolejną funkcją, jaką pełnią te zajęcia jest funkcja kreatywna, gdzie każdy uczestnik ma wpływ na wykonanie danego utworu, tworzenia własnych utworów. Następną funkcją będzie funkcja edukacyjna, dzięki której dziecko zdobywa potrzebną wiedzę, by potem móc osiągnąć odpowiednie umiejętności. Zajęcia mają wpływ na zachowania wewnątrz grupowe, choć są to zajęcia indywidualne, młodzież podczas pokazów gitarowych, uważnie słucha jak grają i jakie stosują techniki inni uczestnicy zajęć, tutaj pojawia się element rywalizacji, ale takiej pozytywnej.

Podczas zajęć dzieci wykorzystują elementy z muzyki, które poznają, próbują same napisać własne utwory, wykorzystując to, czego się nauczyły, zawsze dodając coś od siebie. Poprzez współpracę, możliwość rozwoju, tworzenia czegoś nowego następuje rozwój twórczy jednostki.

Na zajęciach gry na pianinie instruktor przedstawił różne funkcje, jakie spełniają zajęcia. Jedną z nich jest funkcja edukacyjna, która polega na tym, że poprzez uczestnictwo w zajęciach dziecko uczy się, zdobywa wiedzę, potrafi coś napisać, zrobić z zakresu gry na pianinie. Możemy też powiedzieć o funkcji wychowawczej, dzięki poznawaniu kompozytorów, a także różnego rodzaju muzyki. Dziecko jest bardziej osłuchane, dzięki muzyce w uczestnikach zajęć kształtują się pozytywne wartości.

Zajęcia mają wpływ na zachowania wewnątrz grupowe, choć to są zajęcia indywidualne, dzieci pytają się o to jak idzie innym uczestnikom zajęć, także pojawia się element rywalizacji, ale takiej pozytywnej.

Jeżeli chodzi o rozwój twórczy dzieci i młodzieży, to na pewno należy wspomnieć o tym, że oprócz pracy na zajęciach, są zadawane prace domowe, podczas których uczestnicy zajęć próbują różne utwory zagrać ze słuchu, bardzo często wychodzą z tego inne utwory, z których dzieci i młodzież są bardzo zadowolone, tworzą coś nowego, więc zajęcia mają charakter twórczy.

Do podstawowych funkcji, jakie daje uczestnictwo w *zajęciach plastycznych* jest funkcja kreatywna, która polega na stworzeniu sytuacji, w której każde dziecko przeżyje sukces w czasie swojej pracy na zajęciach, kiedy doraźne zmagania się z problemem przynoszą efekt. Funkcja ta przenosi się na inne sfery życia np. pod koniec roku szkolnego dzieci są śmielsze, wykonują samodzielnie zadania, którymi wcześniej miały problem, rzutuje to na rozwój i życie uczestników.

Zajęcia mają wpływ na stosunki wewnątrz grupowe, nawiązują się przyjaźnie, podczas wspólnego wykonywania jakiegoś projektu, dzieci współpracują ze sobą, wymieniają się materiałami, dbają o to by sobie nawzajem nie przeszkadzać, uczą się pracy w grupie, tu uwidacznia się funkcja integracyjna.

Zajęcia plastyczne mają wpływ na rozwój twórczy dzieci i młodzieży, poprzez odnoszenie sukcesów, tworzenie wciąż nowych wytworów, przekłada się to na postawę twórczą dziecka w każdym aspekcie życia.

Podczas zajęć teatralnych można zaobserwować wykreowania się takich funkcji jak: funkcja integracyjna, którą można zaobserwować podczas przygotowywania przedstawienia. Dzieci integrują się w grupie, wspierają, pomagają sobie, zacieśniają się więzi, tworzą się przyjaźnie, dzięki temu dzieci chętniej przychodzą na zajęcia.

Kolejną funkcją jest funkcja poznawcza: poprzez poznawanie literatury wyższego lotu. Również można wymienić funkcję estetyczną to: uwrażliwienie, dbanie o kulturę słowa. Dzięki tym zajęciom dzieci i młodzież kształtują i rozwijają aktywność twórczą poprzez zdobywanie nowych umiejętności i prezentowaniu ich z grupą przed publicznością.

Na zajęciach tanecznych możemy mówić o funkcji edukacyjnej, poprzez poznawanie i uczenie się nowych tańców, kroków tanecznych, stylów tańca. Kolejną funkcją jest funkcja integracyjna: w grupie nawiązują się przyjaźnie, grupa współpracuje ze sobą, pomaga sobie, zdobywa nowe umiejętności a potem prezentuje to przed publicznością. Można w przypadku grup tanecznych wspomnieć o funkcji kreatywnej: dzieci i młodzież uczęszczająca na zajęcia ma możliwość zaproponowania swojego pomysłu, nowej choreografii, kroku tanecznego, i jeśli jest ciekawy dodawany jest do układu, który ćwiczony jest na występy i turnieje. Można wspomnieć też, że zajęcia tańca pełnią funkcję wychowawczą, dzieci i młodzież uczy się systematyczności, punktualności, poczucia odpowiedzialności, obowiązku. Oprócz tych funkcji zajęcia taneczne pełnią funkcję animacyjną, poprzez współpracę instruktora z grupą, pobudzanie do działania i twórczej aktywności. Dzięki tym zajęciom dzieci pokonują tremę, są śmiałe, ubierają się w inaczej niż rówieśnicy, interesują się innymi formami aktywności twórczej, częściej mają kontakt z kulturą i jej wytworami.

Następuje w nich rozwój twórczy, pobudzana jest wyobraźnia twórcza. Rozwój twórczy następuje podczas zdobywania nowych umiejętności tanecznych i prezentowaniu ich przed szerszą publicznością w klubie, a także podczas wyjazdów, turniejów tańca.

Każda z form aktywności twórczej spełnia określone funkcje w życiu i rozwoju uczestników. Funkcje te są zbliżone do siebie, często pokrywają się z wypowiedziami instruktorów. Na pewno każda z tych form przyczynia się do samokształcenia jednostki, pobudzania do pewnej ekspresji, aktywności, co rzutuje na rozwój twórczy osób uczęszczających na zajęcia.

Wyniki badań zostały zgromadzone na podstawie przeprowadzonej ankiety wśród uczestników stałych form działalności w Klubie Osiedlowym „Błonie”, dotyczącej charakterystyki funkcji aktywności twórczej dzieci i młodzieży uczęszczającej do klubu zawarte są w pytaniu 6 i 7 kwestionariusza ankiety.

Pytanie szóste kwestionariusza ankiety skierowanej do uczestników zajęć brzmiało: *Jakie korzyści przynoszą Ci zajęcia, w których uczestniczysz w Klubie? Wymień i uzasadnij.*

Do korzyści, jakie dają uczestnikom zajęcia w klubie ankietowani zaliczyli: korzyści kreatywno–afirmacyjne, dzięki uczestnictwu w grupach zainteresowań i zespołach ankietowani zaspakajają potrzebę twórczości, a także dzięki chęci osiągnięcia sukcesów odczuwają satysfakcję, tak odpowiedziało 9 ankietowanych. 9 respondentów widzi w swoim uczestnictwie w zajęciach korzyści relaksacyjne. Zajęcia dają im możliwość odprężenia i aktywnego wypoczynku w miłej atmosferze. 9 osób zauważyło, że dzięki zajęciom następuje w nich rozwój fizyczny, psychiczny i emocjonalny. 6 ankietowanych widzi korzyści kształcące, dające możliwość przyswojenia wiedzy. Kolejnych 6 osób odkrywa w zajęciach korzyści poznawcze, dzięki poznawaniu nowych technik, stylów a także gatunków literackich i muzycznych. 6 respondentów widzi w uczestnictwie w zajęciach korzyści interpersonalno-integracyjne, dzięki którym jednostki nawiązują stosunki koleżeńskie i przyjacielskie, traktują zespół, grupę do której należą jako wspólnotę osób o zbliżonych zainteresowaniach. Oprócz tego można mówić o korzyściach rekreacyjnych, uczestnicy zajęć zaspakajają potrzebę aktywności poprzez tańczenie w zespole, oraz aktywności w różnych formach twórczości, tak odpowiedziało 5 ankietowanych. Wymieniono również korzyści terapeutyczne. Odnosi się to do tego, że aktywność wpływa pozytywnie na ich samopoczucie i ogólne funkcjonowanie, tak twierdzi 5 uczestników. 5 ankietowanych stwierdziło, że odczuwają dzięki uczestnictwu w zajęciach korzyści rozrywkowe, dzięki możliwości atrakcyjnego spędzania czasu i przeżywania radosnych chwil w atmosferze zabawy.

Uczestnicy zajęć wymieniają wiele korzyści, jakie daje im uczestnictwo w zajęciach Klubu „Błonie”, zauważyli przemianę w swojej postawie, rozwoju, charakterze, osobowości. Oto przykładowe wypowiedzi na ten temat:

„Nauczyłam się wielu układów tanecznych, poznałam nowe tańce, mam nowe koleżanki, biorę udział w konkursach i występach. Dzięki temu, że uczęszczam do klubu nie wstydzę się występować przed publicznością”.

[dziewczynka, 8 lat]

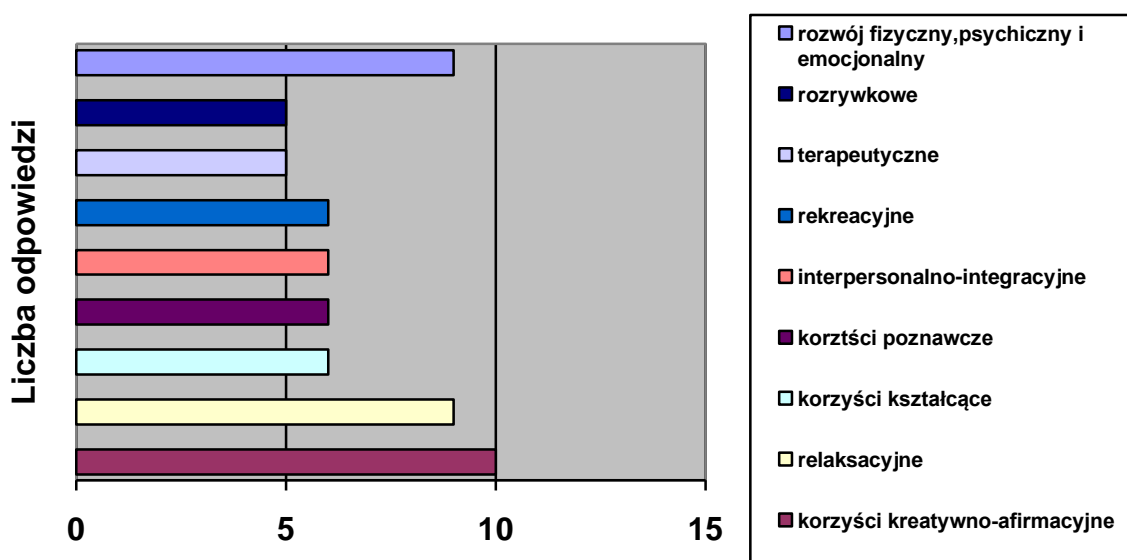
„Satysfakcję, uśmiech na twarzy. Więcej umiem. Spełniam się w tym, co potrafię robić. Teraz ja uczę kogoś”.

[kobieta, 19 lat]

„Korzyści jest wiele. Na przykład poznawanie nowych ludzi, lepsza kondycja i wyładowanie negatywnych emocji, (jeśli się takie ma) na rozgrzewce”.

[dziewczyna, 15 lat]

Wykres 2. Korzyści wynikające z uczestnictwa w zajęciach w Klubie „Błonie” w opinii badanych

Pytanie siódme kwestionariusza ankiety brzmiało: *Jakie znaczenie w twoim życiu ma uczestnictwo w tych zajęciach? Proszę o szerszą wypowiedź.*

13 respondentów zauważyło dzięki zajęciom pozytywne zmiany swojego charakteru, zachowania, wyglądu. Czują się sprawniejsi, rozwijają się zarówno pod względem fizycznym, psychicznym i emocjonalnym. 7 ankietowanych ma zamiar

umiejętności zdobyte na zajęciach wykorzystać w przyszłości, wiążą z tą działalnością swoje życiowe plany. 6 uczestników twierdzi, że odczuwa satysfakcję i przyjemność dzięki temu, iż uczestniczy w zajęciach w klubie. Robią to, co kochają, czym się pasjonują, rozwijają swoje zainteresowania. Pozostałe osoby twierdzą, że miło spędzają czas, a ten czas nie jest wykorzystany na marne. Inne aspekty to zawiązywanie nowych znajomości i przyjaźni, możliwość występowania, zdobywania dyplomów, uczestniczenie w turniejach, realizowanie się i możliwość zaprezentowania tego, co się lubi przed publicznością, w klubie podczas imprez okolicznościowych, bądź na wyjazdowych turniejach. 3 ankietowanych odpowiedziało, że jeszcze się nad tym nie zastanawiało.

Wyniki badań dowiodły, że dzieci i młodzież traktują poważnie (w większości przypadków) zajęcia w klubie, są dla nich ważne. Dzięki nim zauważyły pozytywne zmiany, jakie zachodzą w nich dzięki uczestnictwu w zajęciach. Niektórzy badani wiążą z daną aktywnością swoje życiowe plany. Dzięki uczestnictwu w stałych formach działalności aktywności twórczej w klubie kształtują się takie funkcje jak: funkcja wychowawcza, która polega na tym, iż osoby uczęszczające na zajęcia zauważyli zmiany swojego zachowania, charakteru, zmiany rozwojowe, a więc zachodzi pewien rodzaj samokształcenia jednostki, polegający na zmianie osobowości, sposobu myślenia i wartości uczestników. Kolejną funkcją jest funkcja poznawczo- kształcąca, polegająca na poznawaniu wciąż czegoś nowego, uczeniu się oraz pogłębianiu swojej wiedzy z zakresu danej aktywności twórczej. Następną funkcją jest funkcja kreatywna, która wiąże się z możliwością uczestniczenia w zespole, ale również odnoszenia sukcesów na tym polu. Na pewno można zauważyć funkcję integracyjną, która polega na nawiązywaniu się nowych znajomości, zawiązywaniu się więzi między jednostkami a także w grupie, do której uczęszczają. Należałoby wspomnieć również o funkcji rekreacyjnej, dzięki której następuje rozwój fizyczny jednostek pod każdym względem. Bardzo ważna jest też funkcja terapeutyczna, dzięki której dzieci i młodzież uczęszczająca w zajęciach kształtuje swój charakter, są bardziej pewni siebie, nie odczuwają tremy przed występem przed publicznością. Dzięki uczestnictwu na zajęciach znikają negatywne napięcia. Przytoczę kilka wypowiedzi uczestników na temat znaczenia w ich życiu faktu uczęszczania na zajęcia do klubu:

„To, że biorę udział w zajęciach jest bardzo ważne w moim życiu. Poza tym, że biorę udział w występach w klubie, i poza klubem, pokonałam nieśmiałość. Jestem bardziej odważna, otwarta na nowe koleżanki, umiem współpracować w grupie i nie wstydę się występować na scenie przed wieloma ludźmi”.

[dziewczynka, 8 lat]

„Uczestnictwo w zajęciach tańca ma dla mnie bardzo duże znaczenie. Jeżeli nie mogłabym tańczyć życie byłoby nudne, a tak mam, co robić w wolnym czasie i mogę coraz lepiej tańczyć”.

[dziewczyna, 13 lat]

„Uczestnictwo w zajęciach ma dla mnie bardzo duże znaczenie, chciałabym w przyszłości pójść do szkoły, a potem na studia plastyczne”.

[dziewczyna, 10 lat]

ZAKOŃCZENIE

Uzyskane wyniki badań dowiodły, jak ważne jest w życiu dzieci i młodzieży uczestnictwo w formach działalności, jaką oferuje Klub Osiedlowy „Błonie”. W pracy zostały przedstawione propozycje zmian, które pomogłyby wizerunkowi klubu oraz

motywy, jakimi kierowały się osoby w wyborze Klubu „Błonie” jako formy pozalekcyjnego spędzania wolnego czasu.

Z przeprowadzonych badań wynika, że dotychczasowa działalność Klubu Osiedlowego „Błonie” skierowana jest głównie do dzieci i młodzieży i w pełni zaspokaja potrzeby uczestników zajęć. Nabór do klubu odbywa się najczęściej na początku roku szkolnego. Uczęszczają tam również osoby, które kontynuują swoje uczestnictwo w zajęciach dłużej niż rok, świadczy to o ich zaangażowaniu i chęci rozwijania aktywności twórczej.

Dzieci i młodzież uczęszczająca na zajęcia do klubu chętnie uczestniczy w imprezach, festynach, piknikach, zorganizowanych przez Klub „Błonie”. Z radością i zapałem prezentują swoje zdobyte umiejętności przed publicznością, a każde wydarzenie związane z klubem wspominają miło i z poczuciem odniesionego sukcesu. Przez uczestnictwo w działalności kulturalnej i pewną współpracą z klubem przyczyniają się do rozwoju kultury w swoim mieście. Dzięki wielkiemu zapałowi i chęciom zarażają innych tą pasją.

Z wyników badań ankietowanych dotyczących formy twórczej aktywności dzieci i młodzieży w badanym klubie wynika, że dzieci i młodzież chętnie uczestniczy w zajęciach, wybierając jedną z form aktywności twórczej i konsekwentnie uczęszczając na wybrane zajęcia. Czasem zdarza się, że młodsze dzieci zapisywane są na kilka zajęć, gdyż nie mają jasno, sprecyzowanej formy, jaką chciałyby rozwijać, bądź pragną sprawdzić się w różnych formach wypowiedzi artystycznej.

Z przeprowadzonych badań wynika, że głównym motywem uczestnictwa w zajęciach jest namowa ze strony koleżanek, rodziny, znajomych. Każdy z nas potrzebuje takiego bodźca napędowego, by móc robić coś pożytecznego. Bardzo często zdarza się, że dzieci a zwłaszcza młodzież nie wierzy w siebie, ma kompleksy i uważa, że sobie nie poradzi. Dlatego ważne jest, aby mieć obok siebie życzliwych ludzi, którzy chociaż w niewielkim stopniu przyczynią się do rozwoju naszej twórczości. Kolejną najczęstszą odpowiedzią było rozwijanie zainteresowań, to jest bardzo ważne, aby dzieci i młodzież rozwijały swoje pasje. Należy o to dbać, gdyż zaniedbując rozwój zainteresowań, można zmarnować wielkie talenty, a potem osoby takie czują się niespełnione.

Z przeprowadzonej ankiety wynika, że dzieci i młodzież uczęszczająca na zajęcia zadowolona jest z przeprowadzonych zajęć. Bardzo ważnym czynnikiem w rozwoju

twórczej aktywności jest tu miła atmosfera na zajęciach oraz sympatyczny, cierpliwy instruktor, można powiedzieć, że jest to rola nadrzędna w tym procesie. Uczestnicy zajęć podkreślają, interesujący sposób prowadzenia zajęć, dostosowany do zainteresowań uczestników. W większości przypadków ankietowani nie mają zastrzeżeń do prowadzonych zajęć. Raczej zastrzeżenia dotyczyły warunków lokalowych, w jakich prowadzone są zajęcia. Zaproponowano wprowadzenie luster, szatni i zmiany wystroju wnętrz, a także zmiany godzin przeprowadzania zebrań przez prezesa spółdzielni, aby nie kolidowały z zajęciami.

Do korzyści, jakie dają uczestnikom zajęcia w klubie ankietowani zaliczyli korzyści kreatywno- afirmacyjne polegające na zaspokojeniu potrzeby twórczości, poprzez udział w pracy zespołu oraz chęci osiągnięcia sukcesów, co daje im poczucie satysfakcji i dokonania czegoś wartościowego. Dzieci i młodzież wymienili także korzyści relaksacyjne, gdzie zajęcia w grupie dają im możliwość odprężenia i aktywnego wypoczynku, w miłej atmosferze. Wymienili także korzyści kształcząco-poznawcze oraz interpersonalno-integracyjne. Ponadto uczestnicy odczuwali korzyści terapeutyczne, rekreacyjne i rozrywkowe.

Uzyskane wyniki dotyczące funkcji aktywności dzieci i młodzieży w badanym klubie świadczą o tym, że dzieci i młodzież dzięki zajęciom zauważyli pozytywne zmiany swojego charakteru, zachowania, wyglądu. Czują się sprawniejsi, rozwijają się pod względem fizycznym, psychicznym i emocjonalnym. Niektórzy wiążą z tą formą aktywności swoje zawodowe plany. Dzięki temu, że uczestniczą w zajęciach odczuwają satysfakcję i przyjemność. Robią to, co kochają, czym się pasjonują, rozwijają swoje zainteresowania, nawiązują nowe przyjaźnie. Pozostałe osoby twierdzą, że miło spędzają czas, a ten czas nie jest wykorzystany na marne. Ponadto zajęcia dają im możliwość realizowania się podczas występów i turniejów, osiągnięcia sukcesów na tym polu. Zajęcia te spełniają takie funkcje jak: funkcję wychowawczą, dzięki której dokonuje się samokształcenie jednostki. Można powiedzieć również o funkcji poznawczej i kształcącej polegającej na pogłębianiu swojej wiedzy z zakresu danej aktywności twórczej. Kolejną funkcją jest funkcja kreatywna, co wiąże się z możliwością uczestniczenia w zajęciach grupy czy zespołu, a również odnoszenia sukcesów na tym polu. Na pewno można zauważyć funkcję integracyjną, dzięki której w grupach, czy zespołach nawiązują się więzi i przyjaźnie. Należałoby wspomnieć również o funkcji rekreacyjnej, dzięki której

następuje rozwój fizyczny jednostek pod każdym względem. Nadrzędną funkcję w kształtowaniu się twórczej aktywności pełnią instruktorzy, którzy pobudzają do twórczej aktywności oraz towarzyszą we wspólnych doświadczeniach z grupą.

Od najmłodszych lat należy kształtować w dziecku twórczą aktywność poprzez zapisywanie je na różne koła zainteresowań, warsztaty, zajęcia, aby mogło się sprawdzić i samo wybrać formę, w której będzie czuło się dobrze. Do niczego nie zmuszać, ale nakierowywać. Każdy sukces na jakimkolwiek polu zainteresowań docenić i nagradzać, aby dzieci i młodzież czuli się doceniani i mieli poczucie robienia czegoś wartościowego. Nie zniechęcać, ale też nie za często chwalić, bo dziecko przestanie się starać.

Należałoby pozyskać sponsorów lub zdobyć fundusze na wyremontowanie Klubu Osiedlowego „Błonie” i przystosować sale do zajęć, aby uczestnicy zajęć mieli poczucie komfortu.

Administracja osiedla powinna wygospodarować inne miejsce na zebrania, bądź zmienić godziny zebrań, aby nie kolidowały z zajęciami w klubie.

BIBLIOGRAFIA

1. Dąbek A., *Psychologiczne podstawy twórczej aktywności dziecka*, Zielona Góra 1988.
2. Ekiert- Oldroyd D., *Twórcze rozwiązywanie problemów– model i jego zastosowanie w praktyce edukacyjnej*, [w:] *Twórczość w teorii i praktyce*, (red.) S. Popek i in., Lublin 2004.

3. Dutkiewicz W., *Etapy postępowania badawczego*, [w:] *Podstawy metodologii badań do pracy magisterskiej i licencjackiej z pedagogiki*, W Dutkiewicz, Kielce 2000.
4. Jankowski D., *Dom kultury: studium socjologiczno-pedagogiczne*, Warszawa 1977.
5. Jankowski D., *Wychowawcze perspektywy działalności kulturalno-oświatowej*, Poznań 1988.
6. Jaworowska H., *Klub ośrodkiem życia kulturalnego*, Warszawa 1983.
7. Jedlewska B., *Podstawy animacji społeczno kulturalnej*, Lublin 1999.
8. Kamiński A., *Metoda, technika procedura badawcza w pedagogice empirycznej*, [w:] *Metodologia pedagogiki społecznej*, (red.) R Wroczyński., T Pilch, Wrocław 1974.
9. Kargul J., *Główne instytucje kulturalno- oświatowe i ich problematyka*, [w:] *Podstawy działalności kulturalno-oświatowej*, D Jankowski i in., Warszawa 1985.
10. Kargul J., *Rozważania nad kryterium oceny działalności kulturalno- oświatowej*, Warszawa 1984.
11. Kowalewski F., *Formy i metody pracy kulturalno- oświatowej*, [w:] *Podstawy działalności kulturalno-oświatowej*, D Jankowski i in., Warszawa 1985.
12. Kowalewski F., *Zasady pracy kulturalno- oświatowej*, [w:] *Podstawy działalności kulturalno-oświatowej*, D Jankowski i in., Warszawa 1985.
13. Kubinowski D., *Etnopedagogia taneczna w okresie transformacji*, Lublin 2002.
14. Łapińska R., Żebrowska M., *Wiek dorastania*, [w:] *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, (red.) M Żebrowska, Warszawa 1979.
15. Łobocki M., *Metody badań pedagogicznych*, Warszawa 1984.
16. Łobocki M., *Wprowadzenie do metodologii badań pedagogicznych*, Kraków 2001.
17. Mleczo F.W., *Kluby- placówki najbardziej modne w latach sześćdziesiątych*, [w:] *Placówki wielokierunkowej działalności kulturalnej: ich funkcje i dynamika rozwoju*, (red.) F. W. Mleczo, Warszawa 1982.
18. Nocuń A., *Dom kultury jako środowisko twórcze*, [w:] *Integracyjna funkcja domu kultury. Poszukiwanie perspektyw*, (red.) A .W Nocuń, Warszawa 1986.
19. Pilch T., Bauman T., *Zasady badań pedagogicznych: strategie ilościowe i jakościowe*, Warszawa 2001.
20. Popek S., *Człowiek jako jednostka twórcza*, Lublin 2001.
21. Popek S., *Wstęp-Twórczość jako strategia rozwoju*, [w:] *Twórczość w procesie rozwoju i wychowania dzieci i młodzieży*, (red.) S Popek, Lublin 1982.

22. Przetacznikowa M., Spionek H., *Wiek poniemowłęcy*, [w:] *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, (red.) M Żebrowska, Warszawa 1979.
23. Przyszczypkowski K., *Rodzaje zajęć świetlicowych*, [w:] D Jankowski i in., *Podstawy działalności kulturalno-oświatowej*, Warszawa 1985.
24. Szmidt K.J., *Twórczość i pomoc w tworzeniu w perspektywie pedagogiki społecznej*, Łódź 2001.
25. Szmidt K.J., *Systemowe teorie twórczości i ich pedagogiczne implikacje*, [w:] *Twórczość w teorii i praktyce* (red.) S. Popek i in., Lublin 2004.
26. Tyszkowa M., *Aktywność i działalność dzieci i młodzieży*, Warszawa 1990.
27. Uszyńska- Jarmoc J., *Twórcza aktywność dziecka– teoria, rzeczywistość, perspektywy rozwoju*, Białystok 2003.
28. Wołoszynowa L., *Młodszy wiek szkolny*, [w:] *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, (red.) M Żebrowska Warszawa 1979.
29. Zaczyński W., *Praca badawcza nauczyciela*, Warszawa 1968.

A N E K S

Dyspozycje do wywiadu z panią Marzeną Pieńkosz- Sapiehą kierownikiem Klubu Osiedlowego „Błonie” w Lublinie

I. Historia Klubu

1. W którym roku powstał Klub Osiedlowy „Błonie”?
2. Kto był założycielem Klubu?
3. Od jakiego czasu prowadzi Pani Klub Osiedlowy „Błonie”?
4. Jak wyglądały początki Klubu?
5. Z jakimi problemami borykała się Pani na początku działalności?
6. Czy grupy utworzone w Klubie uczestniczą w turniejach, konkursach ogólnopolskich, innych występach publicznych? Jeśli tak to proszę powiedzieć, z jakim skutkiem?
7. Które pani zdaniem były najważniejsze i dlaczego?

II. Stan aktualny Klubu

1. Ile jest obecnie uczestników stałych form działalności w Klubie?
2. W jaki sposób jest finansowana działalność Klubu?
3. Jakie zajęcia są prowadzone w poszczególnych grupach?
4. Z jaką częstotliwością odbywają się zajęcia?
5. Czy uczestnictwo w zajęciach w Klubie jest bezpłatne?
6. Jakie dzieci i jaka młodzież uczestniczy w zajęciach?
7. W jakim wieku przeważają osoby i jak Pani myśli, co jest tego przyczyną?
8. Czy w jakiś szczególny sposób przebiegają przygotowania do ważnych imprez, w których bierzecie udział? Jeśli tak to, w jaki sposób?
9. Co czeka Klub w najbliższej przyszłości?

III. Formy działalności Klubu

1. Jakie formy zajęć wiekowych odbywają się w Klubie?
2. Jak prowadzone są zajęcia? Proszę podać przykładowy schemat zajęć w grupie.
3. Czy często organizowane są jakieś pokazy, koncerty i jak odbywa się tryb przygotowań?
4. Czy organizowane są szkolenia dla kadry Klubu? Jeśli tak to jak one wyglądają i kto je prowadzi?
5. Czy mogłaby Pani przedstawić wykaz form stałych, cyklicznych i okazjonalnych prowadzonych w Klubie i skierowanych do dzieci i młodzieży?
6. Czy dzieci i młodzież chętnie uczestniczy w tych formach działalności?

IV. Funkcje działalności Klubu

1. Jakie znaczenie w Pani opinii ma działalność Klubu w życiu jego członków?
2. Jaki wpływ ma specyfika zajęć na kontakty wewnątrz grupowe? Czy ten wpływ jest znaczący?
3. Czy działalność Klubu ma wpływ na rozwój twórczy dziecka, i jak Pani zdaniem ma się to odbywać?

V. Dane respondenta

1. Rok urodzenia
2. Miejsce zamieszkania
3. Wykształcenie
4. Od jak dawna jest Pani kierownikiem tej placówki?

Dyspozycje do wywiadu z instruktorem stałych form działalności Klubu Osiedlowego „Błonie”

I. Opis formy

1. Jakie zajęcia prowadzi Pani /Pan w Klubie?
2. Na czym one polegają?
3. Z jaką częstotliwością odbywają się zajęcia?
4. Czy ma Pani/Pan kwalifikacje instruktorskie?
5. Ile osób liczy grupa prowadzona przez Panią/Pana?
6. W jakim wieku są uczestnicy Pani/Pana zajęć?
7. Jaki styl prowadzenia zajęć jest przez Panią/Pana preferowany?
8. Proszę opisać ogólny profil zajęć, repertuar itd.
9. Czy organizuje Pani/Pan ze swoją grupą, którą prowadzi pokazy dla szerszej publiczności? Jakże?
10. Czy na koncie prowadzonej przez Panią/pana grupy są już jakieś osiągnięcia? Jeśli tak to proszę coś więcej o nich powiedzieć.

II. Funkcje danej formy aktywności

1. Jakie funkcje Pani/Pana zdaniem, spełniają zajęcia prowadzone przez Panią/Pana w życiu i rozwoju uczestników? Proszę o wymienienie i szerszy opis.
2. Jaki wpływ ma specyfika zajęć na kontakty wewnątrz grupowe czy ten wpływ jest znaczący?
3. Czy zajęcia mają wpływ na rozwój twórczy dzieci i młodzieży? Jaki on jest, proszę o szerszą wypowiedź?

III. Dane respondenta

1. Imię i Nazwisko
2. Rok urodzenia
3. Wykształcenie
4. Kwalifikacje zawodowe
5. Od jak dawna jest Pani/Pan pracownikiem Klubu „Błonie”?

Kwestionariusz ankiety
dla uczestników stałych form działalności w Klubie Osiedlowym „Błonie”

Uprzejmie proszę o udzielenie odpowiedzi na niżej postawione pytania.

Ankieta jest anonimowa, a jej wyniki zostaną wykorzystane wyłącznie w przygotowanej przeze mnie pracy magisterskiej. Proszę o wpisanie odpowiedzi na osobnej kartce (osobnych kartkach) z zaznaczeniem numeru pytania, oraz zwrotu kwestionariusza z odpowiedziami w terminie dwóch tygodni od daty otrzymania. Z góry dziękuję za udział w badaniach.

Agnieszka Szpryngiel

1. Od jak dawna uczęszczasz na zajęcia do Klubu „Błonie”?
Opisz okoliczności rozpoczęcia tej działalności.
2. Na jakie zajęcia uczęszczasz?
Wymień osobno dodając rok rozpoczęcia tego uczestnictwa.
3. Co skłoniło Cię do udziału w tych zajęciach?
Podaj główny powód i dodatkowe motywy.
4. Co Ci się szczególnie podoba w zajęciach, w których uczestniczysz?
Wymień i uzasadnij.
5. Co Ci się nie podoba w zajęciach, w których uczestniczysz i dlaczego?
Co byś zmieniła/zmienił?
6. Jakie korzyści przynoszą Ci zajęcia, w których uczestniczysz w Klubie?
Wymień i uzasadnij.
7. Jakie znaczenie w Twoim życiu ma uczestnictwo w tych zajęciach?
Proszę o szerszą wypowiedź.

8. Opisz jakieś wydarzenie, związane z uczestnictwem w zajęciach organizowanych przez Klub, które szczególnie utkwiło Ci w pamięci. Może to być kilka takich wydarzeń.

Dane osobowe

9. Płeć

10. Rok urodzenia

OPIS ZAWARTOŚCI PŁYTY

DOKUMENTY

1. Statut Klubu Osiedlowego „Błonie”- Płyta CD plik od *statut1.jpg* do *statut5.jpg*
2. Kwestionariusz ankiety skierowanej do mieszkańców Osiedla „Błonie”- Płyta CD plik *ankieta2.jpg* i *ankieta3.jpg*
3. Herb Klubu Osiedlowego „Błonie”- Płyta CD plik *herb.jpg*
4. Jednostronicowa gazetka, która powstała w budynku „Dziennika Wschodniego” opatrzone logiem Klubu „Błonie”- Płyta CD plik *gazetka1.jpg*
5. Gazetka „Niecodziennik” redagowana na łamach „Dziennika Wschodniego”- Płyta CD plik *gazetka2.jpg*
6. Rysunek składu „Niecodziennika” wykonany przez Małgorzatę Gnyś- Wysocką- Płyta CD plik *gazetka3.jpg*
10. Pierwsza strona gazetki „Niecodziennik” jako już samodzielnej gazetki Osiedla „Błonie”- Płyta CD plik *gazetka4.jpg*
11. Opinia z Kuratorium Oświaty na temat ośmioletniej pracy Marzeny Pieńkosz- Sapięhy – Płyta CD plik *opinia.jpg*

FOTOGRAFIE

- Fotografia 1.** Pierwsze fotografie przed Klubem „Błonie” (15 lat temu) podczas imprezy z okazji „Dnia Dziecka”- Płyta CD plik *fot1.jpg*
- Fotografia 2.** Dzieci i młodzież w strojach historycznych z okazji 680- tej rocznicy przyznania Praw Miejskich Lublinowi- Płyta CD plik *fot2.jpg*
- Fotografia 3.** Marzena Pieńkosz- Sapięha (pierwsza po prawej) z Anną Krzyżanowską - instruktorką ogniska przedszkolnego- Płyta CD plik *fot3.jpg*
- Fotografia 4.** Nagroda dla kierownik Klubu Osiedlowego „Błonie” od Fundacji Batorego „Porządnie poza rządem”- Płyta CD plik *fot4.jpg*
- Fotografia 5.** Nagroda dla Marzeny Pieńkosz- Sapięhy od „Kuriera Lubelskiego” za zajęcie I miejsca w plebiscycie „Lublinianka Roku 2004” – Płyta CD plik *fot5.jpg*
- Fotografia 6 i 7.** Sala klubowa od strony barku i napis przed wejściem do sal klubowych – Płyta CD pliki *fot6.jpg*, i *fot7.jpg*
- Fotografia 8 i 9.** Sala taneczna i biuro klubu (drugie pomieszczenie)- – Płyta CD plik *fot8.jpg* i *fot9.jpg*

Fotografia 10 i 11. Sala plastyczna (pierwsza część) i sala plastyczna (druga część pomieszczenia) – Płyta CD pliki *fot10.jpg* i *fot11.jpg*

Fotografia 12. Sala taneczna przerobiona na salę ogniska przedszkolnego- Płyta CD plik *fot12.jpg*

Fotografia 13. Prace wykonane japońską techniką składania papieru- „Origami” – Płyta CD plik *fot13.jpg*

Fotografia 14. Dzieci z Klubu Osiedlowego „Błonie” w kreacjach z papieru, zaprojektowanych przez Annę Mochnej, podczas akcji „Lato w mieście”- Płyta CD plik *fot14.jpg*

Fotografia 15. Tortu z okazji 20- tych urodzin Osiedla „Błonie” i 15 rocznicy Klubu Osiedlowego „Błonie”- Płyta CD plik *fot15.jpg*

Fotografia 16. Puchary zdobyte w turniejach tańca i turnieju szachowym- Płyta CD plik *fot16.jpg*

Fotografia 17. Zajęcia nauki gry na pianinie- Płyta CD plik *fot17.jpg*

Fotografia 18. Występu uczestnika zajęć nauki gry na pianinie z okazji „Dnia Babci i Dziadka”- Płyta CD plik *fot18.jpg*

Fotografia 19. Zajęcia nauki gry na gitarze- Płyta CD plik *fot19.jpg*

Fotografia 20. Pokaz gitarowy z okazji „Dnia Mamy” – Płyta CD plik *fot20.jpg*

Fotografia 21. Zajęcia plastyczne w Klubie „Błonie”- Płyta CD plik *fot21.jpg*

Fotografia 22 i 23. Prace dzieci uczęszczających na zajęcia plastyczne – Płyta CD plik *fot22.jpg* i *fot23.jpg*

Fotografia 24 i 25. Twórczość dzieci z koła plastycznego (zaprezentowana na twarzach innych dzieci), podczas festynu zorganizowanego na zakończenie roku szkolnego- Płyta CD plik *fot24.jpg* i *fot25.jpg*

Fotografia 26. Zajęcia kółka teatralnego- Płyta CD plik *fot26.jpg*

Fotografia 27. Przedstawienie z okazji „Dnia Mamy” zaprezentowane przez koło teatralne Klubu Osiedlowego „Błonie”- Płyta CD plik *fot27.jpg*

Fotografia 28 i 29. Zespół „Fantastic” podczas zajęć w Klubie „Błonie”- Płyta CD plik *fot28.jpg* i *fot29.jpg*

Fotografia 30 i 31. Turniej Tańca „Duety 2007” w Klubie Osiedlowym „Błonie”- Płyta CD plik *fot30.jpg* i *fot31.jpg*

Fotografia 32 i 33. Występ zespołu „Fantastic” podczas turnieju „Duety 2007”- Płyta CD plik *fot32.jpg* i plik *fot33.jpg*

Fotografia 34. Zespół Tańca „Animacja” podczas zajęć w Klubie „Błonie” – Płyta CD plik *fot34.jpg*

Fotografia 35 i 36. Zespół Tańca „Animacja”- występ podczas turnieju „Duety 2007”- Płyta CD plik *fot35.jpg* i *fot36.jpg*

Fotografia 37. Marzena Jakubowska- instruktorka Zespołu Tańca Fantastic” i Zespołu Tańca Nowoczesnego „Animacja”- Płyta CD plik *fot37.jpg*

Fotografia 38 i 39. Zespół Tańca Nowoczesnego „Rabsted” podczas zajęć w klubie- Płyta CD plik *fot38.jpg* i *fot39.jpg*

Fotografia 40 i 41. Zespół Tańca Nowoczesnego „Rabsted” podczas występu na festynie zorganizowanym na zakończenie roku szkolnego, czerwiec 2007 – Płyta CD plik *fot40.jpg* i *fot41.jpg*

Fotografia 42. Milena Murat –instruktorka zespołu „Rabsted” podczas występu z okazji zakończenia roku szkolnego, czerwiec 2007 – Płyta CD plik *fot42.jpg*

Fotografia 43 i 44. Zajęcia ogniska przedszkolnego- Płyta CD plik *fot45.jpg* i *fot46.jpg*

Fotografia 45 i 46. Prace dzieci z ogniska przedszkolnego- Płyta CD plik *fot43.jpg* i *fot44.jpg*

Fotografia 47. Dzieci z ogniska przedszkolnego podczas występu z okazji „Dnia Mamy” – Płyta CD plik *fot47.jpg*

DYPLOMY i PODZIĘKOWANIA

Dyplom 1. Dyplom uznania za udział w Wystawie „Psich Piękności” w 1995 roku- Płyta CD plik *dyplom1.jpg*

Dyplom2. Dyplom uznania za udział w Wystawie „Psich Piękności” w 1996 roku- Płyta CD plik *dyplom2.jpg*

Dyplom 3. Dyplom dla zespołu „Animacja” z Klubu Osiedlowego „Błonie” w Lublinie, za zajęcie II miejsca w III przeglądzie zespołów tanecznych, o Puchar Starosty Chełmskiego w kategorii tanecznej Freestyle Siedliszcze 2004 – Płyta CD plik *dyplom3.jpg*

Podziękowanie1. Podziękowanie dla zespołu „Animacja”, za udział w V Wojewódzkim Festiwalu współczesnych form tanecznych Puławy 2004- Płyta CD plik *podziek1.jpg*

Dyplom 4. Dyplom dla Zespołu Tanecznego „Animacja”, za zajęcie III miejsca w turnieju Grand Prix Szczebrzeszyna w tańcach dyskotekowych w kategorii formacja freestyle 2005- Płyta CD plik *dplom4.jpg*

Dyplom 5. Dyplom dla Zespołu „Animacja”, za zajęcie II miejsca w kategorii formacja freestyle juniorzy w II turnieju kwalifikacyjnym do VI Mistrzostw Województwa Lubelskiego Łabuńki 2006- Płyta CD plik *dyplom5.jpg*

Dyplom 6. Dyplom dla Zespołu „Animacja” za zajęcie I miejsca w kategorii formacja freestyle juniorzy Grand Prix Puław w tańcach dyskotekowych, eliminacje do Mistrzostw Województwa Lubelskiego 2006- Płyta CD plik *dyplom6.jpg*

Dyplom 7. Dyplom dla Zespołu „Animacja” za zajęcie IV miejsca w kategorii formacja freestyle juniorzy w VI Finale Mistrzostw Województwa Lubelskiego w tańcach dyskotekowych Kraśnik 2006- Płyta CD plik *dyplom7.jpg*

Dyplom 8. Dyplom dla Magdaleny Borowskiej za zajęcie VII miejsca w kategorii duety disco-dance juniorzy w VI Finale Mistrzostw Województwa Lubelskiego w tańcach dyskotekowych Kraśnik 2006- Płyta CD plik *dyplom8.jpg*

Dyplom 9. Dyplom dla Patrycji Mazurek za zajęcie VII miejsca w kategorii duety disco-dance juniorzy w VI Finale Mistrzostw Województwa Lubelskiego w tańcach dyskotekowych Kraśnik 2006- Płyta CD plik *dyplom9.jpg*

Dyplom 10. Dyplom dla Zespołu „Błonie Dance” z Klubu Osiedlowego „Błonie” od dzielnicowego Domu Kultury S.M. „Czechów” w Lublinie „Sezon 1999-2000”-Płyta CD plik *dyplom10.jpg*

Dyplom 11. Dyplom dla grupy tanecznej „Błonie Dance” z Klubu Osiedlowego „Błonie w Lublinie”, za zajęcie II miejsca w IV Przeglądzie Zespołów Tanecznych „Tęcza 2005”, o Puchar Starosty Chełmskiego w kategorii inscenizacja taneczna Szkół Ponadgimnazjalnych w Siedliszczach – Płyta CD plik *dyplom11.jpg*

Podziękowanie 2. Podziękowanie dla Klubu Osiedlowego „Błonie”, za przygotowanie dzieci i młodzieży do I konkursu graficznego pod hasłem „Ulica Szeroka” z cyklu Lublin-zapomniane ulice, ludzie, obyczaje, Lublin 1998 rok- Płyta CD plik *podziek2.jpg*

Dyplom 12. Dyplom dla Beaty Grzybowskiej, za udział w konkursie plastycznym „Mój Świat- Żywioty” organizowany przez dzielnicowy Dom Kultury „Bronowice”, Lublin 1999- Płyta CD plik *dyplom12.jpg*

Dyplom 13. Dyplom dla Beaty Grzybowskiej, za udział w zajęciach plastycznych Klubu Osiedlowego „Błonie”- Płyta CD plik *dyplom13.jpg*

Dyplom 14. Dyplom dla Moniki Hunek, za udział w konkursie plastycznym pt.: ”Barwy Muzyki” zorganizowanym przez Klub Osiedlowy „Błonie” Lublin 2000 – Płyta CD plik *dyplom14.jpg*

Dyplom 15. Dyplom dla Zespołu „Fantastic”, za udział w wiosennym turnieju tańca „Duety 2007” w Klubie Osiedlowym „Błonie”- Płyta CD plik *dyplom15.jpg*

Dyplom 16. Dyplom dla Zespołu Tańca „Animacja” z Klubu Osiedlowego „Błonie,” za zajęcie I miejsca w kategorii formacja freestyle juniorzy w II turnieju Kwalifikacyjnym do VII Mistrzostw Okręgu Lubelskiego Polskiej Federacji Tańca Łabunie 2007- Płyta CD plik *dyplom16.jpg*

Dyplom 17. Dyplom dla Marzeny Jakubowskiej za przygotowanie dzieci do udziału w pokazie tańca, podczas II festiwalu piosenki dziecięcej w Lublinie „Rytm i melodia”2000- Płyta CD plik *dyplom17.jpg*

Dyplom 18. Dyplom dla ogniska przedszkolnego z Klubu Osiedlowego „Błonie”, za zdobycie wyróżnienia w III edycji konkursu plastycznego-pokłon pasterzy pt.: „Stroik Bożonarodzeniowy”, Lublin 2005- Płyta CD plik *dyplom18.jpg*